T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BARIŞI KORUMA OPERASYONLARI ÇERÇEVESİNDE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER POLİSİNİN YAPISAL VE FONKSİYONEL DÖNÜŞÜMÜ

Nadir ÖZTÜRK

2501221389

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY

İSTANBUL – 2025

ÖZ

BARIŞI KORUMA OPERASYONLARI ÇERÇEVESİNDE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER POLİSİNİN YAPISAL VE FONKSİYONEL DÖNÜŞÜMÜ

NADİR ÖZTÜRK

Birleşmiş Milletler Polisi (United Nations Police - UNPOL), çatışma, şiddet veya istikrarsızlıktan etkilenen bölgelerde barış ve güvenliği sağlamak amacıyla yürütülen barışı koruma operasyonlarında önemli bir rol üstlenmektedir. UNPOL, on yıllar boyunca uluslararası barış ve güvenliğin değişen dinamiklerine yanıt olarak gelişim göstermiştir. 1960'ların başlarında barış anlaşmalarını izleme ve gözlemlemeye dayalı operasyonlarda sınırlı işlevlerle görevlendirilmeye başlanan UNPOL, çatışmaların doğası değiştikçe, insan haklarının koruma, yerel polis güçlerinin yerine geçerek kolluk faaliyeti icra etme, toplum destekli polislik, yerel kolluk kuvvetlerini yeniden yapılandırma ve kapasitelerini artırma gibi daha karmaşık görevleri üstlenmek zorunda kalmış ve görev alanı genişlemiştir.

Artan görevler önceden belirlenmiş bir stratejinin parçası olmadan her barışı koruma operasyonuna özgü belirli sorunları çözmeyi hedeflediğinden, UNPOL için tasarlanan yetkiler çoğu zaman üstlenilmesi gereken sorumlulukların gerisinde kalmıştır. Ayrıca, UNPOL'un rolü barışı koruma misyonlarının askeri, politik ve insani bileşenlerine kıyasla sıklıkla ihmal edilmiş ya da yeterince önemsenmemiştir. Günümüzün çok boyutlu operasyonlarında artan görevler, UNPOL'un kapasitesini zorlamaktadır. Buna rağmen, UNPOL uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında yeri doldurulamaz görevler üstlenerek çatışma sonrası toplumlarda hayatın olağan akışına dönmesinde kritik roller oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: (Birleşmiş Milletler, Barışı Koruma, Birleşmiş Milletler Polisi, Uluslararası Barış ve Güvenlik, Kolluk Kuvvetleri)

ABSTRACT

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL TRANSFORMATION OF THE UNITED NATIONS POLICE WITHIN THE FRAMEWORK OF PEACEKEEPING OPERATIONS

NADİR ÖZTÜRK

The United Nations Police (UNPOL) plays a key role in peacekeeping operations, which are carried out to maintain peace and security in regions affected by conflict, violence, or instability. UNPOL has evolved over the decades in response to the changing dynamics of international peace and security. UNPOL began with limited functions in operations, focusing on monitoring and observing peace agreements in the early 1960s. As the nature of conflicts changed, UNPOL had to assume more complex tasks such as protecting human rights, replacing local police forces, performing law enforcement activities, community-oriented policing, restructuring local law enforcement forces, and enhancing their capacities, leading to an expanded mandate.

Since the growing number of tasks focuses on addressing specific issues unique to each peacekeeping operation rather than following a predetermined strategy, the mandates designed for UNPOL have frequently fallen behind the duties and the responsibilities it was supposed to undertake. Furthermore, UNPOL's role has often been overlooked or undervalued compared to the military, political, and humanitarian components of peacekeeping missions. The rising demands in today's multi-dimensional operations are challenging UNPOL's capabilities. Nevertheless, UNPOL remains irreplaceable in upholding international peace and security, playing a vital role in restoring stability in post-conflict societies.

Keywords: (United Nations, Peacekeeping, United Nations Police, International Peace and Security, Law Enforcement)

ÖNSÖZ

Barışı koruma operasyonları, Birleşmiş Milletler'in dünya çapında barış ve güvenliği sağlamak amacıyla kullandığı en önemli yöntemlerden biridir. Bu operasyonlar, çatışmaları sona erdirmenin ve barış anlaşmalarını denetlemenin ötesine geçerek, bir toplumun sağlıklı bir şekilde var olabilmesi için gerekli olan temel kamu kurumlarının kurulmasına ve mevcut olanların gelişimine de katkıda bulunmaktadır.

Çatışma sonrası toplumlarda polislik hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulması, toplumda hayatın normale döndüğü algısının yerleşmesi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle, barışı koruma operasyonlarının hedeflerine ulaşabilmesi için üstlendiği görevler arasında polislik işlevlerinin yerine getirilmesi de bulunmaktadır. İlk operasyonlarda polis birimleri bulunmadığından kolluk hizmetlerindeki boşluk askeri personel tarafından doldurulmaya çalışılmış, bu durum polis birimlerine olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Sonuç olarak, polis, barışı koruma operasyonlarının önemli bir unsuru haline gelerek hem çatışma sonrası barışın güçlendirilmesinde hem de toplumların yeniden inşasında önemli bir rol üstlenmeye başlamıştır.

Bu çalışma, mevcut literatür çerçevesinde Türkçe kaynaklarda bulunan sınırlı incelemelerin ötesine geçerek, BM polisinin uluslararası barış ve güvenliği sağlama konusundaki rolünü, işlevlerini, tarihsel gelişimini, karşılaşılan zorlukları ve bu zorluklara yönelik geliştirilen çözümlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Birleşmiş Milletler Güney Sudan Barışı Koruma Misyonu'ndaki görev sürecimde üstlendiğim sorumluluklar ve sistem içinde yer almış biri olarak barışı koruma operasyonlarının işleyişine dair kişisel gözlem ve deneyimlerimin, BM polisinin öneminin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağına inanıyorum. Tez çalışmalarım boyunca değerli yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY'a teşekkür ederim. Ayrıca, çalışmam süresince yeterince vakit ayıramadığım eşime ve kızıma, gösterdikleri destek ve sabır nedeniyle teşekkürlerimi sunarım.

NADİR ÖZTÜRK

İSTANBUL, 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **ii**

ABSTRACT ..... **iii**

ÖNSÖZ ..... **iv**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **ix**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **x**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN KURULUŞ AMACI VE ULUSLARARASI GÜVENLİK

1.1. Amaçlar ve İlkeler **5**

1.2. BM Başlıca Organları **7**

1.2.1. Genel Kurul **7**

1.2.2. Güvenlik Konseyi **9**

1.2.3. Sekreterya **12**

1.3. BM'nin Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanmasına Yönelik Faaliyetleri **16**

1.3.1. Çatışmanın Önlenmesi (Conflict Prevention) **19**

1.3.2. Barışı Sağlama (Peacemaking) **20**

1.3.3. Barışa Zorlama (Peace Enforcement) **20**

1.3.4. Barışı Koruma (Peacekeeping) **21**

1.3.5. Barışı Kurma (Peace Building) **22**

İKİNCİ BÖLÜM
BARIŞI KORUMA OPERASYONLARININ AMAÇ VE GÖREVLERİ

2.1. Barışı Koruma Kavramı 23

2.2. Barışı Koruma Operasyonlarının Hukuki Temelleri 28

2.3. Barışı Koruma Operasyonlarının İlkeleri 32

2.3.1. Rıza İlkesi 34

2.3.2. Tarafsızlık İlkesi 38

2.3.3. Meşru Müdafaa Dışında Güç Kullanmama İlkesi 41

2.4. Barışı Koruma Operasyonlarının Tarihsel Süreci 44

2.4.1. Birinci Nesil Barışı Koruma Operasyonları 46

2.4.2. İkinci Nesil Barışı Koruma Operasyonları 49

2.4.3. Üçüncü Nesil Barışı Koruma Operasyonları 54

2.5. Barışı Koruma Operasyonlarının Görevleri 58

2.6. Barışı Koruma Operasyonlarında Karşılaşılan Sorunlar 64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BARIŞI KORUMA OPERASYONLARINDA
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER POLİSİNİN ROLÜ

3.1. Birleşmiş Milletler Polisi 70

3.2. Tarihsel Süreçte Birleşmiş Milletler Polisi ve Artan Rolü 74

3.3. Birleşmiş Milletlerin Polis Yapılanması 95

3.3.1. Bireysel Polis Memurları (Individual Police Officers - IPOs) 97

3.3.2. Düzenli Polis Birlikleri (Formed Police Units - FPUs) 98

3.3.3. Uzman Polis Ekipleri (Specialized Police Teams – SPTs) 101

3.4. Birleşmiş Milletler Polislerinin Seçimi ve Görevlendirilmesi 103

3.5. Birleşmiş Milletler Polisinin Görevleri 110

3.5.1. Sivillerin Korunması 111

3.5.2. Toplum Destekli Polislik 114

3.5.3. Ev Sahibi Devlet Polisinin Kapasitesinin Geliştirilmesi 116

3.6. Birleşmiş Milletler Polisinin Karşı Karşıya Olduğu Sorunlar 117

3.6.1. Mesleki Yeterlilik Sorunları 118

3.6.2. Sistem Kaynaklı Sorunlar 122

SONUÇ 129

KAYNAKÇA 134

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Mevcut Barışı Koruma Operasyonları…...……57
Tablo 3.1: Polis Yetkilerinin Türleri……88
Tablo 3.2: Kategorilere Göre Polis Sayıları…….97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Barışı Koruma Operasyonları ile Alakalı Sekreterlik Birimleri…….....16
Şekil 1.2: BM Barış Uygulamalarının Birbirleri ile Bağlantıları ve Örtüştükleri Alanlar……...……. 19
Şekil 2.1: Kutsal Üçlü: Barışı Koruma Operasyonlarının İlkeleri……..……34
Şekil 3.1: BM Polisinin Tarihsel Süreçte Artan Rolü ve Görevleri……95
Şekil 3.2: BM Polisinin Kategorileri……...96

KISALTMALAR LİSTESİ

AGİT : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AOC : Assessment of Operational Capability
BM : Birleşmiş Milletler
CIVPOL : Civilian Police
CONOPS : Concept of Operations
DFS : Department of Field Support
DOS : Department of Operational Support
DPA : Department of Political Affairs
DPKO : Department of Peacekeeping Operations
DPO : Department of Peace Operations
DPPA : Department of Political and Peacebuilding Affairs
DUF : Directive on the Use of Force
FPAT : Formed Police Assessment Team
FPU : Formed Police Unit
HIPPO : High-Level Independent Panel on Peace Operations
HNP : Haitian National Police
IDP : Internally Displaced People
IPO : Individual Police Officer
IPTF : International Police Task Force
KPS : Kosovo Police Service
MINURSO : United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara
MINUSCA : Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic
MINUSMA : Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali
MMA : Monitoring-Mentoring-Advising
MONUSCO : United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo
MOU : Memorandum of Understanding
NATO : North Atlantic Treaty Organization
ONUC : United Nations Operation in the Congo

ONUSAL : United Nations Observer Mission in El Salvador

OROLSI : Office of Rule of Law and Security Institutions

PBSO : Peacebuilding Support Office

PD : Police Division

POC : Protection of Civilians

ROE : Rules of Engagement

SAAT : Selection Assessment and Assistance Team

SC : Security Council

SGF : Strategic Guidance Framework

SOFA : Status of Forces Agreements

SPT : Specialized Police Team

UNAMIR : United Nations Assistance Mission for Rwanda

UNAMSIL : United Nations Mission in Sierra Leone

UNDOF : United Nations Disengagement Observer Force

UNEF : United Nations Emergency Force

UNFICYP : United Nations Peacekeeping Force in Cyprus

UNIFIL : United Nations Interim Force in Lebanon

UNISFA : United Nations Interim Security Force for Abyei

UNMIBH : United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina

UNMIK : United Nations Interim Administration Mission in Kosovo

UNMIS : United Nations Mission in the Sudan

UNMISET : United Nations Mission of Support in East Timor

UNMISS : United Nations Mission in South Sudan

UNMOGIP : United Nations Military Observer Group in India and Pakistan

UNOSOM : United Nations Operation in Somalia

UNPOL : United Nations Police

UNPROFOR : United Nations Protection Force

UNTAET : United Nations Transitional Administration in East Timor

UNTAG : United Nations Transition Assistance Group

UNTEA : United Nations Temporary Executive Authority

UNTSO : United Nations Truce Supervision Organization

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM), I. ve II. Dünya Savaşlarının yıkıcı deneyimlerinden sonra savaşları önlemek amacıyla uluslararası bir örgüt olarak kurulmuştur. Ancak barışı koruma operasyonları, kurucular tarafından bir olasılık olarak öngörülmediği için Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması'nda belirtilmemiştir. Kuruluşun hemen ardından Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Sovyetler Birliği (SSCB) arasındaki gerginlikler, BM'nin işleyişini önemli ölçüde etkilemeye başlamış ve silahlı çatışmaların ortaya çıkması durumunda barışı yeniden sağlamak için alternatif bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmuştur. Barışı koruma operasyonları ise artan gerginliğe bir yanıt olarak uluslararası çatışmaları sınırlamak ve barışçıl çözümleri kolaylaştırmak için kullanılan pratik ve alternatif bir yol olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Zamanla, barışı koruma operasyonları, BM'nin uluslararası barışı sağlama çabalarının önemli bir parçası haline gelmiştir.

Barışı koruma operasyonları ilk evrelerinde sivil ve askeri personelden oluşturulmuştur. Bu operasyonlar icra edildikçe askeri birimler sınırlı da olsa bazı polis görevleri üstlenmek zorunda kalmış bunun neticesinde ise askeri birimler ile polis birimlerinin ifa etmesi gereken görevler arasındaki ayrımın farkına varılarak polis birimleri de caydırıcı veya istikrar sağlayıcı bir faktör olarak uluslararası barışı koruma operasyonlarına dahil edilmiştir. Zamanla barış gücüne artan taleple barışı koruma misyonlarının sayısı ve büyüklüğü artmış, görev alanları da genişleyerek daha karmaşık hale gelmiştir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde BM'nin çok boyutlu hale gelen barışı koruma operasyonları ile artan müdahaleleri neticesinde BM polisinin rolü de giderek artan bir öneme sahip olmuştur.

1960 yılında BM Kongo Operasyonu'nda (United Nations Operation in the Congo, ONUC) ilk BM polisinin görevlendirilmesinden, Güvenlik Konseyi'nin Haziran 2019 tarihli 2476 sayılı kararıyla verilen en son yetkiye kadar, polis biriminin kullanımı önemli ölçüde değişmiş, sayısı artmış ve daha fazla sorumluluk üstlenmiştir. Günümüzün çok boyutlu barışı koruma misyonları, insani yardım, seçimler, ekonomik yeniden yapılanma, polis, asker, hukukun üstünlüğü, koordinasyon fonksiyonları, kalkınma çalışmaları gibi birçok bileşeni içermektedir. Bu yapı içinde BM polisinin

yetkileri ve görevleri, sorunlarla nasıl başa çıktığı ve çözümleri nasıl bulduğu incelenmeye değer bir alan olarak bulunmaktadır.

Barışı koruma operasyonları ilk görevlendirildikleri dönemden günümüzdeki son operasyonlara kadar sürekli olarak yeni ve çok boyutlu sorunlarla karşılaşmıştır. Bu nedenle ortaya çıkan sorunlara etkin yanıtlar verebilmek amacıyla bir zorunluluk neticesi olarak dinamik kalması gerekmiştir. Bu doğrultuda sürdürülen çabalar hem barışı koruma doktrininde hem de uygulama alanında kendini göstermiştir. Tarihsel sürece bakıldığında, genellikle doktrinsel gelişmeler ve geliştirilen stratejiler uygulamaları geriden takip etmiştir. Bu konuda en fazla sorun yaşanan alanlardan biri, polisin üstlenmesi gereken görevler ve oynayabileceği roller olmuştur. İlk operasyonlardan itibaren barışı korumanın bir unsuru olan asker ve sivil personel sürdürülebilirlik ve kaynaklar açısından polise göre daha avantajlı konumda bulunmuştur.

Polislik genel anlamda evrensel bir meslek olarak kabul edilsede uluslararası polislikten beklenen görevler daha fazla ve farklı olabilmektedir. Özellikle çatışma sonrası ortamlar, kolluk faaliyetlerinin en zor gerçekleştirildiği alanlardır. Günümüzde BM, barışı koruma operasyonlarının başarısı için etkili stratejiler geliştirmek ve sorunları ortaya çıkmadan önlemek adına daha proaktif çalışmalar yürütmekte, ancak bu seferde polisten beklenen görevlerin çok fazla olması nedeniyle yeni sorunlar açığa çıkmaktadır. Özellikle hizmet öncesi eğitimin yetersizliği nedeniyle görevlendirilen polislerin operasyonlara hazırlıksız gitmesi, görevlendirme yöntemi ve süresiyle ilgili sorunlar ve tahsis edilen kaynakların bu görevler için yeterli olmaması nedeniyle kaydedilen ilerleme sınırlı kalmaktadır. Çalışmamız kapsamında daha önce barışı koruma misyonlarında onlarca farklı devletten gelen polislerle görev yapmanın sağladığı bilgi ve deneyimler doğrultusunda güncel konjonktürde BM polisinden hangi görevlerin beklendiği ve sahip oldukları imkanlar ile kapasitelerin ortaya konması gerektiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle özellikle tarihi gelişim süreci iyi anlaşılmalı, BM polis yapılanması ve farklı BM polis türlerinin görevleri net olarak ortaya konmalı ve mevcut sorunların ne olduğu iyi değerlendirilmelidir.

BM barışı koruma operasyonlarında polisin yapısal ve fonksiyonel dönüşümünü inceleyen bu tez, üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler, konunun farklı yönlerini ele alarak kapsamlı bir bilgi sunmayı hedeflemektedir. Birinci bölümde, BM'nin kuruluş amacı doğrultusunda barışın sağlanması için uyguladığı yöntemler ile barışı koruma operasyonlarının görevlendirilmesi ve yürütülmesinden yetkili ve sorumlu organlar üzerinde durulmuştur. Çalışmamızın bütünlüğü açısından BM'nin barışı koruma operasyonları ile doğrudan ilgili olmayan ana organları ile organizasyon yapısına dahil çok sayıda yardımcı ve uzmanlık kuruluşuna yer verilmemiştir.

İkinci bölümde barışı koruma operasyonlarının amacı ve üstlendiği görevler ile alakalı bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Bu operasyonların temel amacı, barışın korunması ve sivillerin güvenliğinin sağlanmasıdır. Barışı koruma operasyonlarının tanımı, genellikle BM tarafından belirlenen ve uluslararası hukukun temel ilkelerine dayanan bir çerçevede yapılır. Hukuki temelleri ise, uluslararası antlaşmalar ve BM Güvenlik Konseyi kararlarına dayanır. Operasyonların en önemli ilkeleri arasında rıza, tarafsızlık ve meşru müdafaa dışında güç kullanmama yer alır. Tarihsel süreçte, birinci nesil operasyonlar daha çok ateşkes gözetimi gibi sınırlı görevlerle tanımlanırken, ikinci ve üçüncü nesil operasyonlar daha karmaşık ve geniş kapsamlı görevleri içerir. Görev sahaları arasında ateşkes gözlemciliği, sınır kontrolü, tampon bölge oluşturulması ve insancıl yardım operasyonları bulunur. Barışı koruma güçleri, insan hakları ve sivil polis hizmetleri gibi alanlarda da sorumluluk üstlenir. Ancak bu operasyonlar çeşitli mali sorunlar ve personel sağlama zorlukları ile karşı karşıya kalmaktadır. Reform çalışmaları, operasyonların etkinliğini artırmayı hedeflerken, artan görev çeşitliliği barışı koruma operasyonlarının gelişimini zorunlu kılmaktadır.

Üçüncü bölümde, barışı koruma operasyonlarında BM polisinin rolü ele alınmıştır. BM polisi, bu operasyonlarda önemli görevler üstlenmekte ve önemi giderek artmaktadır. Bu bağlamda, öncelikle BM polisinin tanımı ve temel işlevleri ele alınmış, ardından tarihsel süreçte bu birimin gelişimi ve artan rolü incelenmiştir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler'in polis yapısı detaylandırılarak, Bireysel Polis Memurları (Individual Police Officer, IPO), Düzenli Polis Birlikleri (Formed Police Unit, FPU)

ve Uzman Polis Ekipleri (Specialized Police Teams, SPT) gibi farklı BM polis türlerinin görev ve sorumlulukları ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. BM polislerinin seçimi ve görevlendirilmesi başlığı altında, personelin hangi kriterlere göre seçildiği ve hangi süreçlerden geçerek görevlendirildiği anlatılmaktadır. Ayrıca, BM polisinin sivillerin korunması, toplum destekli polislik uygulamaları ve ev sahibi devlet polisinin kapasitesini geliştirme çalışmaları gibi temel görev alanları detaylıca ele alınmıştır. Son olarak, BM polisinin karşılaştığı mesleki yeterlilik ve sistem kaynaklı sorunlar ortaya konarak, bu sorunların BM polisinin görevleri üzerindeki etkileri tartışılmıştır.

Sonuç olarak, BM polisinin tehdit altında olan veya bozulan barış ortamının yeniden sağlanmasında tarihsel süreç içinde değişen ve gelişen rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu süreç hem uluslararası ilişkilerin dinamikleri hem de güvenlik anlayışındaki evrim ile yakından ilişkili olup BM polisinin uluslararası güvenliğin sağlanmasında ne denli önemli bir unsur olduğu üzerinde durulmuştur. Günümüzde BM polisi için başarının kamu güvenliğinin sağlanması ve yerel kurumların inşası olarak tanımlandığı söylenebilir. Bu bağlamda tezin BM polisinin üstlendiği kritik görevlerin anlaşılmasına katkı sağlaması açısından önemli olacağı değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN KURULUŞ AMACI VE ULUSLARARASI GÜVENLİK

1.1. Amaçlar ve İlkeler

Birleşmiş Milletler (BM), tekrarlanan acıları önlemek amacıyla iki küresel savaşın gölgesinde kurulmuştur. "Bir insan hayatı boyunca iki kez insanlığa tarif edilemez acılar yaşatan savaş felaketinden gelecek nesilleri korumak"[1] ifadesi Örgütün kuruluş belgesi olan BM Kurucu Antlaşması'nda açıkça belirtilmiştir. BM, 1945'teki kuruluşundan yirmi birinci yüzyılın zorluklarına kadar bu ideal ile hareket etmiş ve çalışmalarını kuruluş antlaşmasında yer alan amaç ve ilkeler doğrultusunda yürütmüştür.

BM'nin ana amaçlarından biri uluslararası barış ve güvenliği sürdürmektir. BM, kuruluşundan bu yana anlaşmazlıkların savaşa dönüşmesini engellemek, tarafları silah zoruyla değil barışçıl yöntemlerle anlaşmazlıkları çözmeye ikna etmek veya silahlı çatışmalar ortaya çıktığında barışı yeniden tesis etmeye yardımcı olmak amacıyla göreve çağrılmıştır. Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenlikle ilgili ana organ olmasına rağmen, Genel Kurul ve Genel Sekreter de önemli ve tamamlayıcı roller üstlenmektedir. BM'nin faaliyetleri, çatışma önleme, barışı sağlama, barışı koruma, barışa zorlama ve barışı kurma gibi temel alanları kapsamaktadır.[2]

BM Kurucu Antlaşması, BM'nin amaçlarını ve ilkelerini belirleyerek, kurumsal yapısını ve bu yapıyı oluşturan ilişkileri, ilkeleri ve kuralları tanımlar. Antlaşma'nın 1. ve 2. maddeleri, Örgütün genel amaçlarını ve ilkelerini tanımladığı için en önemli maddeleri arasında yer almaktadır. 1. maddeye göre, Örgütün dört temel amacı bulunmaktadır:

- Uluslararası barış ve güvenliği korumak,

[1] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması, Giriş Notu.
[2] United Nations, **Basic Facts About the United Nations**, 42. bs., New York, UN Department of Public Information, 2017, p. 57.

- Uluslararası dostane ilişkileri geliştirmek,
- İnsan haklarına ve temel özgürlüklerine saygıyı teşvik etmede ve desteklemede uluslararası işbirliğini sağlamak,
- Bu ortak amaçlara ulaşmada ulusların eylemlerini uyumlu hale getiren bir odak olmak.[3]

BM, son seksen yıldır bu amaçları gerçekleştirmek amacıyla uluslararası hukukun geliştirilmesi ve uygulanmasında oldukça geniş kapsamlı, etkili ve zaman zaman da tartışmalı bir rol üstlenmiş, Antlaşma'nın sınırlarını keşfetmiş ve çoğu zaman bu sınırları zorlamıştır.[4] Antlaşma, açıkça ifade etmese de BM'ye amaçlarını gerçekleştirmek için barışı koruma dahil çeşitli konularda farklı eylem seçenekleri sunmaktadır. BM uygulamaları, özellikle barışı koruma faaliyetlerinin geliştirilmesi konusunda, Antlaşma'da açıkça belirtilenlerin ötesinde bir gelişim göstermiştir.[5]

Madde 2, BM ile üye devletlerin Madde 1'deki amaçlar doğrultusunda gerçekleştirecekleri eylemlerin temel ilkelerini tanımlar. Antlaşma'nın 2. maddesine göre BM'nin 7 ilkesi bulunmaktadır. Bunlar şunlardır:

- Tüm devletlerin egemen eşitliği,
- Tüm üyelerin, Antlaşma gereği üstlendikleri sorumlulukları iyi niyetle yerine getirmesi,
- Uluslararası uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi,
- Toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığa karşı güç kullanma tehdidinden veya güç kullanılmasından kaçınılması,
- Tüm üyelerin Örgüte Antlaşma gereği giriştiği tüm eylemlerde her türlü yardımı sağlaması,
- Örgüt üyesi olmayan devletlerin de uluslararası barış ve güvenliğin korunması için bu ilkelere uygun biçimde hareket etmelerinin sağlanması,

[3] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması, Madde 1.
[4] Adam Day, David M. Malone, "The Role of the United Nations in Shaping Global Security Law", **The Oxford Handbook of the International Law of Global Security**, Ed. by. Robin Geiss, Nils Melzer, New York, Oxford University Press, 2021, p. 1071.
[5] Kent J. Kille, Alynna J. Lyon, **The United Nations: 75 Years of Promoting Peace, Human Rights and Development**, California, ABC-CLIO, 2020, p. 26.

- İç işlerine müdahale etmeme.[6]

1. ve 2. maddeler, Antlaşmaya uygun olarak yükümlülüklerini iyi niyetle yerine getiren tüm üye devletlerin egemen eşitliği ilkesine dayanmaktadır. Devletler, diğer herhangi bir devlete karşı tehdit veya güç kullanmaktan kaçınacak ve uluslararası anlaşmazlıkları barış, güvenlik veya adaleti tehlikeye atmadan çözmeye barışçıl yollarla gayret edeceklerdir. Üyeler, BM'nin Antlaşma kapsamında gerçekleştirdiği her türlü eylemde her türlü desteği sağlamaya ve BM'nin önleyici tedbir veya yaptırım uyguladığı devletlere yardım etmemeye özen göstereceklerdir.

1.2. BM Başlıca Organları

BM, altı ana organdan oluşur ve bunların alt organlarına, birçok bağlı uzmanlık ajansına, programlara ve fonlara, işlevsel ve bölgesel komisyonlara ve dünya çapında faaliyet gösteren birçok ilgili kuruluşa sahiptir. BM'nin ana organları Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Sekreterlik, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi ve Uluslararası Adalet Divanı'dır.[7] Ancak Vesayet Konseyi 1 Kasım 1994'te faaliyetlerini askıya almıştır ve şu anda aktif değildir.[8]

Bu bölümde, konumuzla ilgili olarak barışı koruma operasyonlarıyla ilgili yetki ve sorumluluğa sahip ana organlar olan Genel Kurul, Güvenlik Konseyi ve Sekreterlik hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca, barışı koruma operasyonlarının kurulması ve yönetilmesinde görevli Genel Sekreterliğe bağlı Barış Operasyonları Dairesi ve diğer destekleyici birimler hakkında da kısaca bilgi sunulmaktadır.

1.2.1. Genel Kurul

Genel Kurul, BM'nin başlıca görüşme ve danışma, politika oluşturma ve temsil organı olarak kabul edilmektedir. BM'nin 193 üye devletinin tamamı Genel Kurul'da

[6] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması, Madde 2.
[7] United Nations, "UN System Chart", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/delegate/page/un-system-chart, 04 Ocak 2025.
[8] United Nations, "Trusteeship Council", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/about-us/trusteeship-council, 04 Ocak 2025.

temsil edilir ve bu durum, onu evrensel temsile sahip tek BM organı haline getirir.[9] Her üye devletin bir oy hakkı bulunmaktadır. Barış ve güvenlik, yeni üye kabulü, genel bütçe gibi konularda alınacak kararlarda üye tam sayısını 2/3'lük çoğunluğu aranmaktadır. Belirtilen konular dışındaki kararlar ise 1/2'lik basit çoğunluğun sağlanması ile alınır. Genel Kurul'da alınan kararların devletler üzerinde bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Ancak, dünya kamuoyunda devletlerin itibarını korumak istemesi ve dünya düzeninin sağlanması amacıyla genel olarak alınan kararlara devletler uyum sağlamaktadır.[10]

Genel Kurul'un yasal yaptırım gücü olmasa da, sembolik önemi büyüktür ve birçok küçük ve orta ölçekli devlet tarafından dış politikaları için önemli bir alan olarak kullanılmaktadır. Soğuk Savaş döneminde, özellikle Güvenlik Konseyi'nin anlaşmazlığa düştüğü zamanlarda, Genel Kurul daha etkin bir rol üstlenmiştir.[11] Kasım 1950'de Genel Kurul tarafından kabul edilen Barış İçin Birleşme kararı doğrultusunda, Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin oybirliği sağlanamadığı durumlarda, uluslararası barışa yönelik tehdit, barış ihlali veya saldırı eylemi söz konusu olduğunda Kurul devreye girebilir. Kurul, böyle bir barış ihlali veya saldırı durumunda, uluslararası barış ve güvenliği korumak ya da yeniden tesis etmek amacıyla, gerektiğinde silahlı kuvvet kullanımı dahil olmak üzere, üyelere toplu önlemler önermek amacıyla konuyu gündemine alabilmektedir.[12]

Genel Kurul, bütçe gibi belirli iç konular dışında üyeleri bağlayıcı kararlar alamaz. Bu nedenle, aldığı kararlar bir mevzuat niteliğinde olmayıp tamamen tavsiye amaçlıdır. Ancak, bu kararlar uluslararası teamül hukukunun kurallarını yansıtıyorsa bağlayıcı olabilir ve yeni bir teamül kuralının oluşmasına yol açabilecek devlet uygulamaları açısından önem taşır. Fakat Genel Kurul kararları kendi başlarına üye devletler için bağlayıcı hukuki yükümlülükler yaratamaz. Genel Kurul esasen bir tartışma platformudur, sorunlarla ilgili çok çeşitli görüşlerin ortaya konduğu ve

[9] United Nations, "Main Bodies", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/about-us/main-bodies, 05 Ocak 2025.
[10] Tufan Demirel, "Birleşmiş Milletler Uluslararası Barış Misyonları ve Türk Polis Teşkilatının Etkileşimi: Katkı, Kazanım ve Karşılaştığı Güçlükler", Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, 2006, p. 6.
[11] Kille, Lyon, **a.g.e**., p. 32.
[12] United Nations, **Basic Facts About the United Nations**, p. 6.

tartışıldığı bir forumdur. Genel Kurul yılda bir kez olağan toplantı yapar, Güvenlik Konseyi ya da BM üyelerinin çoğunluğunun talebi üzerine Genel Sekreter'in çağrısıyla olağanüstü toplantılar düzenlenebilir. Ayrıca, Barış İçin Birleşme kararıyla acil olağanüstü toplantılar da yapılabilir.[13]

Barışı korumada, Genel Kurul finansman açısından kilit bir rol üstlenir. Güvenlik Konseyi barışı koruma operasyonu kurmaya karar verdiğinde tüm BM üye devletleri bu operasyonların maliyetini paylaşır ve Genel Kurul bu giderleri özel bir ölçüye göre dağıtır. Genel Kurul, operasyonların maliyetini belirlemek için Genel Sekreter raporlarını kullanır. BM Kurucu Antlaşması'nın, 22. maddesine göre Genel Kurul, işlevlerini yerine getirmek için gerekli gördüğü yardımcı organları oluşturabilir. Bu nedenle, 1965 yılında Meclis tarafından Barışı Koruma Operasyonları Özel Komitesi kurulmuştur. Bu komite, barışı koruma operasyonları hakkında kapsamlı bir inceleme yapmayı amaçlar.[14]

1.2.2. Güvenlik Konseyi

BM Kurucu Antlaşması'na göre Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından birincil olarak sorumludur. Antlaşma, 24. maddesinde "Birleşmiş Milletler'in üyeleri, örgütün hızlı ve etkili hareket etmesini sağlamak amacıyla uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki temel sorumluluğu Güvenlik Konseyi'ne verirler ve bu sorumluluk doğrultusunda görev yaparken Güvenlik Konseyi'nin kendi adlarına hareket ettiğini kabul ederler." diyerek Güvenlik Konseyi'ne önemli bir yetki vermektedir. Ayrıca, 25. madde gereğince üye devletler, "Antlaşma kapsamında Güvenlik Konseyi'nin kararlarını kabul etmek ve uygulamakla" yasal olarak yükümlüdürler.[15] BM'nin diğer organları üye devletlere

[13] Malcolm N. Shaw, **Uluslararası Hukuk**, Çev. İbrahim Kaya, 8. bs., Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi, 2018, p. 890.
[14] Mehmet E. Erendor, "Peacekeeping Operations and The United Nations", **Journal of Security Studies and Global Politics**, Vol.2, Issue:1, 2017, p. 64.
[15] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması, Madde 24, 25

tavsiyelerde bulunurken, üye devletlerin Antlaşma uyarınca uygulamakla yükümlü oldukları kararları alma yetkisi yalnızca Güvenlik Konseyi'ne aittir.[16]

Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi (ABD, Birleşik Krallık, Çin, Fransa, Rusya Federasyonu) ve Genel Kurul tarafından iki yıllık süreler için seçilen 10 üyesi olmak üzere toplam 15 üyesi vardır. Her üyenin bir oyu bulunmaktadır. Usul meselelerine ilişkin kararlar, 15 üyeden en az 9'unun olumlu oyuyla alınır. Esasa ilişkin kararlar ise dokuz oyla birlikte beş daimi üyeden herhangi birinin olumsuz oy (veto) vermemesi şartıyla kabul edilir. Beş daimi üyenin hepsi zaman zaman veto hakkını kullanmıştır. Bir daimi üye, önerilen bir karara tamamen katılmıyorsa ancak veto kullanmak istemiyorsa çekimser kalmayı seçebilir ve böylece kararın kabul edilmesi için gerekli dokuz olumlu oy sayısına ulaşılmasını sağlayabilir. Konsey başkanlığı, alfabetik sıraya göre her üye tarafından sırayla bir ay boyunca yürütülür.[17]

Güvenlik Konseyi, sürekli olarak işlev görebilecek şekilde organize edilmiştir. Üyelerinin her birinin temsilcisi her zaman BM Karargahında bulunmalıdır. Barışa yönelik bir tehdit ile ilgili bir şikayet kendisine iletildiğinde, Konseyin ilk eylemi genellikle tarafların barışçıl yollarla bir anlaşmaya varmaya çalışmalarını önermektir. Konsey, bu tür bir anlaşma için temel ilkeler belirleyebilir. Bazı durumlarda, Konsey doğrudan soruşturma ve arabuluculuk görevini üstlenir. Bir misyon gönderebilir, özel temsilciler atayabilir ya da Genel Sekreter'den anlaşmazlığın barışçıl çözümü için iyi niyet çabalarında bulunmasını talep edebilir. Bir anlaşmazlık düşmanlıklara yol açtığında, Konsey'in birincil endişesi bunları mümkün olan en kısa sürede sona erdirmektir. Çatışmanın tırmanmasını önlemeye yardımcı olabilecek ateşkes direktifleri yayınlayabilir. Konsey ayrıca gerginliği azaltmak, karşıt güçleri ayırmak ve barışçıl çözümlerin aranabileceği bir sükunet sağlamak için askeri gözlemciler veya bir barış gücü gönderebilir. Bunun yanında, Konsey ekonomik yaptırımlar, mali cezalar ve kısıtlamalar, silah ambargoları, seyahat yasakları, diplomatik ilişkilerin kesilmesi, abluka ve hatta toplu askeri müdahale gibi yaptırım yöntemlerini tercih edebilir. Başlıca endişe, uluslararası toplum tarafından kınanan politikalardan veya

[16] United Nations, "What is the Security Council?", (Çevrimiçi) https://main.un.org/securitycouncil/en/content/what-security-council, 06 Ocak 2025.
[17] United Nations, **Basic Facts About the United Nations**, p. 7.

uygulamalardan sorumlu olanlara yönelik eyleme odaklamak ve alınan önlemlerin nüfusun ve ekonominin diğer kesimleri üzerindeki etkisini en aza indirmektir. Konsey tarafından 2005 yılında kurulan Barış İnşa Komisyonu, çatışmadan çıkan devletlerdeki barış çabalarını destekler.[18]

Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasından sorumlu ana organ olarak devletler içindeki ve arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için soruşturma yapabilir ve barışı koruma dahil önlemler önerebilir. BM kararları (UN Resolutions), BM'nin başlıca organlarının resmi görüşleridir. Herhangi bir barışı koruma operasyonu, bir Güvenlik Konseyi kararına (SC Resolution) sahip olmalıdır. Güvenlik Konseyi kararları, barışı koruma operasyonları için yetkiler (mandate) içerir. Bir yetki, belirli bir eylemde bulunmak için gerekli izin ve direktiftir. Güvenlik Konseyi kararlarında belirtilen barışı koruma yetkisi, kuvvet kullanımı dahil olmak üzere barışı koruma operasyonunun tüm eylemlerinin veya görevlerinin yasal temelidir. Güvenlik Konseyi ayrıca, genellikle çatışmalardan en çok zarar gören gruplar olan kadınlar ve çocuklarla ilgili insan hakları endişelerini vurgulayan ve tüm barış operasyonlarını kapsayan tematik kararlar da yayınlar. Kararlar, en az dokuz Güvenlik Konseyi üyesinin olumlu oyu ile alınabilir, ancak daimi üyelerden biri tarafından veto edilirse kabul edilmez.[19] Güvenlik Konseyi, BM barışı koruma operasyonlarını kurar, yetkilerini tayin eder, her operasyonun üst düzey siyasi hedeflerini belirler ve bu operasyonları yöneterek yetki belgelerinin uygulanması sorumluluğunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne verir.[20] Nadir durumlarda, Genel Kurul da bir BM barışı koruma misyonunu yetkilendirmek için harekete geçmiştir.[21]

Teoride, Güvenlik Konseyi üye devletler tarafından BM'nin emrine verilen askeri kuvvetlerin komuta ve kontrolünden sorumludur. BM Kurucu Antlaşması'nın 47. maddesi, Güvenlik Konseyi'ne bu tür askeri kuvvetleri konuşlandırma ve yönetme

[18] **A.e.**, p. 8.
[19] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.
[20] United Nations, **Policy on Authority, Command and Control in United Nations Peacekeeping Operations**, 2019, p. 3.
[21] United Nations, **Policy on Authority, Command and Control in United Nations Peacekeeping Operations**, 2008, p. 6.

konusunda yardımcı olmak üzere Konsey'in beş daimi üyesinin genelkurmay başkanlarından veya onların temsilcilerinden oluşan bir Askeri Kurmay Komitesi kurulmasını öngörmüştür. Ancak bu sistem hiçbir zaman uygulanmamıştır.[22]

1.2.3. Sekreterya

BM Sekreterliği, Genel Kurul ve Örgütün diğer ana organları tarafından verilen yetkilere BM'nin günlük işlerini yürütmekten sorumlu organdır. Sekreterlik, farklı departmanlar şeklinde organize edilmiştir. Her departman veya ofis belirli bir hareket ve sorumluluk alanına sahip olup, BM'nin programlarında uyumu sağlamak için birbirleriyle koordineli çalışırlar. BM Sekreterliği'nin büyük bir kısmı ABD'nin New York şehrinde bulunmaktadır. BM'nin ayrıca Genel Merkezi dışında üç büyük ofisi ve beş Bölgesel Ekonomik Komisyonu vardır.[23]

Sekreterya tarafından yürütülen görevler geniş kapsamlıdır. Bunlar barışı koruma operasyonlarını yönetmekten uluslararası anlaşmazlıklarda arabuluculuk yapmaya, insani yardım programları düzenlemekten ekonomik ve sosyal eğilimleri araştırmaya, insan hakları ve sürdürülebilir kalkınma konularında çalışmalar hazırlamaktan uluslararası anlaşmalar için temel oluşturmaya kadar uzanır. Sekreterya personeli ayrıca dünyayı BM'nin çalışmaları hakkında bilgilendirir. Küresel öneme sahip konularda uluslararası konferanslar düzenlerler, konuşmaları tercüme eder ve belgeleri Örgütün resmi dillerine çevirirler. Genel Sekreter ve Sekreterlik personeli, uluslararası memurlar olarak faaliyetleri için hiçbir üye devlete veya başka bir kuruluşa karşı değil yalnızca Birleşmiş Milletler'e karşı sorumludur. Herhangi bir hükümetten veya dış otoritelerden talimat aramamaya veya almamaya söz verirler. Buna karşılık, Antlaşma uyarınca her üye devlet, Genel Sekreter ve personelinin sorumluluklarının uluslararası niteliğine saygı göstermeyi ve onları uygunsuz şekilde etkilemeye çalışmaktan kaçınmayı taahhüt eder.[24]

[22] Trevor Findlay, **The Use of Force in UN Peace Operations**, New York, Oxford University Press, 2002, p. 9.
[23] United Nations, "Secretariat", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/about-us/secretariat, 06 Ocak 2025.
[24] United Nations, **Basic Facts About the United Nations**, pp. 18-19.

Genel Sekreter, dünyanın dört bir yanındaki görev yerlerinde çalışan ve on binlerce BM personeli bulunan Sekreterliğin başkanıdır. Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından 5 yıllığına atanmaktadır. Genel Sekreter'in rolünün yasal dayanağı, BM Kurucu Antlaşması'nın 7. maddesi ile 97'den 101'e kadar olan maddelerinde yer alır. 97. madde, onu örgütün en yüksek memuru olarak tanımlar, 98. madde BM'nin ana organları tarafından kendisine verilen bütün görevleri yerine getirmesini şart koşar. 99. madde ise "Genel Sekreter, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasının tehlikeye girebileceğini düşündüğü herhangi bir konuyu Güvenlik Konseyi'nin dikkatine sunar." diyerek Genel Sekreter'e bağımsız bir siyasi rol de yükler.[25]

Genel Sekreter'in üstlendiği en önemli rollerden biri, uluslararası anlaşmazlıkların ortaya çıkmasını, büyümesini veya yayılmasını engellemek için bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlük temelinde kamusal ve özel alanda dostane girişim adımlarını kullanmasıdır.[26] Temelde, Genel Sekreter önemli bir takdir yetkisine sahiptir ve bu yetki çoğunlukla genel politik duruma ve o dönemde Genel Sekreterlik görevini üstlenen kişinin yaklaşımına ve bakış açısına bağlıdır. Dostane girişimler ve arabuluculuk çabaları, Genel Sekreter'in özgün yetkilerini kullanarak bağımsız bir eylemle veya Genel Kurul ya da Güvenlik Konseyi'nin talebi üzerine ortaya çıkabilir. Bu faaliyetlerin gelişimi, öncelikle Soğuk Savaş döneminde BM operasyonları üzerindeki sıkı sınırlamaların sonucu olarak şekillenmiştir. Soğuk Savaş'ın bitmesi, BM faaliyetlerinde önemli bir artışa yol açmış ve bunun sonucunda Genel Sekreter'in rolü, örgütün çeşitli girişimlerinin hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla genişlemiştir.[27]

Güvenlik Konseyi tarafından yetkilendirilen ve Genel Sekreter'in yönetimi altında yürütülen barışı koruma operasyonlarına doğrudan dahil olan üç Sekreterlik departmanı bulunmakta olup bunlar Barış Operasyonları Dairesi (Department of Peace Operations, DPO), Operasyonel Destek Dairesi (Department of Operational Support,

[25] Ian Johnstone, "The Role Of The UN Secretary-General: The Power of Persuasion Based On Law", **Global Governance**, Vol.9, Issue:4, 2003, p. 442.
[26] United Nations, "The Role of the Secretary-General", (Çevrimiçi) https://www.un.org/sg/en/content/the-role-of-the-secretary-general, 24 Aralık 2024.
[27] Shaw, **a.g.e.**, pp. 897-898.

DOS) ve Siyasi ve Barış İnşası İşleri Dairesi (Department of Political and Peacebuilding Affairs, DPPA)'dir. Sekreterliği'nin her departmanı BM barışı koruma operasyonlarının günlük işleyişine katkıda bulunur. Ancak DPO ve DOS, BM barışı koruma faaliyetlerinde yakın bir şekilde birlikte çalışır. DPPA da eşit derecede önemli bir ortaktır. Her departmana bir Genel Sekreter Yardımcısı (Under Secretary General, USG) başkanlık eder ve Genel Sekreter'e rapor verir. Genel Sekreter her Genel Sekreter Yardımcısına belirli sorumluluklar ve görevler devreder.[28]

DPO, Boutros Boutros-Ghali'nin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri olarak göreve başladığı 1992 yılında Barışı Koruma Operasyonları Dairesi (Department of Peacekeeping Operations, DPKO) adıyla Sekreterliğin ayrı bir departmanı olarak kurulmuştur.[29] DPKO, tüm BM barışı koruma operasyonlarının planlanması, yönetilmesi, konuşlandırılması, desteklenmesi ve Genel Sekreter adına yürütme talimatı verilmesinden sorumluydu.[30] Haziran 2007'de DPKO, giderek karmaşıklaşan operasyonları yönetmenin artan zorluklarına yanıt olarak ikiye bölünmüştür. Görev ve sorumluluklarının bir bölümü yeni kurulan Saha Destek Dairesi'ne (Department of Field Support, DFS) aktarılmıştır. Yeni kurulan bu birim daha çok lojistik, finans ve personel işlerinden sorumlu hale gelirken, DPKO strateji geliştirme, operasyonel planlama ve barış misyonlarında liderlik konularından sorumlu olmuştur.[31]

Sekreterlik tarafından barışı koruma operasyonları ve özel siyasi misyonların etkinliğini ve tutarlılığını artırmak amacıyla barış ve güvenlik yapılanmasında reforma gidilmiş ve 1 Ocak 2019 tarihinde yeni bir barış ve güvenlik mimarisi yürürlüğe girmiştir. Barış Operasyonları Dairesi (DPO), Barışı Koruma Operasyonları Dairesi'nin (DPKO) yerini almış, Siyasi İşler Dairesi (Department of Political Affairs, DPA) ve Barış İnşa Destek Ofisi (Peacebuilding Support Office, PBSO) birleştirilerek

[28] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.
[29] United Nations, "Department of Peace Operations", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/department-of-peace-operations, 24 Aralık 2024.
[30] United Nations, **Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations**, New York, 2003, p. 3.
[31] Center for International Peace Operations, **ZIF Glossary: Peace Operations**, 2010, p. 14. (Çevrimiçi) www.zif-berlin.org/sites/zif-berlin.org/files/inline-files/ZIF_Glossary.pdf, 22 Şubat 2025.

de yeni Siyasi ve Barış İnşası İşleri Dairesi (DPPA) oluşturulmuştur.[32] Genel Sekreter'in Yönetim Reformu kapsamında ise Operasyonel Destek Dairesi (Department of Operational Support, DOS) 1 Ocak 2019'da faaliyete geçerek Saha Destek Dairesi'nin (DFS) yerini almıştır.[33]

DPO'nun görevleri arasında şunlar bulunmaktadır:

- BM barışı koruma operasyonlarını yönetmek ve siyasi rehberlik ile stratejik yönlendirme sağlamak,
- Güvenlik Konseyi yetki belgelerine dayalı politikalar oluşturmak ve operasyonel yönergeler geliştirmek,
- Yeni operasyonların planlanmasına öncülük etmek, mevcut operasyonlarda geçiş ve çıkış stratejilerini koordine etmek, çatışmaların çözümüne katkıda bulunmak,
- Sekreterliğin asker ve polis desteği sunan devletlerle olan etkileşimlerini yönetmek,
- Yürütülen operasyonların görevlerini yerine getirmesini sağlamak için çatışan taraflar, Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul üyeleriyle iletişimde kalmak,
- Genel Sekreter adına her bir operasyon ve genel olarak barışı koruma konuları hakkında Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul'a sunulan raporlama süreçlerini yönetmek.[34]

Birleşmiş Milletler Polis Birimi (Police Division, PD), Barış Operasyonları Dairesi'ne bağlı Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik Kurumları Ofisi (Office of Rule of Law and Security Institutions, OROLSI) altında faaliyetlerini yürütmektedir.

DOS, personel, finans, saha tedariki, lojistik, iletişim, bilgi teknolojisi ve diğer idari ile genel yönetim alanları da dahil olmak üzere BM saha operasyonlarına özel

[32] United Nations, Report of the Secretary-General on Strengthening of the United Nations System A/72/772 (2018).
[33] United Nations, "The Department of Operational Support (DOS), Background", (Çevrimiçi) https://operationalsupport.un.org/en/background-0, 26 Aralık 2024.
[34] United Nations, **Secretary-General's Bulletin on the Organization of the Department of Peacekeeping Operations**, 2010, pp. 1-2.

destek sunmaktan sorumludur. Sahada BM barışı koruma operasyonunun temel görevlerini etkili, koordineli ve zamanında, BM tarafından belirlenen düzenlemelerle uyumlu şekilde yerine getirmesini sağlayan idari ve lojistik destek hizmetleri sunmaktadır.[35]

DPPA, BM'nin barışı sağlama, önleyici diplomasi ve diğer birçok araç aracılığıyla, dünya çapındaki çatışmaları önlemek, çözmek ve kalıcı barışı teşvik etmek için çalışmalarına katkı vermekle görevlidir. Bu amaçla küresel siyasi gelişmeleri izler ve değerlendirir, Genel Sekreter'e barışa katkı verecek eylemler konusunda tavsiyelerde bulunur, sahadaki BM görevlilerine ve misyonlarına destek ve rehberlik sağlar ve üye devletlere seçim gibi konularda yardımda bulunur.[36]

Şekil 1.1 : Barışı Koruma Operasyonları ile Alakalı Sekreterlik Birimleri.

Kaynak: United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.

1.3. BM'nin Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanmasına Yönelik Faaliyetleri

BM tarafından uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesini sağlamak için tasarlanan orijinal sistem, BM Kurucu Antlaşması'nın VI. ve VII. Bölümlerinde ana hatlarıyla belirtilmiştir. Üye devletler için kolektif bir güvenlik sistemi sağlamak amaçlanmıştır. Antlaşmadaki kolektif güvenlik kavramının temelinde, barışçıl yollar işe yaramadığında, Güvenlik Konseyi'nin kararıyla, barışa yönelik bir tehdit, barışın bozulması veya saldırı durumunda, VII. Bölüm'de belirtilen önlemlerin kullanılarak

[35] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, United Nations Department of Peacekeeping Operations, 2008, p. 75.
[36] United Nations, "The Department of Political and Peacebuilding Affairs (DPPA): What we do", (Çevrimiçi) https://dppa.un.org/en/what-we-do, 07 Ocak 2025.

uluslararası barış ve güvenliğin korunması veya yeniden sağlanması yatmaktadır.[37] Kısaca, orijinal sistemin aşağıdaki şekilde işlemesi amaçlanmıştır:

- BÖLÜM VI: BARIŞÇIL ÇÖZÜM

İki hükümet arasında bir uyuşmazlık çıktığında, ilgili taraflar, Antlaşma'nın VI. Bölümü uyarınca, esas olarak aşağıdaki yollarla barışçıl yollarla bir çözüm aramakla yükümlüdürler:

- Müzakere
- Soruşturma
- Arabuluculuk
- Uzlaştırma
- Hakemlik ve yargı yoluyla çözüm yöntemler
- Bölgesel kuruluşlara veya düzenlemelere başvurmak ya da kendi seçtikleri barışçıl yollar

- BÖLÜM VII: ZORLAMA ÖNLEMLERİ

Barışçıl yollar başarısız olursa ve anlaşmazlık silahlı çatışmaya dönüşürse, o zaman VII. Bölüm devreye girer. VII. Bölüm, BM Kolektif Güvenlik Sisteminin özünü oluşturur.

- Barışın tehdit edilmesi
- Barışın bozulması
- Saldırı eylemi

olduğunun saptanması halinde Güvenlik Konseyi durumu düzeltmek için yaptırım önlemleri alabilir. Bu yaptırım önlemleri esasen şunlardır:

- Silah ambargoları
- Ekonomik yaptırımlar
- Son çare olarak kuvvet kullanımı

Antlaşma'nın kolektif güç kullanımına ilişkin hükümleri, Konseyin daimi üyelerinin rıza ve sürekli iş birliği ile etkili olabilir. Ancak Soğuk Savaş'ın

[37] Boutros Boutros-Ghali, **An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping**, New York, United Nations, 1992, p. 24.

başlamasıyla birlikte, büyük güçler arasındaki güvensizlik ve anlaşmazlıklar bu iş birliğini engellemiştir. Bu durum, BM'nin barışı korumak için arabuluculuk, uzlaştırma, Genel Sekreter'in dostane girişimleri ve nihayetinde barışı koruma gibi alternatif yöntemlere yönelmesine neden olmuştur. Barışı koruma, başlangıçta silahsız gözlemcilerle başlamış, zamanla silahlı barış koruma birlikleri ve diğer birçok bileşenle birlikte genişlemiştir. 1950'lerde, barışı koruma müdahaleleri için tarafların rızası, BM güçlerinin tarafsızlığı ve silah kullanımının yalnızca savunma amacıyla sınırlı olması gibi klasik ilkeler belirlenmiştir.[38] İkinci bölümde inceleyeceğimiz gibi barışı koruma operasyonları aşamalı ve pragmatik bir şekilde genişlemiştir.

Barışı koruma, BM ve diğer uluslararası aktörler tarafından küresel ölçekte uluslararası barış ve güvenliği korumak amacıyla yürütülen bir dizi faaliyetten biridir. Diğer faaliyetler ise çatışma önleme (conflict prevention), barışı sağlama (peacemaking), barışa zorlama (peace enforcement) ve barışı kurma (peacebuilding) faaliyetleridir.[39] Bu faaliyetlerin tamamına genel olarak Barış Operasyonları demek mümkündür.[40] Bunlar, Güvenlik Konseyi tarafından şiddetli çatışmadan önce, çatışma sırasında ve çatışmadan sonra kullanılır. Bu barış ve güvenlik faaliyetleri barışçıl önlemleri ve zorlayıcı önlemleri içerir. Beş tür barış ve güvenlik faaliyetinden yalnızca barışı koruma (peacekeeping) ve barışa zorlama (peace enforcement) olmak üzere ikisi güç kullanımını içerebilir.[41] Çalışmamızın odak noktasını barışı koruma faaliyetleri oluşturmakla beraber bunun diğer faaliyetler ile nasıl ilişkili olduğunu ve bunlardan nasıl farklı olduğunu anlamak gerekmektedir.

Çatışma önleme, barışı sağlama, barışı koruma, barışa zorlama ve barışı kurma arasındaki sınırlar giderek belirsizleşmektedir. Barış operasyonları, genellikle tek bir faaliyet türüyle sınırlı kalmaz ve bu süreçler doğrusal veya ardışık bir şekilde gerçekleşmez. Deneyimler, bu faaliyetlerin birbirini güçlendirici bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Aksi takdirde, çatışmanın temel nedenlerine

[38] Sunil Ram, **"The History of United Nations Peacekeeping Operations During the Cold War: 1945 to 1987"**, Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2008, pp. 16-17.
[39] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 17.
[40] United Nations, **United Nations Civilian Police Handbook,** United Nations Department of Peacekeeping Operations, 1995, p. 30.
[41] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.

yönelik kapsamlı bir yaklaşım sağlanamaz ve bu durum, çatışmanın yeniden ortaya çıkma riskini artırır. Uluslararası toplumun bu tür faaliyetleri etkin biçimde koordine etme kapasitesi hâlâ sınırlı kalmaktadır. Bu durum, bazı krizlere verilen uluslararası yanıtta önemli boşlukların oluşmasına ve dolayısıyla uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edilmesine yol açmaktadır.[42] Şekil 1.2'de bu faaliyetlerin birbirleri ile kesişen ya da birbirlerini tamamlayan yönleri olduğu görülmektedir. Bunları sınıflandırmadaki zorluklara rağmen, barışı sağlama, barışı koruma, barışa zorlama ve barışı kurma teknik olarak farklı, ancak barış operasyonlarının tamamlayıcı bileşenleridir.

Şekil 1.2: BM Barış Uygulamalarının Birbirleri ile Bağlantıları ve Örtüştükleri Alanlar

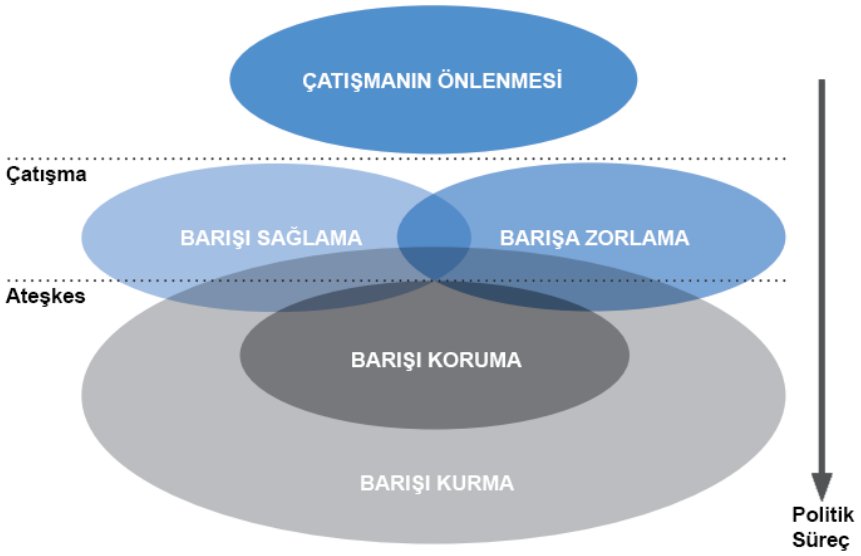

Kaynak: United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines, United Nations Department of Peacekeeping Operations**, 2008, p. 19.

1.3.1. Çatışmanın Önlenmesi (Conflict Prevention)

Çatışmanın önlenmesi, taraflar arasında anlaşmazlıkların oluşmasını engellemek, var olan anlaşmazlıkların çatışmaya dönüşmesini önlemek ve çatışmaların yayılmasını kontrol altına almak için gerçekleştirilen faaliyetler olarak tanımlanabilir.[43] Çatışmanın önlenmesi, devlet içi veya devletler arası gerginliklerin ve anlaşmazlıkların şiddetli çatışmaya dönüşmesini önlemek için yapısal veya

[42] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 18.
[43] Boutros-Ghali, **An Agenda for Peace**, p. 11.

diplomatik önlemlerin uygulanmasını içerir. İdeal olarak, erken uyarı, bilgi toplama ve çatışmayı yönlendiren faktörlerin dikkatli bir analizi üzerine inşa edilmelidir.[44]

Çatışmanın önlenmesi kapsamında alınan tedbirler barışçıldır. Anlaşmazlığın veya gerginliğin kaynağına göre farklı yöntemler kullanılabilir. Bu yöntemler müzakere, diyalog, arabuluculuk, anlaşmazlık kaynaklarının araştırılması, önleyici konuşlandırma ve güven oluşturmayı içerebilir. Yaygın bir çatışma önleme tedbiri önleyici diplomasidir. BM Genel Sekreteri'nin farklı taraflarla diyaloğa girmek için dostane girişimlerde bulunması önleyici diplomasiye bir örnektir. Diyaloğun amacı gerginliği azaltmak, bir anlaşmazlığı arabuluculuk etmek veya bir anlaşmazlığın çözülmesine yardımcı olmak olabilir. Duruma bağlı olarak, BM'nin ve bölgesel örgütler de dahil olmak üzere uluslararası toplumun farklı bölümleri tarafından farklı çatışma önleme tedbirleri de alınabilir.[45]

1.3.2. Barışı Sağlama (Peacemaking)

Barışı sağlama, esasen BM Kurucu Antlaşması'nın VI. Bölümünde öngörülen barışçıl yollarla düşman tarafları anlaşmaya vardırmak için yapılan eylemlerdir.[46] Genellikle devam eden çatışmalarla başa çıkmak için müzakere ve arabuluculuk gibi diplomatik çabaları içerir. BM Genel Sekreteri, Güvenlik Konseyi veya Genel Kurul'un talebi doğrultusunda ya da kendi inisiyatifiyle, çatışmanın çözümünü kolaylaştırmak için dostane girişimlerde bulunabilir. Bununla beraber barışı sağlama çabaları özel temsilciler, hükümetler, devlet grupları, bölgesel örgütler ve hükümet dışı gruplar tarafından da gerçekleştirilebilir.[47]

1.3.3. Barışa Zorlama (Peace Enforcement)

BM Kurucu Antlaşması'nda yer alan kolektif güvenlik kavramının özü, barışçıl yöntemler başarısız olursa Güvenlik Konseyi'nin kararıyla barışa yönelik bir tehdit, barışın ihlali veya bir saldırı eylemi karşısında uluslararası barış ve güvenliği korumak

[44] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 17.
[45] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.
[46] Boutros-Ghali, **An Agenda for Peace**, p. 11.
[47] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, pp. 17-18.

veya yeniden sağlamak amacıyla VII. Bölüm'de öngörülen önlemlerin kullanılmasıdır.[48] Bu anlamda barışa zorlama operasyonları kapsamında Güvenlik Konseyi tarafların rızası olmasa da askeri güç kullanımı da dahil olmak üzere bir dizi zorlayıcı önlemi almakla yetkilendirilmiştir. Güvenlik Konseyi ayrıca uygun durumlarda yetkisi altındaki bölgesel örgütleri ve ajansları da kullanabilir.[49] BM Kurucu Antlaşması'nın VIII. Bölümü, bölgesel örgütleri BM ilkeleriyle uyumlu bir şekilde uluslararası barış ve güvenliği korumaya teşvik etmekle beraber zorlama eylemlerine girişilmesine yalnızca Güvenlik Konseyi'nin izniyle onay verir.[50]

Geleneksel barışı korumada genellikle bir ateşkes anlaşmasında ifade edilen ve her zaman rıza ilkesine göre bir işleyiş mevcuttur. Ancak barışa zorlamada korunacak bir barıştan ziyade devam eden bir şiddet veya çatışma durumu vardır. Bu da barışa zorlama misyonlarının BM'nin tarafsızlığını korumasının daha zor olduğu çok daha tehlikeli ve karmaşık durumlarda konuşlandırılması anlamına gelmektedir.[51]

1.3.4. Barışı Koruma (Peacekeeping)

Barışı koruma, çatışmaların durdurulduğu yerlerde barışın sürdürülmesini ve barışı sağlayan taraflarca varılan anlaşmaların uygulanmasına destek olmayı amaçlayan bir tekniktir. Yıllar içinde barışı koruma, öncelikle ateşkesleri denetlemek ve devletler arası savaşlardan sonra güçlerin ayrılmasını izlemekle sınırlı askeri bir yaklaşımdan, sürdürülebilir barışın temellerini atmaya yardımcı olmaya başlayan asker, polis ve sivillerin birlikte çalıştığı çok boyutlu bir modele dönüşmüştür.[52]

BM geleneksel olarak barışı korumayı, çatışma bölgelerinde uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ya da yeniden sağlanmasına destek olmak için BM tarafından üstlenilen, askeri personel içeren ancak yaptırım yetkisi bulunmayan görevler olarak tanımlamıştır. Barışı koruma, BM Kurucu Antlaşması'nda

[48] Boutros-Ghali, **An Agenda for Peace**, p. 24.
[49] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 18.
[50] Sean D. Murphy, **Principles of International Law**, 3. bs., Concise Hornbook Series, USA, West Academic Publishing, 2018, p. 597.
[51] Stephen Ryan, "United Nations Peacekeeping: A Matter of Principles", **International Peacekeeping**, Vol.7, Issue:1, 2000, pp. 30-31.
[52] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 18.

belirtilmemiştir ve yerleşik bir teori veya doktrin tarafından yönlendirilmemiştir. Terim, uygulama başladıktan sonra ortaya çıkmış ve uygulama doğaçlama gelişmiştir. BM, esnekliğini ve pragmatik yaklaşımını korumak için barışı korumayı ayrıntılı şekilde tanımlamaktan kaçınmaktadır. Barışı korumanın tüm tarafların misyonun varlığına ve faaliyetlerine büyük ölçüde gönüllü onayı, tarafsızlık ve sadece son çare olarak kendini savunma amaçlı asgari güç kullanımı olmak üzere üç temel unsuru vardır. Barışı koruma, çatışmayı önlemek ve çözmek için bir araçtır. Barışı koruma görevlileri zorlayıcı değil, kolaylaştırıcı rol üstlenmektedirler. Düşmanları yoktur ve kazanmak için orada bulunmazlar. Etkinlikleri, tarafların gönüllü iş birliğine dayanmaktadır. Bu durum, kimseyi tehdit etmedikleri için tarafsız kalmalarını sağlamaktadır.[53]

1.3.5. Barışı Kurma (Peace Building)

Barışı kurma, çatışmanın ardından gerçekleşir ve ulusal kapasiteleri her seviyede güçlendirerek çatışmanın azalmasını veya yeniden başlaması olasılığını azaltmayı ve kalıcı barış ile kalkınma için bir temel oluşturmayı amaçlayan çeşitli önlemleri kapsar. Bu, sürdürülebilir barış için gerekli koşulları sağlamanın karmaşık ve uzun vadeli bir aşamasıdır. Şiddetli çatışmaların derin ve yapısal nedenlerini kapsamlı bir şekilde ele alır. Barışı inşa etme çabaları, toplumun ve devletin işleyişini etkileyen temel sorunlara odaklanarak, devletin temel işlevlerini etkili ve meşru bir şekilde yerine getirme kapasitesini geliştirmeyi amaçlar.[54] Barışı kurma faaliyetlerine güvenlik sektörü reformunu desteklemek, adalet ve ceza sistemlerinin yeniden yapılandırılmasına katkıda bulunmak ve ulusal insan hakları kurumlarına destek sağlamak örnek olarak verilebilir. Barışı kurma, farklı BM organlarının uzmanlıklarından faydalanır ve daha uzun vadeli bir kalkınma perspektifi sunan BM ajansları, fonları ve programlarıyla etkili bir iş birliği gerektirir.[55]

[53] Trevor Findlay, **The Use of Force in UN Peace Operations**, New York, Oxford University Press, 2002, pp. 3-4.
[54] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 18.
[55] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.

İKİNCİ BÖLÜM

BARIŞI KORUMA OPERASYONLARININ AMAÇ VE GÖREVLERİ

2.1. Barışı Koruma Kavramı

Barışı koruma kavramı, Birleşmiş Milletler'in kuruluşundan kısa bir süre sonra gereklilik neticesinde ve büyük ölçüde doğaçlama bir tepki olarak doğmuştur. Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması'nda belirtilen ilk hedef, uluslararası barış ve güvenliği temin etmektir. Ancak, bu belgede barışı koruma ifadesi geçmemektedir ve barışı korumak amacıyla şiddet içermeyen askeri güç kullanımı, Antlaşmada belirtilen tedbirlerden esasen farklıdır. Soğuk Savaş sona erene kadar, Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri sık sık anlaşmazlığa düştüğü için barış ve güvenliğin sağlanması hedefi tam olarak gerçekleştirilememiştir. Bu sebeple Konsey, Genel Sekreter'in iyi niyetli çabaları, uzlaştırma, arabuluculuk ve barışı koruma gibi barışı teşvik eden ve koruyan diğer adımlara başvurmak zorunda kalmıştır.[1]

BM bağlamında, barışı koruma, düşman devletler arasındaki veya bir devlet içindeki düşman güçler arasındaki çatışmaları kontrol altına alıp çözmeye yardımcı olmak amacıyla BM komutası altında oluşturulan çok uluslu güçlerin kullanılması olarak tasarlanmıştır. Müdahale, arabuluculuk, gözetim ve gözlem ile yardım gibi politik, askeri ve insani boyutları bulunmaktadır. BM barışı koruma güçleri, askeri birlikler ve gözlemcilerin yanı sıra sivil polis gözlemcileri ve sivil destek personellerini bünyesinde barındırmaktadır.[2] Barışı koruma kapsamında birçok devletten askeri personel BM bayrağı altında görev yaparak, barış anlaşmaları sürecinde ateşkes düzenlemelerini denetlemekten, birliklerin çekilmesine destek

[1] United Nations, **The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping**, 3. bs., New York, United Nations Publication, 1996, pp. 3-4.
[2] Athambawa Sarjoon, Mohammed Agus Yusoff, The United Nations Peacekeeping Operations and Challenges, **Academic Journal of Interdisciplinary Studies**, Vol.8, Issue:3, 2019, p. 204.

olmaya, karşıt güçler arasında tampon bölgeler oluşturmaktan çatışmaların kalıcı çözümlerinin uygulanmasına yardımcı olmaya kadar uzanan görevler üstlenmiştir.[3]

Barışın korunması, BM Kurucu Antlaşması'ndaki boşluklardan doğarak orijinal kolektif güvenlik mekanizmasının başarısızlığına bir alternatif sunmuştur. Antlaşma çerçevesinde oluşturulan kolektif güvenlik modeli, çeşitli sebeplerden dolayı gerçek durumlara uygulanamamıştır. Savaş dönemindeki müttefiklerin birlikteliği, BM'nin kurulmasının ardından devam etmemiştir. Bu nedenle Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri veto hakkını siyasi amaçlarla daha fazla kullanmaya başlamış ve Konsey'in temel görevlerini yerine getirmesi zorlaşmıştır. Barışın tesis edilebilmesi ve çatışmaların önlenebilmesi amacıyla barışı koruma kavramı tüm Konsey üyeleri tarafından kabul edilebilir tek pratik yöntem olarak nihai çözüm haline gelmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ise bu durumu köklü bir şekilde değiştirmemiştir.[4]

BM'nin anlaşmazlıkları ele alma tecrübesi, sadece BM Kurucu Antlaşması'nın barışçı çözüm ve kolektif güvenlik süreçlerine dayansaydı başarı derecesi tarihte görülenden çok daha geri düzeyde olacaktı. Antlaşma, sadece Barış İçin Birleşme Kararı gibi resmi düzenlemelerle değil, aynı zamanda BM kuruluşlarının yenilikçi uygulamalarıyla genişletilmiştir. BM'nin önüne getirilmiş olan birçok önemli probleme yönelik barışı koruma yöntemleri hem devletler arasındaki uyuşmazlıklara hem de iç savaşlara yol açan devlet içi durumlara uygulanmıştır. Barışı koruma kavramının BM sözlüğüne dahil olduğu dönemde onunla ilgili teknikler zaten bazı olaylara uygulanmaktaydı. Bu teknikler de geriye dönük olarak BM'nin barışı koruma tecrübesinin parçası olarak görülmektedir. Barışı koruma operasyonlarının amacı, saldırganı yenmekten ziyade çatışmayı engellemek, tampon görevi üstlenmek, düzeni sağlamak ya da ateşkesi sürdürmektir. Barışı koruma güçleri genellikle yalnızca kendilerini savunmak amacıyla silah kullanma yetkisine sahiptir. Görevleri, askeri güç

[3] United Nations, **The Blue Helmets**, pp. 3-4.
[4] Vincent Chetail, "Ad-Hocism and The Rules of Collective Security: Is Peacekeeping Still Relevant for Maintaining International Peace and Security?", **Refugee Survey Quarterly**, 2004, Vol.23, Issue:4, p. 83.

haricindeki önlemlerle barışı korumaktır. Bu rol ordunun rolünden çok polisin rolüne benzemektedir.[5]

Barışı koruma güçleri, mevcut sorunun ve tarafların özellikleri kadar uluslararası sistemdeki genel dengelerin de dikkate alınması anlayışının bir sonucudur. Bu bağlamda, klasik VII. Bölüm önlemlerine başvurmaksızın, tarafsız BM çatısı altında oluşturulan bir yapı ile sorun ele alınıp dengeyi koruyan bir süreç yürütülmektedir. Gerçekten de barış güçleri özellikle uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması için silahlı kuvvet kullanımı gerektiren zorlayıcı önlemlere başvurulmak istenmediğinde veya bu çeşitli sebeplerle mümkün olmadığında gündeme gelmektedir.[6]

Güvenlik yönetimi yaklaşımı olarak barışı koruma, yaptırımların veya diğer zorlayıcı tedbirlerin en azından BM tarafından kolayca kullanılmadığı Soğuk Savaş sırasında başlatılmıştır. Soğuk Savaş'ın bitmesi ile barışı koruma uygulamaları çeşitli görevleri kapsayacak şekilde genişlemiş ve barışı koruma ile barışa zorlama arasındaki çizgi, daha fazla güç kullanımı gerektiren birçok durumda belirsiz hale gelmiştir.[7]

Soğuk Savaş döneminde, büyük güç rekabetiyle şekillenen barışı koruma operasyonlarının temel amacı, yerel çatışmaların rakip kampları doğrudan karşı karşıya getirebilecek büyük savaşlara dönüşmesini engellemekti. Barışı koruma terimi, bu operasyonların amacını yansıtarak, çatışan tarafların sorunlarına doğrudan çözüm sunmaktansa, diplomatik çabaların çatışmaların kökenindeki nedenleri ele alması için gerekli barışçıl ortamı sağlamak adına bir araç işlevi görüyordu. Bu sebeple, barışı koruma görevlilerinin görevleri sınırlıydı ve operasyonlar, çatışan taraflara herhangi bir çözüm dayatmak yerine yalnızca barışı muhafaza etmeye yönelik bir misyon üstlenmişti. Barışı koruma ifadesi, genellikle bir barışı koruma gücünün barışın korunacağı alanlara yerleştirileceğini ima eder. Başka bir ifadeyle, bu güçler düzen sağlamak ya da rakip düşmanlar arasındaki çatışmayı durdurmak için

[5] A. LeRoy Bennett, James K. Oliver, **Uluslararası Örgütler: İlkeler ve Meseleler**, Çev. Nasuh Uslu, 2. bs., Ankara, Serbest Kitaplar, 2020, p. 190.
[6] Erdem Denk, **Uluslararası Örgütler Hukuku: Birleşmiş Milletler Sistemi**, 3. bs., Ankara, Siyasal Kitabevi, 2024, pp. 308-309.
[7] Margaret P. Karns, Karen A. Mingst, **International Organizations: The Politics and Processes of Global Governance**, 2. bs., London, Lynne Rienner Publishers, 2010, p. 323.

tasarlanmamıştır. Dolayısıyla, savaşan taraflar çatışmanın BM tarafından ele alınmasına izin vermek istiyorsa, en azından bir ateşkesi kabul etmeleri gerekmektedir. BM, bazı durumlarda barışın korunamayacağı durumlarla karşılaşsa da minimum düzeyde güç kullanarak ve arabuluculuk ile müzakere yoluyla savaşan tarafları ateşkes sağlamaya ikna etmeye çalışmıştır.[8]

Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra, barışı koruma operasyonlarının genişlemesiyle yorumcular, BM operasyonlarının ardışık nesilleri hakkında konuşmaya başlamışlardır. Bazı çevrelerde, barış operasyonları ve barış destek operasyonları terimleri artık geniş bir yelpazede çatışma yönetimi ve çözüm tekniklerini kapsayacak şekilde barışı koruma operasyonları terimiyle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu bağlamda kavramsal bir kelime hazinesi ortaya çıkmıştır.[9]

Çağdaş barışı koruma kavramı, doktrinsel belirsizliklerle dolu olup basit bir tanımı bulunmamaktadır. Bu terim, çatışmaları çözmek veya hafifletmek amacıyla gerçekleştirilen çeşitli uluslararası faaliyetlerle eşanlamlı hale gelmiştir. Soğuk Savaş'ın bitmesi ile geleneksel barışı koruma ilkeleri zayıflamış ve bu faaliyetlerin kapsamı önemli ölçüde genişlemiştir. Pratikte, barışı koruma ile önleyici diplomasi, barışı sağlama ve barışı kurma arasındaki zaman sınırları her zaman net değildir. Barışı koruma operasyonları ile zorlama eylemleri arasındaki eskiden belirgin olan ayrım da bulanıklaşmıştır. Ayrıca, BM artık barışı koruma görevlerini üstlenen tek aktör değildir; bölgesel örgütler ve geçici koalisyonlar aslında başlıca barışı koruyucular haline gelmiştir.[10]

BM barışı koruma hakkında dikkat çeken ilk şey, BM'nin barışı koruma kavramına dair net bir tanımının olmamasıdır. BM, barışı koruma kavramını daha kesin bir şekilde tanımlamayı ancak 1992 tarihli Bir Barış Gündemi Raporu ile gerçekleştirmiştir. Bu terimleri tanımlamaya yönelik gecikmiş çaba, ilk barışı koruma operasyonlarının doğaçlama bir şekilde oluşturulması ve BM Kurucu Antlaşması'nda

[8] Elif Yeneroğlu Kutbay, "Maintenance of International Peace and Security: A Historical Assessment of the Evolution of United", **Ege Academic Review**, Vol.4, Issue:1, 2004, pp. 125-132.
[9] Eric G. Berman, Katie E. Sams, **Peacekeeping in Africa: Capabilities and Culpabilities**, Geneva, United Nations Institute for Disarmament Research, 2000, p. 24.
[10] **A.e.**, p. 23.

barışı korumaya dair herhangi bir atıfın bulunmamasıyla açıklanabilir.[11] Bahse konu belgeye göre barışı koruma, BM varlığının, ilgili tarafların onayıyla, BM polisi ve/veya askeri personelinin yanı sıra sıklıkla sivillerin de yer aldığı bir biçimde sahada görevlendirilmesidir. Barışı koruma, hem çatışmaların önlenmesi hem de barışın tesisi için imkanları artıran bir tekniktir.[12]

Analistler, hükümetler ve uluslararası örgütler arasında barış operasyonlarının tanımı ve barışı koruma, barışı sağlama ve barışı kurma gibi terimler arasındaki farklar konusunda da pek bir fikir birliği bulunmamaktadır. Aslında, hükümetler ve uluslararası örgütler, faaliyetlerini meşrulaştırmak amacıyla çeşitli askeri faaliyetleri barışı koruma olarak adlandırma eğilimindedir. BM ise bu terimin ne anlama geldiğini açıkça tanımlamış değildir. Bu nedenle, BM'nin Çok Boyutlu Barışı Koruma Operasyonları El Kitabı (Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations - 2013), 'barış operasyonları' tanımını yapmak yerine, barışı koruma görevlilerinin genellikle yerine getirmesi gereken askeri ve sivil görevleri sıralamaktadır.[13]

BM barışı koruma operasyonları, prensipte bir ateşkes veya barış anlaşmasının uygulanmasını desteklemek için konuşlandırılsa da, genellikle barışı sağlama çabalarında aktif rol üstlenmeleri ve erken barış inşası faaliyetlerine katılmaları gerekebilir. Bu nedenle, günümüzde barışı koruma kavramından anlaşılması gereken görevler de çok boyutlu hale gelmiştir. Bu görevler arasında siyasi süreçlerin kolaylaştırılması, sivillerin korunması, eski savaşçıların silahsızlandırılması, terhis edilmesi ve yeniden entegrasyonlarına yardımcı olunması, seçimlerin düzenlenmesine destek verilmesi, insan haklarının korunup teşvik edilmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanmasına katkıda bulunulması sayılabilir. Ayrıca bu operasyonlar, devletin

[11] Ronald Hatto, "From Peacekeeping to Peacebuilding: The Evolution of the Role of the United Nations in Peace Operations", **International Review of the Red Cross**, Vol.95, Issue:891-892, 2013, p. 497.
[12] Boutros Boutros-Ghali, **An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping**, United Nations, New York, 1992, p. 11.
[13] Alex J. Bellamy, Paul D. Williams, Stuart Griffin, **Understanding Peacekeeping**, 2. bs., Cambridge, Polity Press, 2010, pp. 14-15.

güvenliği ve kamu düzenini sağlayamadığı zamanlarda, kendilerini, yetkilerini ve sivilleri korumak amacıyla güç kullanma yetkisine sahiptir.[14]

2.2. Barışı Koruma Operasyonlarının Hukuki Temelleri

BM barış operasyonlarının hukuki temelleri hakkındaki tartışmalar, bu operasyonları üstlenme veya kurma yetkisinin BM Kurucu Antlaşması'nda yazılı olmamasından kaynaklanmıştır. Genellikle operasyonlar için yasal temelin örgütün zımni yetkileri içinde bulunduğuna inanılmaktadır. Barış operasyonlarıyla ilgili özel kurallar Antlaşma'da belirtilmemiş bunun yerine barışı koruma doktrini aracılığıyla evrimleşmişlerdir. BM barışı koruma operasyonları, Güvenlik Konseyi'nin kararıyla kurulur, ancak genellikle belirli bir bölüm veya maddeye atıfta bulunulmaz. Genel Kurul'un, Barış İçin Birlik Kararı'nda olduğu gibi barış operasyonu kurduğu görülse de bu nadiren yapılmıştır. BM'nin Antlaşma'nın 43. maddesi uyarınca güç kullanılmasını içeren yaptırım eylemleri ise BM Güvenlik Konseyi'nin izniyle devletler, devlet koalisyonları veya bölgesel örgütler tarafından gerçekleştirilmiştir.[15]

BM Kurucu Antlaşması, barışı koruma için yetki ve meşruiyet kaynağıdır. Ancak, barışı koruma terimini doğrudan kullanmaz. Bazı maddeler ve bölümler bu kavramla bağlantılıdır. BM barışı koruma faaliyetlerinin yasal temeli, Antlaşma'nın VI. ve VII. Bölümlerinde yer alır. Bununla birlikte, BM barışı koruma ile bağlantılı olan diğer bölümler arasında I, V ve VIII. Bölümler de bulunmaktadır.[16]

Bölüm I, BM'nin amaçları ve ilkelerini içerir. Madde 1, BM'nin amaçlarından birinin uluslararası barış ve güvenliği korumak olduğunu ifade eder. Bölüm V, Güvenlik Konseyi ile ilgilidir. Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından esas yetkili olarak Güvenlik Konseyi sorumludur. Güvenlik Konseyi'ne bu görevleri yerine getirmesi için verilen özel yetkiler VI, VII ve VIII. Bölümlerde açıklanmıştır. Bölüm VI, Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi konusunu ele alır. Bu bölüm, BM'nin

[14] United Nations, "Terminology", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/terminology, 08 Şubat 2025.
[15] Lindsey Cameron, **The Privatization of Peacekeeping: Exploring Limits and Responsibility Under International Law**, Cambridge University Press, 2017, pp. 53-54.
[16] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.

anlaşmazlıkları çözmek ve silahlı çatışmalarla başa çıkmak için kullanabileceği barışçıl yöntemleri özetler. Bölüm VII, barışın tehdidi, bozulması ve saldırı eylemi durumunda alınacak önlemleri kapsar. Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için hava, deniz veya kara kuvvetleriyle gerekli saydığı her türlü girişimde bulunabilir. Bu bölüm, zorlayıcı önlemleri özetler. Bölüm VIII, bölgesel düzenlemeler ile ilgilidir. Antlaşma'nın ilkeleri ve amaçları doğrultusunda, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında bölgesel ortakların katılımını teşvik eder.[17]

BM Kurucu Antlaşması içeriğinde barışı koruma operasyonları ile ilgili olarak doğrudan bir madde bulunmaması operasyonların hukuki olarak bir resmiyeti yoktur anlamına gelmemektedir. Barışı koruma operasyonları Antlaşma'nın sadece bir bölümüne bağlı değildir. Planlanan her operasyon için kendisinden istenilen işlevin özelliğine göre, verilen yetkilerin sınırlarına göre, icra edilecek göreve göre, çatışma bölgelerine gönderilen personele verilen emirlerin özelliklerine göre değerlendirme yapılması gerekir. Güvenlik Konseyi aldığı kararlarda bazen VII. Bölüm kapsamında operasyonları oluştursa da genel olarak herhangi bir bölüm veya madde belirtmemektedir.[18]

Bu operasyonların çoğu, BM Acil Durum Gücü I (United Nations Emergency Force, UNEF I) 'den[19] farklı olarak, Güvenlik Konseyi tarafından onaylanmıştır; ancak bu operasyonları oluşturan kararlar genellikle Konseyin VII. Bölümdeki zorlayıcı önlem yetkilerini kullanmamaktadır. Bununla beraber "görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik ve yargısal çözüm ile bölgesel kuruluş ya da anlaşmalara başvurma..." (Madde 33) ile ilgili olan VI. Bölümün çerçevesine de tam olarak uymamaktadırlar.[20] Bu nedenle, uygulamanın başından itibaren barışı koruma güçlerinin anayasal çerçevesi ve yasal temeli hakkında ciddi tartışmalar yaşanmıştır. Eski BM Genel Sekreteri Dag Hammarskjold'un barışı koruma güçlerinin BM Kurucu Antlaşması'nın sözde 'Altıncı Buçukuncu Bölümü' tarafından yetkilendirildiği

[17] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması
[18] Thomas M. Franck, **Recourse to Force: State Action Against Threats and Armed Attacks,** Cambridge, Cambridge University Press, 2004, p. 39.
[19] UNEF I hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Findlay, **a.g.e.**, p. 20.
[20] Franck, **a.g.e.**, p. 40.

yönündeki ünlü ifadesi, Bölüm VI'da belirtilen geleneksel diplomatik araçlardan daha güçlü, fakat Bölüm VII'de belirlenen barışa zorlama eylemlerinden daha zayıf olan barışı koruma operasyonlarının özgün doğasını vurgulamak açısından önemlidir.[21] Bu durum, Antlaşma'nın pratikte nasıl uyarlanabileceğine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Geleneksel barışı koruma operasyonları Bölüm VI, güç kullanımına yönelik çok boyutlu operasyonlar ise Bölüm VII misyonları olarak adlandırılmaktadır. Bölümlere yapılan bu atıflar yanlış ve yanıltıcıdır. BM bunların kullanımını önermemektedir. Güvenlik Konseyi'nin, barışı koruma operasyonlarını yetkilendirirken belirli bir bölüme atıfta bulunma zorunluluğu yoktur. Bununla beraber Güvenlik Konseyi, çatışma sonrası istikrarsız ortamlarda güçlü barışı koruma operasyonlarını (robust peacekeeping operations) yetkilendirirken Antlaşma'nın VII. Bölümüne atıfta bulunmaya başlamıştır. Bu, Güvenlik Konseyi'nin siyasi kararlılığını göstermektedir. Ayrıca BM üye devletlerine ve çatışma taraflarına Güvenlik Konseyi kararlarına karşı olan yükümlülüklerini hatırlatmaktadır. Bir barışı koruma operasyonunun güç kullanma yetkisi, Güvenlik Konseyi yetki belgesinde VII. Bölüme yapılan açık bir atıfla öncelikli olarak bağlantılı değildir. Hangi bölüme atıfta bulunulursa bulunulsun, uygun şekilde ifade edilmiş bir Güvenlik Konseyi yetkisi, barışı koruma operasyonunda görev yapan personel tarafından meşru güç kullanımı için gerçek temeli sağlar.[22]

Yıllar boyunca, uluslararası hukuk ve BM barış operasyonları hakkında yapılan geniş tartışmalar, ya BM Kurucu Antlaşması'ndaki belirli maddelere doğrudan atıfta bulunarak ya da zımni ya da içsel bir güç olarak yorumlanarak BM'nin (özellikle BM Güvenlik Konseyi'nin) barışı koruma operasyonları düzenleme yetkisi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu tartışmalar büyük ölçüde akademik düzeyde kalmış, çünkü BM'nin

[21] Chetail, **a.g.e.**, p. 79.
[22] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.

barışı koruma operasyonları gerçekleştirme yetkisine sahip olduğu, Uluslararası Adalet Divanı tarafından da kabul edilmiştir.[23]

Barışı koruma operasyonlarının hukuki temellerinin yanı sıra operasyonun görevlerini ve personelinin davranışlarını belirleyen kurallar ve yasalar bütünü olan yasal çerçeveye de değinmekte fayda bulunmaktadır. Yasal çerçevenin en önemli işlevi, barışı koruma operasyonlarına meşruiyet kazandırmaktır. BM, bu operasyonları gerçekleştirmek için açık bir yetkiye sahip olmalıdır. Yasal çerçeve, barışı koruma operasyonunun eylemlerini ve görevlerini düzenler. Bu operasyonlar insan haklarını desteklemeyi amaçlayarak barışın tesisine olumlu katkı sağlar. Barışı koruma personelinin, kadınlar, azınlıklar, çocuklar, mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler gibi savunmasız grupları koruma sorumluluğu vardır. Bu gruplar, savaş ortamlarında en fazla zarar görenlerdir. Yasal çerçeve, bu kişilerin özel ihtiyaçlarını da dikkate alarak koruma mekanizması geliştirilmesini teşvik eder. Ayrıca, barışı koruma personeline resmi görevlerinde ve kişisel davranışlarında rehberlik eder. BM, barışı koruma personelinin özel davranışlarında profesyonel yaşamda olduğu gibi aynı yüksek standartları bekler ve uygunsuz davranışlarla ilgili kararlı bir tutum sergiler. Cinsel istismar ve taciz gibi uygunsuz davranış vakalarıyla alakalı konuların ciddiyetle ele alınması, BM'nin itibarını ve barışın sürdürülebilirliğini korumak açısından kritik öneme sahiptir. Barışı koruma operasyonlarının yasal çerçevesini çeşitli düzenlemeler oluşturur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- BM Kurucu Antlaşması,
- Uluslararası İnsan Hakları Hukuku, Uluslararası İnsancıl Hukuk, Uluslararası Mülteci Hukuku, Uluslararası Ceza Hukuku,
- Güvenlik Konseyi Yetki Belgeleri,
- Ev sahibi devletin ulusal hukuku
- BM ile asker ve polis gönderen devletler arasındaki mutabakat anlaşmaları (Memorandum of Understanding, MOU)

[23] P. Sheeran Scott, **Contemporary Issues in UN Peacekeeping and International Law**, Colchester Unpublished Briefing Paper, 2010, p. 10.

- Üye devletlerin BM ile asker gönderirken yaptıkları Kuvvetlerin Statüsü Antlaşmaları (Status of Forces Agreements, SOFAs)
- 1946 Birleşmiş Milletler Ayrıcalıkları ve Bağışıklıkları Sözleşmesi
- 1994 Birleşmiş Milletler ve İlişkili Personelin Güvenliğine İlişkin Sözleşme
- BM İç Kuralları, Düzenlemeleri ve Rehberliği
- Angajman Kuralları (Rules of Engagement, ROE)
- Güç Kullanma Talimatı (Directive on the Use of Force, DUF) [24]

2.3. Barışı Koruma Operasyonlarının İlkeleri

BM barış operasyonlarının temel ilkeleri ilk kez, 1956 Mısır-İsrail Savaşı sonrasında Orta Doğu'ya gönderilen ilk barış operasyonu olan UNEF I sırasında BM Genel Sekreteri Dag Hammarskjold tarafından belirlemiştir. Daha sonra barış operasyonlarının oluşturulması ve faaliyetlerine yön veren bu ilkeleri şu şekilde özetlemek mümkündür: Barış operasyonları, BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümünde tanımlanan askeri güçler niteliğinde olmadığı için bir devlete gönderilirken o devlet hükümetinin rızası gereklidir. Barış operasyonu, savaşmak amacıyla organize edilmiş bir askeri güç değildir. Personeli, saldırı amacıyla silah kullanamaz; ancak kendilerine yönelik silahlı bir saldırı durumunda kendilerini savunmak için silah kullanabilirler. Barış operasyonu tarafsız olmalıdır. Siyasi bir çözümü güç kullanarak kabul ettirmek için veya taraflar arasındaki dengeyi bozacak şekilde kullanılmamalıdır. Barış operasyonunun görevleri uluslararası bir niteliğe sahiptir. Ev sahibi devletin yasalarına saygı göstermeli ve iç politikayı etkilemekten kaçınmalıdır. Görevi, siyasi durumun uluslararası boyutuyla sınırlı olmalıdır. Genel Sekreter Dag Hammarskjold, bu temel ilkelere ek olarak iki önemli özelliği daha vurgulamıştır. Barış operasyonlarına katılacak güçler, BM üyesi tarafsız devletlerden gönüllü olarak sağlanan asker, personel ve araçlardan oluşmalı ve BM Genel Sekreteri'nin komutası ile denetimi altında çalışmalıdır.[25]

[24] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.
[25] Ülkü Demirtürk Demirdöğen, "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları ve Güç Kullanma Olgusu (1946-1996)", **Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Vol.6, Issue:11, 2006, pp. 239-240.

İlkelerin belirlenmesinde geleneksel olarak adlandırılan Soğuk Savaş dönemindeki operasyonlar ve siyasi durum etkili olmuştur. Öncelikle küresel sistem devletlerin egemen oldukları sistemlerdir. Bu nedenle, mevcut ya da sonradan ortaya çıkacak olan uyuşmazlıkların, çatışmaların ve anlaşmazlıkların yapısının değişmesi belirlenen ilkelerin de evrilmesine neden olmuştur.[26]

BM barışı koruma uygulamaları başlangıcından itibaren önemli ölçüde evrim geçirmiş olsa da üç temel ilke (rıza, tarafsızlık ve meşru müdafaa dışında güç kullanmama) barışı koruma operasyonlarını uluslararası barış ve güvenliği sağlama aracı olarak farklı kılmıştır. Bu ilkeler birbirleriyle ilişkilidir ve karşılıklı olarak birbirini güçlendirir ve birlikte ele alındığında hem sahada hem de BM Genel Merkezinde uygulayıcılar için bir pusula işlevi sağlarlar.[27]

Modern barışı koruma operasyonlarının geleneksel gözlem rollerini aşan iddialı yetkileri vardır. Barışı koruma operasyonları barışın olmadığı devletler arası ve devlet içi çatışma durumlarında da konuşlandırılmaktadır. Yine de, BM Genel Sekreteri Bir Barış Gündeminde (1995) özellikle önemli olan üç ilkenin, tarafların rızası, tarafsızlık ve meşru müdafaa dışında güç kullanmamanın barışı korumanın başarısı için elzem olduğunu vurgulamıştır. Yapılan analizler, başarılı operasyonlarda bu ilkelere saygı duyulduğunu ve başarısız operasyonların çoğunda ise bunlardan en az birine saygı duyulmadığını göstermektedir. Bu ilkeler 2000 yılında yayınlanan Brahimi Raporu'nda da yeniden teyit edilmiş ve barışı korumanın temel ilkeleri olarak uygulanmaları gerektiği belirtilmiştir. Raporda, bu ilkelere tümleşik bir bakış açısının benimsenmesi gerektiği de vurgulamıştır. Artık bu ilkeler bağımsız unsurlar olarak değil, birbirini tamamlayan ve bağlantılı prensipler olarak ele alınmaktadır.[28]

Bu üç temel ilke BM'nin birçok belgesinde genel kabul görmüş temel ilkeler olarak kabul edilmiştir. Örnek vermek gerekirse Güvenlik Konseyi'nin 2013 tarih ve

[26] Mehmet Ciğer, "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları", Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, p. 29.
[27] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, United Nations Department of Peacekeeping Operations, 2008, p. 31.
[28] Nicholas Tsagourias, "Consent, Neutrality/Impartiality and the Use of Force in Peacekeeping: Their Constitutional Dimension", **Journal of Conflict and Security Law**, Vol.11, Issue:3, 2006, pp. 465-482.

2098 sayılı kararı ile barışı korumanın temel ilkelerinin tarafların rızası, tarafsızlık ve meşru müdafaa ve yetkinin savunulması (defense of the mandate) dışında kuvvet kullanılmaması olduğu yeniden teyit edilmiş bununla beraber her barışı koruma misyonunun yetki belgesinin ilgili devletin ihtiyaçlarına ve durumuna özgü olduğu da vurgulanmıştır.[29]

BM tarafından 2008 yılında yayımlanan ve barışı koruma operasyonlarının temel prensipleri ile amaçlarını içeren ve Capstone Doktrini olarak bilinen belge de barışı korumanın kutsal üçlüsü olarak bilinen bu üç ilkeyi koruyarak bunların gelişen çok boyutlu barışı koruma operasyonlarına uyarlanmasına izin vermiştir. Fakat esnek ve dinamik bir politika olan barışı korumayı geliştirmeye yönelik sonraki çabalar bu ilkeleri sınırlarına kadar zorlamaktadır.[30]

Şekil 2.1 : Kutsal Üçlü: Barışı Koruma Operasyonlarının İlkeleri.

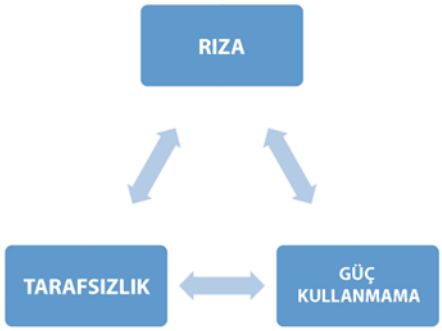

Kaynak: Hanny Hilmy, **Decolonization, Sovereignty, and Peacekeeping: The United Nations Emergency Force (UNEF), 1956–1967**, Switzerland, Springer International Publishing, 2020, p. 72.

2.3.1. Rıza İlkesi

BM barışı koruma operasyonları, çatışmanın ana taraflarının onayı ile görevlendirilir. Bu durum, tarafların siyasi bir sürece bağlılık göstermelerini ve bu süreci desteklemek üzere yetkilendirilmiş bir barışı koruma operasyonunu kabul etmelerini gerektirir. Ana tarafların rızası, barışı koruma operasyonuna,

[29] United Nations, Security Council Resolution 2098 (2013).
[30] Charles T. Hunt, "Is it Time to Review the Basis for UN Peacekeeping 71 Years on?", (Çevrimiçi) https://theconversation.com/is-it-time-to-review-the-basis-for-un-peacekeeping-71-years-on-117517, 03 Haziran 2025.

yetkilendirilmiş görevlerini yerine getirmek için hem siyasi hem de fiziksel açıdan gerekli hareket serbestliğini sağlar. Böyle bir rızanın olmaması durumunda barışı koruma operasyonu çatışmanın bir tarafı olma riskiyle karşı karşıya kalır ve barışı koruma gibi temel işlevinden uzaklaşarak zorlayıcı yaptırım eylemlerine yönelme tehlikesi taşır.[31]

Rızanın olmaması ülke sınırları içerisinde yaşanan çatışmalara karşı gönderilen BM güçlerine karşı herhangi bir saldırının yaşanma olasılığını arttırmaktadır. Ev sahibi devletin rızasının olması barış kuvvetlerine destek sağlamakta, görevlerini sağlıklı yapmalarını garanti altına almaktadır. Ayrıca taraf devletlerin rızalarının da alınması, barıştan yana olduklarını ve çatışmaların sona ermesini istediklerini göstermektedir. Barış operasyonları genel olarak uzun süreler gerektiren harekatlar olduğu için rızanın olması operasyonların sürekliliği için de büyük önem taşımaktadır.[32]

Zamanla, barışı koruma operasyonlarının yalnızca çatışmanın taraflarının rızasıyla başlatılabileceği ve bu rızanın ve iş birliğinin devamlılığı ile başarılı olabileceği anlaşılmıştır. Rıza, barış güçlerini daha kabul edilebilir hale getirirken, asker gönderen devletler için de savaş zayiatı riskini düşürmektedir. Ancak, rızanın geri çekilebilmesi, bazen bu durumu bir zayıflığa dönüştürmüştür. Başkan Nasır'ın Mayıs 1967'de Mısır'ın UNEF I'in Mısır topraklarındaki varlığına verdiği onayı geri çekmesi bu duruma iyi bir örnektir. Taraflardan biri savaşa girme kararı alırsa, barış güçlerinin savaşı önlemek için yapabileceği çok az şey olduğu gerçeğini trajik şekilde gözler önüne sermektedir. Söz verilen rızanın daha sonra azaltıldığı veya tamamen geri çekildiği başka örnek olaylar da yaşanmıştır. Bu durum, barış güçlerinin yaşanan insani acıların sorumlusu olarak sözlerinde durmayan tarafların değil de kendilerinin suçlanmaları gibi zor durumda kalmalarına sebebiyet verebilmektedir.[33]

Rıza ilkesi, diğer iki temel ilke ile beraber barışı korumayı barışa zorlama gibi diğer uluslararası müdahale biçimlerinden ayırmakta ve BM'nin çatışmaya taraf

[31] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, pp. 31-32.
[32] Aytekin Candemir, "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekâtlarının Hukuki Esaslarının Değerlendirilmesi", İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul, 2007, pp. 136-145.
[33] Marrack Goulding, "The Evolution of United Nations Peacekeeping", **International Affairs**, Vol.69, Issue:3, 1993, p. 454.

olmasını önlemeyi amaçlamaktadır. Bu ilkenin önemi 2015 tarihli Barış Operasyonları Yüksek Düzeyli Bağımsız Paneli Raporu tarafından da yeniden teyit edilmiştir. Raporda barışı koruma kapsamında BM'nin rolüne ve varlığına dair rızanın sürekli olarak oluşturulmaya çalışılması gerektiği belirtilmiştir.[34] Yine Panele göre, ana tarafların rızası, barışı koruma görevlilerinin bir devletler arası çatışmada veya bir iç savaşta taraflar arasında ateşkes veya barış anlaşması çerçevesinde konuşlandırılması durumunda açık bir anlam taşımaktadır. Çatışmanın devam ettiği ve iki tarafla sınırlı olmadığı günümüz çatışma ortamlarında ise hükümetin rızasının ötesinde rıza elde etmek gerekmekte ise de bunun pratik engelleri olabilir. Hükümetin rızasının bir operasyonun konuşlandırılması için temel olduğu açıktır ve bu güçlendirilmelidir. Diğer tarafların rızasını elde etmek ve sürdürmek ise herhangi bir operasyonun önemli bir hedefi olmaya devam etmektedir ve en geniş ölçüde takip edilmelidir.[35]

Rıza, BM barışı koruma çalışmalarının temel taşıdır ama aynı zamanda tartışmalı ve belirsiz bir kavramdır. Brahimi Raporu'ndan bu yana, BM rızanın anlaşılmasının zor olduğunu ve birçok şekilde manipüle edilebileceğini kabul etmiştir. Rızanın belirsiz olması veya geri çekilmesi, BM'ye çeşitli zorluklar getirirken, bu zorluklar hangi aktörün operasyona meydan okuduğuna göre değişmektedir. BM ilkeleri, çatışmanın ana taraflarından alınan rıza ile yerel aktörlerin gösterdiği rıza arasında bir ayrım yapar ve BM'nin güçlü barışı koruma anlayışının (robust peacekeeping) yerel bozuculara karşı taktiksel güç kullanımını öngördüğünü varsayar. Bu ayrım sahada belirgin olmasa da barış anlaşmasıyla ilgisi olmayan bir aktörün düşmanca tutumu BM için daha az zorluk yaratmaktadır.[36]

Barış operasyonlarının, zorlama operasyonları mı olacağı yoksa barışı koruma operasyonları mı olacağının en ayırt edici özelliği tarafların rızasının olup olmadığıdır. BM Kurucu Antlaşması'na göre, çatışmalar ortaya çıktıktan sonra Güvenlik Konseyi'nin tarafların rızasını almadan bölgeye barış ve güvenliği sağlamak amacıyla

[34] Julie Gregory, Lisa Sharland, **Host-Country Consent in UN Peacekeeping**, Washington, D.C., The Stimson Center, 2023, p. 10.
[35] United Nations, **Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operations on Uniting Our Strengths for Peace: Politics, Partnership and People**, UN General Assembly & Security Council, 2015, p. 46.
[36] Giulia Piccolino, John Karlsrud. "Withering Consent, But Mutual Dependency: UN Peace Operations and African Assertiveness", **Conflict, Security & Development**, Vol.11 Isssue:4, 2011, pp. 447-471.

operasyon konuşlandırma kararı alması Antlaşmaya ters düşmektedir. Barışı koruma operasyonları, diplomatik olarak çatışmalara taraf olan devletlerin müzakere yapmasını sağlamaya çalışacağından rızalarının da alınması gerekir.[37]

BM Kurucu Antlaşması'na bakıldığında Genel Kurul'un aldığı kararlar zorlayıcı kararlar değil, tavsiye içeren kararlardır. Bu durum, Genel Kurul'un barışı koruma operasyonlarında aldığı kararlar için geçerlidir. Diğer yandan, Güvenlik Konseyi ise tavsiye içerikli kararlar almasının yanı sıra zorlayıcı ve kuvvet kullanımını içeren kararlar da alabilmektedir. Güvenlik Konseyi'nin bazı şartlar oluştuğunda alabilecekleri kararlarda yetkileri genişlemekte ve Antlaşma'da yazmasa dahi çözümü sağlamak amacıyla gerekli kararları alabilmektedir. Bu şartlara, barışın ve güvenliğin tehdit edildiği, bir çatışma ortamının oluştuğu, saldırıların insanların hayatını tehlikeye düşürdüğü durumlar örnek verilebilir. Bu durumlar gerçekleştiğinde Güvenlik Konseyi, BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümüne göre, gerekli önlemleri alabilmektedir. Bu önlemler alınırken zorlama operasyonları yapılması şeklinde karar almayabilir. Bu şekilde yapılacak olan operasyonlarda rıza ilkesi kararların alınmasında belirleyici bir rol oynamaktadır.[38]

Tarafların rızasının olması BM Kurucu Antlaşması'na göre önemli koşullardan biridir. Ancak bazen rıza ilkesi açısından bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bunlardan bazıları, rızanın içeriği, geri alınma durumları, tarafların meşruluğu, nicelik ve nitelikleri gibi özellikler sayılabilir. Uluslararası düzeyde ortaya çıkan çatışmalarda genel olarak devletlerin rızalarının alınmasında bir sorun yaşanmamaktadır. Operasyon yapılacak devletin meşru yöneticileri ile yapılacak olan bir sözleşme ile sorunlar çözülebilmektedir. Diğer taraftan ise, uluslararası düzeyde olmasına rağmen bir devletin sınırları içerisinde çatışmaya katılan çok sayıda taraf var ise, bunların hepsinin rızasının alınması önemli bir sorun oluşturmakta ve neredeyse imkansız hale gelmektedir. Bu durumlarda, Konsey yetkililerinin meşruluğu tartışma konusu olan ve

[37] Ümit Mustafa Avcı, "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekâtı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin Rolü", Çanakkale 18 Mart Üniversitesi**,** Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2012, pp. 23-26.
[38] Orhan Nalcıoğlu, **Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekâtının Hukuksal Esasları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1997, pp. 52-60.

çatışmalardan yıpranmış bir hükümet ile anlaşma yaparak operasyon yapmaları da tepkilere neden olmaktadır.[39]

Barış operasyonlarında tarafların rızalarının alınması bir bakımdan da görev yapacak olan birimlerin bulundukları bölgedeki icra edecekleri görevin de şeklinin belirlenmesi anlamında gelmektedir. Angajman kuralları olarak da bilinen askeri unsurların uyması gereken kuralların kaynağı da BM ile taraflar arasında yapılan sözleşmedir. Hatta operasyonların kapsamında yapılacak olan bir değişikliğin gerçekleşmesi için, yapılan antlaşmalarda değişiklik yapılması gerektiği belirtilmektedir. Rıza ilkesinde başka bir önemli konu da verilen rızanın sonradan geri alınıp alınamayacağıdır. Rızanın daha sonradan geri çekilmesi durumlarında, yapılacak olan operasyonların da yasallığı ortadan kalkmaktadır. Bu gibi durumlarda, operasyon için görevlendirilen unsurların geri çekilerek bulundukları bölgelerden ayrılmaları gerekmektedir. Ancak, operasyon unsurlarının görev yerlerinde bırakılması ve görevlerine devam etmesi, başlatılan operasyonun zorlama harekatına dönüştürülmesiyle mümkün olmaktadır. Bölgedeki operasyonların zorlama harekatına dönüşmesi ve unsurların çalışmalarına devam etmeleri için Güvenlik Konseyi'nin bu konu hakkında yeni bir karar alması gerekmektedir.[40]

2.3.2. Tarafsızlık İlkesi

BM'nin tarafsız davranabileceği fikri BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümünün 40. maddesinde yer almaktadır. Madde, "Durumun ağırlaşmasını önlemek için Güvenlik Konseyi, ilgili tarafları gerekli ya da uygun gördüğü geçici önlemlere uymaya çağırabilir. Bu tür geçici önlemler, ilgili tarafların haklarını, iddialarını veya konumlarını hiçbir şekilde zedelemez." şeklindedir. Güvenlik Konseyi'nin tarafların konumlarını zedelemeyecek olması esasen tarafsızlığa yapılan bir vurgudur.[41]

[39] **A.e.**
[40] Yusuf Kılıç, "Birleşmiş Milletler Barış Operasyonları ve Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletler Barış Operasyonlarının Değişiminin İncelenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2014, pp. 47-49.
[41] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması

Genel olarak tarafsızlık, belirli bir durum veya farklı düşünceler arasında tercih yapmama, taraflar arasında herhangi bir yan tutmama, belirli bir tarafın çıkarını gözetmeme anlamına gelmektedir. Barış operasyonlarında alınacak kararların meşrutiyet kazanması, taraflara eşit olarak davranılması ve ayrıcalık sağlanmaması ile gerçekleşebilmektedir. Uyuşmazlık yaşayan devletler arasında ortak çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için yapılacak olan operasyonun tarafsızlığının sağlanması gerekmektedir. Tarafsızlık ve rıza ilkesi birbirini tamamlayan iki ilkedir. Birinin eksikliği diğerinin de tam olarak uygulanamamasına neden olmaktadır. Tarafsızlık ilkesi, operasyonlarda görevlerin etkili olarak gerçekleşmesi ve işbirliğinin sağlanması açısından son derece önemlidir.[42]

Capstone Doktrini'ne göre BM barışı koruma operasyonları, görevlerini herhangi bir tarafa karşı önyargı veya kayırma olmadan yerine getirmelidir. Tarafsızlık, ana tarafların rızasını ve işbirliğini sağlamak için çok önemlidir, ancak durumun gereklerine tepkisiz kalmak veya görmezden gelmek ile karıştırılmamalıdır. BM barış gücü, çatışmanın taraflarıyla olan ilişkilerinde tarafsız olmalı, ancak görevlerini yerine getirirken etkisiz kalma anlamında bir tarafsızlık göstermemelidir.[43] İyi bir hakemin tarafsız olmasına rağmen ihlalleri cezalandırması gerektiği gibi, bir barışı koruma operasyonu da barış sürecinin yükümlülüklerine veya uluslararası kural ve ilkelere aykırı hareket eden tarafların davranışlarına göz yummamalıdır. Taraflarla pozitif ilişkiler kurmak ve sürdürmek önemli olmakla birlikte tarafsızlık imajını riske edecek eylemlerden sakınılmalıdır. Bir misyon, yanlış anlaşılma ya da misilleme korkusuyla tarafsızlık ilkesini uygulamaktan çekinmemelidir. Bu tür bir çekinme, misyonun güvenilirliğini ve meşruiyetini tehlikeye sokabilir ve taraflardan biri veya birkaçının varlığına ilişkin rızasını geri çekmesine yol açabilir.[44]

Barışı koruma görevlilerinin tarafsız davranışı rızayı elde etmek ve sürdürmek için olmazsa olmazdır. Rızanın korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi amacıyla tarafsızlık, görev emirlerinin hazırlanmasından sahadaki bireysel barış gücü

[42] Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması
[43] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines**, p. 33.
[44] United Nations, "Principles of Peacekeeping", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping, 10 Mart 2025.

personelinin tutumlarına kadar tüm barışı koruma faaliyetlerinin her seviyesinde belirleyici bir unsur olmalıdır. Tarafsızlığın algıda veya gerçekte kaybedilmesi, oldukça ciddi sonuçlar doğurabilir. En iyi ihtimalle, barışı koruma gücü ile yerel gruplar arasındaki güveni ortadan kaldırarak çatışmayı çözme seçeneklerini azaltabilir. En kötü senaryoda ise yaygın ve kontrolsüz şiddete, ciddi sivil ve askeri kayıplara ve misyonun başarısızlığına yol açabilir.[45]

BM barışı koruma çabalarının ilk yıllarında, tarafsızlık ihtiyacı, belirli devletlerden asker kullanılmaması uygulamasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. BM, özellikle Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinin ve komşu devletlerin birliklerini kullanmaktan büyük ölçüde kaçınmıştır. Bu uygulamanın, yerel çatışmaları Soğuk Savaş gerginliklerinden ve bölgesel hegemonyadan koruma konusunda faydaları olduğu gibi dezavantajları da olmuştur. BM güçleri, bazen büyük çaplı güç katılımının sağlayabileceği otorite ve güçten yoksun kalmış ya da komşu devletlerden gelen birliklerin sahip olabileceği yerel bilgi, ilgi ve süreklilikten mahrum kalmıştır.[46]

Bugün, barışı korumada tarafsızlık artık her durumda çatışan taraflar arasındaki tarafsızlık olarak kesin bir şekilde tanımlanmamaktadır. Bazı durumlarda, BM'nin bir tarafa karşı diğerine kıyasla daha sert bir duruş sergilemesi veya bir tarafa diğerinden daha fazla destek sağlaması gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur. 1988'den bu yana, bazı silah ambargolarının yanı sıra belirli devletlere veya gruplara ekonomik yaptırımlar uygulandığı durumlar olmuştur. Yine de tarafsızlık kavramında, BM'nin bazı açılardan herhangi bir savaşan tarafın çıkarları, değerleri ve görevlerinden farklı bir çıkarlar, değerler ve görevler kümesini temsil ettiği düşüncesi, göz ardı edilmemesi gereken önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bazı barışı koruma operasyonlarında 'tarafsızlık', savaşan taraflar arasındaki tarafsızlık değil, BM Güvenlik Konseyi kararlarını yerine getirirken sergilenen tarafsızlık olarak yorumlanmaktadır.[47]

[45] Charles Dobbie, "A Concept for Post-Cold War Peacekeeping", **Survival**, Vol.36, Isssue:3, 1994, pp. 121-148.
[46] Adam Roberts, "The Crisis in UN Peacekeeping", **Survival**, Vol.36, Issue:3, 1994, p. 95.
[47] **A.e.**, p. 115.

2.3.3. Meşru Müdafaa Dışında Güç Kullanmama İlkesi

Meşru müdafaa dışında kuvvet kullanılmaması ilkesi, barışı korumanın temel taşlarından biridir ve silahlı BM barış güçlerinin ilk konuşlanmalarına kadar uzanmaktadır. Bu ilkeye rağmen, barış güçlerinin Güvenlik Konseyi'nin yetkisi çerçevesinde meşru müdafaa veya kendilerine verilen yetkilerin korunması (defense of the mandate) amacıyla taktiksel düzeyde güç kullanabileceği genel olarak kabul edilmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde barış operasyonlarındaki daha kapsamlı yetki arayışı, Güvenlik Konseyi'nin BM barış güçlerine siyasi süreçleri engellemeye yönelik tehditleri önlemek, fiziksel saldırı riski altındaki sivilleri korumak ve/veya ulusal otoritelere kanun ve düzenin sağlanmasında yardım etmek için gerekli tüm araçları kullanma yetkisini verme isteği doğurmuştur. 1990'lı yıllardan itibaren, barışı koruma amacıyla güç kullanımına yönelik artan bir tolerans gözlemlenmiştir.[48]

BM barışı koruma operasyonlarının konuşlandırıldığı ortamlar genellikle barış sürecini baltalamaya veya sivil nüfusa tehdit oluşturmaya çalışabilecek milislerin, suç çetelerinin ve diğer bozguncuların olduğu ortamlar olarak tanımlanabilir. Bu gibi durumlarda Güvenlik Konseyi, barışı koruma operasyonlarına, siyasi süreci bozmaya yönelik zorlayıcı girişimleri caydırmak, fiziksel saldırı tehdidi altındaki sivilleri korumak ve/veya ulusal yetkililere kanun ve düzeni sağlamada destek olmak amacıyla gerekli tüm araçları kullanma yetkisi vermiştir. Barışı koruma operasyonlarının, yetkilerini korumak amacıyla proaktif olarak güç kullanması, konuşlandırıldıkları devletlerde güvenlik koşullarını iyileştirmeye ve kalıcı barış inşasına elverişli bir ortam oluşturmaya yardımcı olmuştur.[49]

Sahada bazen benzer görünseler de, güçlü barışı koruma operasyonları (robust peacekeeping) ile BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümü'nde öngörülen barışa zorlama birbirinden farklıdırlar. Güçlü barışı koruma, Güvenlik Konseyi'nin yetkisi ve ev sahibi devlet ile çatışmanın ana taraflarının rızasıyla taktik düzeyde güç

[48] Mateja Peter, "Between Doctrine and Practice: The UN Peacekeeping Dilemma", **Global Governance**, Vol. 21, Issue:3, 2015, pp. 359-360.
[49] Harvey J. Langholtz, **Principles and Guidelines for UN Peacekeeping Operations**, New York, Peace Operations Training Institute, 2010, p. 48.

kullanılmasını kapsar. Buna karşılık, barışa zorlayıcı yaptırımlar ana tarafların rızasını gerektirmez ve Güvenlik Konseyi tarafından yetkilendirilmediği sürece, Antlaşma'nın 2(4) maddesine göre üye devletler için yasak olan stratejik ya da uluslararası düzeyde askeri güç kullanımını içerebilir.[50]

BM'nin gerçekleştirdiği barışı koruma operasyonları bir zorlama ya da yaptırım için yapılmaz. Bu sebeple yapılan operasyonun korunması amacıyla ve meşru müdafaa sınırları içerisinde Güvenlik Konseyi'nin izniyle kuvvet kullanabilir. Güvenlik Konseyi, çatışma bölgelerinde karışıklığın çıktığı, istikrarsızlığın arttığı, bölgedeki sivillerin hayati tehlikelerinin ortaya çıktığı durumlarda ve bölgesel yönetimin kontrolü sağlamasına yardımcı olmak amacıyla barış gücünün elinde bulunan tüm imkanları kullanma yetkisi vermektedir. Son zamanlarda, barışı koruma operasyonları için Güvenlik Konseyi tarafından verilen yetkiler, biraz daha kapsamlı olmaktadır. Bazı durumlarda tüm kuvvetlerin kullanılması yetkisi verilirken bazen de sadece gerekli tedbirlerin alınması talimatı verilmektedir. Karşılaşılan duruma göre verilen yetkilerin kapsamı da değişmektedir.[51]

Barışı koruma operasyonlarında, tarafları herhangi bir konuda yaptırıma zorlamak için kuvvet kullanılması operasyonların yapısına uygun değildir. Çatışmaları sonlandırmak amacıyla planlanan bu operasyonların etkisiyle başka bir çatışma ortamının ortaya çıkması istenmeyen bir durumdur. Bu durumdan operasyon esnasında hiç kuvvet kullanılmayacağı anlamı çıkarılmamalıdır. Gerekli durumlar gerçekleştiğinde operasyon unsurları meşru müdafaa hakkını kullanarak kuvvet kullanabilirler. Yapılan operasyonlar çatışma içerisinde ve riskli bölgelerde gerçekleştiğinden dolayı meşru müdafaa hakkının bulunması gereklidir. Meşru müdafaa kapsamı dışında kalan kuvvet kullanma izinlerine sahip bir operasyonun, tarafsızlık ve rıza ilkelerine uyma zorunluluğu ortadan kalkacaktır.[52]

BM barışı koruma operasyonları, diğer ikna yöntemleri tükendiğinde son çare olarak güç kullanmalıdır ve bu süreçte her zaman sınırlamalar getirmelidir. Kuvvet

[50] United Nations, "Principles of peacekeeping", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping, 11 Mart 2025.
[51] Kılıç, **a.g.e.**, pp. 51-57.
[52] Avcı, **a.g.e.**, pp. 26-29.

kullanımının temel amacı, barış sürecine karşı duran veya sivil halka zarar vermeye çalışan bozguncuları etkilemek ve caydırmaktır; bu onların askeri olarak yenilmesini istemek değildir. BM barışı koruma operasyonları, istenen etkiyi sağlamak için gereken asgari kuvvet ilkesine uygun olarak, görev ve yetkisi için gerekli rızayı korurken kuvvet kullanımını her zaman net, orantılı ve uygun bir şekilde ayarlamalıdır. Ayrıca, kuvvet kullanımı sırasında, şiddetin azaltılması ve şiddet içermeyen ikna yöntemlerine geri dönme ihtiyacını daima göz önünde bulundurmalıdır.[53]

Taraf devletlerin bölgelerinde yapılacak olan operasyonlara rızalarının olması için de kuvvet kullanmama ilkesi belirleyici bir özelliğe sahiptir. Taraf devletler açısından bakılacak olursa, kendi sınırları içerisinde kuvvet kullanma kapasitesine sahip unsurların yer alması tedirginlik yaratabilir. Bu unsurların kuvvet kullanma gücünü kendi üzerlerinde baskı olarak kullanabileceği düşüncesi devletlerin operasyonlara rıza göstermesi konusunda çekimser davranmasına neden olabilir. Bu durum sadece taraf devletler için değil operasyonlara müdahil olan devletler için de geçerlidir. Operasyona katılım sağlayan devletler meşru müdafaadan kaynaklı operasyonlar haricinde taraf devletlere kuvvet kullanma konusunda çekimser kalabilirler veya katılmayabilirler. Kuvvet kullanma operasyonlarında personel ve askeri malzemelerin zarar görme ihtimali de artmaktadır. Devletler böyle bir zararın oluşmasını da kabul etmeyebilirler.[54]

Özellikle devletlerin kendi içinde yaşanan çatışmalarda başarının sağlanması açısından kuvvet kullanmama ilkesi olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Devlet içerisinde kontrolsüz ve herhangi bir yönetim altında olmayan silahlı grupların barış unsurlarının icra ettiği görevlere engel olmak amacıyla yaptıkları girişimlere karşı kuvvet kullanılması meşru olmakla birlikte ve başarının sağlanması için de gereklidir. Burada dikkat edilmesi gereken konu, çatışmaların sona ermesini isteyen ve rıza veren devlet otoritelerine karşı kuvvet kullanılmamasıdır. Bu otoriteler kuvvet kullanıma karşı rızalarını geri çekebilir ya da operasyonlara karşı desteklerini çekebilirler.

[53] Langholtz, **a.g.e.**, p. 49.
[54] Hasan Duran, "Birleşmiş Milletler ve Barışın Korunması", **AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Vol.4, Issue:1, 2002, pp. 123-138.

Soğuk Savaş'ın bitmesinden itibaren, özellikle de yeni yüzyılda BM barış operasyonları, değişen koşullara uyum sağlayabilen esnek ve dinamik bir mekanizma olduğunu kanıtlamıştır. Güç kullanımına dair anlayış ise zaman içinde kapsam, düzey ve dereceler açısından önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Barışı koruma ile barışa zorlama, bazen birbirine alternatif yöntemler olarak değil, bir süreklilik çizgisinde yan yana duran kavramlar olarak ele alınmıştır. Günümüzde operasyonlar, daha tarafsız bir taktik yaklaşımı sürdürmek yerine, kuvvet kullanımını stratejik ve operasyonel bir seviyeye çıkarma noktasına gelmiştir Bu daha güçlü duruş, düzensiz aktörler ve asimetrik tehditlerle şekillenen yeni istikrarsız güvenlik ortamına yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Ancak kuvvet kullanımı, BM'nin görev hedeflerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesini koruyabilmesi açısından büyük bir zorluk yaratmaktadır. Barışı koruma güçleri, gerektiğinde güç kullanmak veya bundan kaçınmak arasında zor bir karar verme süreciyle karşı karşıyadır. Bu seçim, hem yerel halkın hem de uluslararası toplumun güvenine doğrudan etki etmektedir. Asıl mesele ise barışı koruma ilkelerinden ödün vermeksizin güç kullanımında doğru dengeyi kurabilmektir.[55]

2.4. Barışı Koruma Operasyonlarının Tarihsel Süreci

Barışı koruma, BM ile eş zamanlı bir geçmişe sahiptir. Uzun yıllar, ateşkes veya barış anlaşmasını tarafsız olarak denetleyen hafif silahlı birliklerden oluşmuştur. Soğuk Savaş'ın bitişi, bu alanda yeni bir dönüm noktası oluşturmuştur. Son yirmi yılda ise barışı koruma operasyonları çok boyutlu, zor ve tehlikeli ortamlarda karmaşık yetkilere sahip hale gelmiştir.

BM'nin en belirgin ve yapıcı faaliyetlerinden biri olan barışı koruma, uluslararası sistemin bir yansıması olarak uluslararası güvenlik ortamındaki değişikliklere cevap olarak gelişim göstermiştir. Artan çatışma sayısı ve değişen çatışma biçimleri, küreselleşmenin hızla yayılması ve insani müdahaleye duyulan ihtiyacın sonucu gelişen sivil toplum gibi olgular, Soğuk Savaş sonrası dönemde barışı koruma operasyonlarının dinamiklerini ve mekanizmalarını son derece karmaşık hale

[55] Maria do Céu Pinto Arena, "A Blurring of Roles: Use of Force in UN Peacekeeping", **Perspectivas - Journal of Political Science**, 2017, pp. 61-62.

getirmiştir.[56] Operasyonların sayısında da ciddi artış meydana gelmiş, toplam 71 operasyonun 58'i 1988 yılından sonra görevlendirilmiştir.[57]

BM barışı koruma tarihi, uluslararası toplumun İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren uğraşmak zorunda kaldığı çatışma türlerinin de tarihidir. Ayrıca, barışı koruma aracının iki kutuplu bir dünyadan tek kutuplu bir dünya ve günümüzün çok kutuplu dünyasına nasıl uyarlandığını da göstermektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından geliştirilmiş bir mekanizmanın bu kadar uzun süre varlığını sürdürebilmesi birçok açıdan oldukça dikkat çekicidir. Ancak barışı koruma teriminin bu süreçte birçok farklı etkinliği kapsadığı da bilinmelidir. BM, 1950'lerde belirlenen temel ilkelerin (rıza, tarafsızlık ve güç kullanılmaması) halen geçerli olduğunu savunsa da bu ilkeler misyonların gelişimiyle önemli değişiklikler göstermiştir. Günümüzdeki barışı koruma, geçmişteki uygulamalara yalnızca yüzeysel bir benzerlik taşımaktadır.[58]

Soğuk Savaş döneminde, tarafların rızası, barış gücünün tarafsızlığı ve meşru müdafaa dışındaki güç kullanımının yasaklanması gibi ilkelere dayanan birinci nesil barışı koruma operasyonları, Soğuk Savaş'ın bitmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ikinci nesil barışı koruma operasyonlarına dönüşmüştür. Artan iç çatışmalar, BM barışı koruma operasyonlarının da değişime uğramasına yol açmıştır. Bu durum, geleneksel barışı koruma prensiplerinden saparak daha sert önlemler alınmasını zorunlu kılmıştır. İkinci nesil barışı koruma operasyonları, siyasi faaliyetlerin yanı sıra insani yardım ve destek görevlerini de kapsayan çok yönlü bir yapıya bürünmüştür. 1990'ların sonlarına doğru, BM barışı koruma operasyonları üçüncü nesil operasyonlara dönüşmüştür. İkinci nesil operasyonlarda uygulanan sert önlemler, geleneksel barışı koruma ilkelerinden önemli ölçüde ayrılan ve ayrıca incelenmesi gereken faaliyetler olarak üçüncü nesil barışı koruma operasyonları olarak

[56] Maria Kiani, "The Changing Dimensions of UN Peacekeeping", **Strategic Studies**, Vol.24, Issue:1, 2004, p. 177.
[57] United Nations, "Past Peace Operations", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/past-peacekeeping-operations, 15 Mart 2025.
[58] Mateja Peter, "Peacekeeping: Resilience of an Idea", **United Nations Peace Operations in a Changing Global Order**, Ed. by. Cedric de Coning, Mateja Peter, Springer Nature, 2019, p. 40.

adlandırılmakta ve genellikle barışı güç kullanarak koruma faaliyetleri şeklinde tanımlanmaktadır.[59]

Çatışmaların değişen doğası barışı koruma operasyonlarından beklentileri de etkilemiştir. Operasyonlardaki niteliksel ve niceliksel farklılıklar, bu operasyonların evrimleşmesi olarak tanımlanmakta ve farklı sınıflandırmalar mevcut olsa da genellikle nesiller şeklinde sınıflandırılmaktadır. Barışı koruma operasyonlarının nesillerinden bahsedildiğinde sadece zamanla meydana gelen bir değişim kastedilmemektedir. Daha önceki bir operasyon III. nesil olarak adlandırılırken, daha sonraki bir operasyon II. nesil olarak değerlendirilebilmektedir. Nesil ifadesi, operasyonları daha çok sahip oldukları yetki ve görevler açısından sınıflandırmak için kullanılmaktadır.[60]

Barışı koruma her ne kadar mükemmel bir araç olarak nitelenmese de barışı güvence altına almanın bir aracı olarak faydasını defalarca kanıtlamıştır. Bu durum, 1988 yılında BM barış güçlerine Nobel Barış Ödülü'nün verilmesiyle de kanıtlanmıştır.[61]

2.4.1. Birinci Nesil Barışı Koruma Operasyonları

Geleneksel barışı koruma operasyonları olarak da adlandırılan birinci nesil barışı koruma operasyonları, tampon bölgelerin denetlenmesi ve ateşkes anlaşmalarının izlenmesi görevlerine sahip askeri personelin çatışma alanlarına yerleştirilmesini kapsamaktadır. Birleşmiş Milletler'e göre barışı koruma, Birleşmiş Milletler tarafından çatışma bölgelerinde uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesine veya yeniden sağlanmasına yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilen, askeri personel içeren ama zorlayıcı tedbirler alma yetkisi bulunmayan bir operasyondur. Bu operasyonlar gönüllülük esasına dayanır ve rıza ile iş birliğine bağlıdır. Askeri personel kullanıyor olsa da hedeflerine silah kullanarak ulaşmazlar. Barışı koruma yaklaşımı, BM'nin barış ve güvenlikteki rolünün BM Kurucu

[59] Demirdöğen, **a.g.e.**, pp. 237-247.
[60] Mehmet Ciğer, "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları", Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, pp. 44-45.
[61] United Nations, **The Blue Helmets**, p. 4.

Antlaşması'nın VI. ve VII. Bölümlerinde öngörülenlerden farklı bir formülasyonunu temsil eder. Geleneksel yöntemler olan diplomatik müzakerelere, uzlaştırma ve arabuluculuk araçlarına yeni bir boyut kazandırmaktadır. BM'nin çatışma bölgelerine barış gücü göndermesindeki amaç, daha kalıcı bir çözüm sağlanana kadar ortaya çıkan bir askeri durumu istikrara kavuşturmaktır. Bu süreç, savaşan taraflara müzakereler yapacakları ve çatışmalarının barışçıl bir çözümüne ulaşmak için çalışacakları bir tampon bölge sunar.[62] Bu nedenle birinci nesil operasyonların görevlendirilme mantığının arka planında BM'nin bu bakış açısı etkili olmuştur.

Kolektif güvenlik ile birinci nesil barışı koruma arasındaki temel fark, rızaya dayanıyor olmalarıdır. Geleneksel barışı koruma operasyonlarının belirleyici özellikleri çatışan tarafların rızası ve iş birliği, özellikle BM Güvenlik Konseyi'nden gelen uluslararası destek, BM'nin komuta ve kontrolü, çok uluslu bir yapı, kuvvet kullanımı olmaması, rakip ordular arasında askeri tarafsızlık ve rakip devletler arasında siyasi tarafsızlık olarak sıralanmaktadır.[63]

İlk barışı koruma operasyonu BM Ateşkes Denetim Örgütü (United Nations Truce Supervision Organization, UNTSO) olarak adlandırılmış ve BM Kurucu Antlaşması'nın imzalanmasından sadece üç yıl sonra 1948'de Kudüs'e konuşlandırılmıştır. Daha çok bir izleme misyonu olmasına rağmen, sonraki barışı koruma operasyonlarının oluşturulduğu model haline gelmiştir.[64] Benzer şekilde, BM Ocak 1949'da Hindistan ve Pakistan'a BM Askeri Gözlem Grubu (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan, UNMOGIP) olarak gözlemciler konuşlandırmıştır. Bu iki operasyon, silahsız gözlem ve izleme operasyonlarının

[62] Isiaka Alani Badmus, Bert Jenkins, "Basic Concepts And Theories in International Peacekeeping: An Analytic Review", **Austral: Brazilian Journal of Strategy & International Relations**, Vol. 8, Issue: 16, 2019, p. 53.
[63] Ramesh Thakur, Albrecht Schnabel, "Cascading Generations of Peacekeeping: Across the Mogadishu Line to Kosovo and Timor", **United Nations Peacekeeping Operations: Ad Hoc Missions, Permanent Engagement,** Ed. by. Ramesh Thakur, Albrecht Schnabel, USA, United Nations University Press, 2001, p. 10.
[64] David M. Malone, Karin Wermester, "Boom and Bust? The Changing Nature of UN Peacekeeping", **International Peacekeeping**, Vol.7, Issue:4, 2000, p. 38.

örneklerini oluşturmakta ve olayların tırmanmasını önlemek ve nesnel bilgi sağlamak için bugün hala devam etmektedir.[65]

UNEF I, işlevlerini salt gözlemlemenin ötesine taşıyan silahlı askeri personelin de dahil olduğu ilk gerçek barışı koruma operasyonu olmuştur. 1956 Süveyş Krizi sırasında, Britanya, Fransa, İsrail ve Mısır arasındaki savaşı sona erdirme ihtiyacı doğduğunda devreye girmiştir. Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinin doğrudan çatışmaya dahil olması nedeniyle, BM Genel Kurulu, Barış İçin Birleşme Kararı ile süreci başlatmış ve çatışan tarafları birbirinden ayırmak ve İngiliz ile Fransız birliklerinin bölgeden çekilmesini denetlemek amacıyla bir barışı koruma gücü oluşturmuştur. Bu güç, Arap-İsrail çatışmasında bir tampon görevi üstlenerek Sina Yarımadası'nın belirli bölgelerinde ve Gazze Şeridi'nde devriye görevleri yürütmüştür.[66] Barışı korumanın temel ilkeleri olan ve birbirlerine bağlı bir kombinasyon oluşturan rıza, tarafsızlık, güç kullanılmaması ilkeleri Genel Sekreter Dag Hammarskjold ve eski Kanada başbakanı Lester Pearson tarafından UNEF I operasyonuyla birlikte dile getirilmiştir.[67]

1960 yılında başlatılan BM Kongo Operasyonu (ONUC), en yüksek döneminde yaklaşık 20.000 askeri personele ulaşarak büyük ölçekli ilk operasyon olmuştur. ONUC, savaşın tahrip ettiği bölgelerde istikrar sağlamanın beraberinde getirdiği riskleri gözler önüne sermiş ve bu görev sırasında 250 BM personeli hayatlarını kaybetmiştir. Hayatını kaybedenler arasında BM Genel Sekreter Dag Hammarskjold da bulunmaktadır. [68]

Soğuk Savaş döneminde 13 barışı koruma operasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu operasyonlar, dönemin iç dinamiklerine dayanarak, iki süper güç arasındaki krizlerin silahlı çatışmalara dönüşmesini önlemek ve kutuplar arasındaki sistematik gerginliği

---

[65] Rebecca Usden, Hubertus Juergenliemk, **History of UN Peacekeeping Factsheet,** Global Governance Institute, 2012, p. 1.
[66] Paul F. Diehl, "Peacekeeping Operations And The Quest For Peace", **Political Science Quarterly**, Vol.103, Issue:3, 1988, p. 490.
[67] Michael W. Doyle, Nicholas Sambanis, **Making War And Building Peace: United Nations Peace Operations**, Princeton University Press, 2006, p. 12.
[68] United Nations, "Our History", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/our-history, 13 Mart 2025.

azaltmak amacı taşımaktaydı. Bu nedenle, o dönemde barışı koruma misyonlarının tanımı sınırları denetlemek, sınır ihlallerinden doğabilecek gerginlikleri engellemek ve tampon bölgeler kurmaktı. Bu sebeple, Soğuk Savaş sırasında barış gücü birlikleri hafif silahlı kuvvetlerden oluşmuştur.[69]

2.4.2. İkinci Nesil Barışı Koruma Operasyonları

1990'ların başında, Soğuk Savaş'ın sona ermesi, BM'nin barış ve güvenlik konusundaki gündemini hızla genişletmiştir. Güvenlik Konseyi, 31 Ocak 1992'de uluslararası barış ve güvenlik için yeni fırsatları ele almak üzere ilk kez devlet veya hükümet başkanları düzeyinde toplanmıştır. Konsey'in isteği üzerine dönemin Genel Sekreteri Boutros Boutros-Ghali, Bir Barış Gündemi (An Agenda for Peace) adlı öncü raporunda barış ve güvenliğin sağlanmasında daha iddialı bir BM rolünün kavramsal temellerini oluşturmuştur. Genel Sekreter, çatışmaların şiddete dönüşmeden önce önlenmesi amacıyla tasarlanan önleyici diplomasiye ek olarak, Soğuk Savaş sonrası uluslararası siyasetin hızla değişen ortamında BM'nin birbiriyle bağlantılı dört rolünü özetlemiştir.[70] Raporda BM barış gücünün genişletilmesi ve yaygınlaştırılması önerilmiş, BM'nin çatışma önlemenin ilk aşamalarından çatışma sonrası barış inşası aşamasına kadar barışı sağlama, barışı koruma ve barış inşası faaliyetlerine dahil olması gerektiği savunulmuştur.[71]

Raporun ana teması, BM'nin çatışma önleme, çözüm sağlama ve acil yardımdan başlayarak yeniden inşa ve rehabilitasyon sonrasında ekonomik ve sosyal kalkınmaya doğru bir ilerleme sağlaması gerektiğidir. Barışı koruma, BM'nin uluslararası barış ve güvenliği sürdürmek için sahip olduğu çeşitli araçlardan biri olarak da değerlendirilmeli ve siyasi, sosyal, ekonomik, insani yardım ve insan hakları yönlerini kapsayan bütünleşik bir barış inşası yaklaşımının bir parçası olmalıdır. Anlaşmazlıkları çözmek, bu anlaşmazlıkların çatışmalara dönüşmesini önlemek ve

[69] Çağlar Özer, "Temel Kavramlar Çerçevesinde Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonları", **Sosyal Gelişim Dergisi**, Vol.1, Issue:1, 2023, p. 172.
[70] Doyle, Sambanis, **a.g.e.**, p. 10.
[71] Kiani, **a.g.e.**, p. 186.

çatışmalar meydana geldikten sonra yayılmasını sınırlamak için tüm araçların geliştirilmesi ve iyileştirilmesine özen gösterilmelidir.[72]

Geleneksel veya birinci nesil barışı koruma operasyonları rıza ilkesine bağlıdır ve bu rıza barış güçlerinin tarafsızlığına dair algılardan kaynaklanmaktadır. Rızanın kaybı, barış güçlerinin görevlerini yerine getirme yeteneklerini zayıflattığı ve operasyonları modası geçmiş yatırımlar haline dönüştürme riski taşıdığı için bunun önüne geçmek amacıyla BM'nin yeni stratejiler geliştirmesi gerekmiştir. Bu nedenle ikinci nesil çok boyutlu operasyonlar, karmaşık barış anlaşmalarının uygulanmasının yanı sıra kendi kendini idame ettiren bir barış kurmaya da odaklanmıştır. Geleneksel askeri işlevlere ek olarak çatışmanın altında yatan nedenlerin ortadan kaldırılması için çeşitli sivil ve polis görevleri de operasyonlara dahil edilmiştir. Bu operasyonlar hâlâ ilgili tarafların rızasına bağlı olsa da bu rızanın niteliği ve amaçları geleneksel barışı koruma operasyonlarıyla ilişkili olanlardan önemli ölçüde farklıdır.[73]

İkinci nesil operasyonlarda, Güvenlik Konseyi'nin inisiyatifi ve desteği temel itici güç olmayı sürdürmektedir, ancak operasyonların başarısı yerel olarak çatışan tarafların rızasına eskisi kadar bağlı değildir. Çatışmadaki yerel tarafların rızası azaldıkça BM'nin tarafsızlığı, geleneksel olarak sınırlı hareket alanı ve çatışmaya katılan tüm yerel tarafların varlığını kabulüyle değil, daha çok Güvenlik Konseyi tarafından verilen yetki kapsamında tanımlanacaktır.[74]

BM barış operasyonları, Soğuk Savaş sonrasındaki dönemde askeri işlevlerinin yanı sıra sivil personel ile yürüttükleri sivil görevlerin artmasıyla çok unsurlu ve çok işlevli bir yapıya bürünmüştür. Diğer bir ifadeyle, bu operasyonlar geleneksel rollerinin ötesinde, yeni uluslararası koşulların sunduğu farklı görevler üstlenmişlerdir. Bu görevler arasında önleyici konuşlandırma, iç çatışmalar sırasında ateşkesin izlenmesi, hukukun üstünlüğünün desteklenmesi, seçimlerin gözlemlenmesi, sivil otoriteye yardım sağlanması, insani desteğin sunulması ve bu faaliyetlerin güvenliğinin sağlanması, serbest ve güvenli geçiş haklarının korunması, belirli

[72] United Nations, **The Blue Helmets**, p. 5.
[73] **A.e.**, p. 14.
[74] Dobbie, **a.y.**

bölgelerde kara, hava veya deniz yollarının korunması ile mayınlı alanların temizlenmesi yer almaktadır.[75]

İkinci nesil barışı koruma operasyonları, ağırlıklı olarak Orta Amerika, Güney Afrika ve Güneydoğu Asya'daki iç çatışmaları sonlandırmak, eski Yugoslavya, Angola, Mozambik, Somali, Sierra Leone ve Doğu Timor gibi bölgelerde çöken devlet yapıları, şiddetli iç çatışmalar ve karmaşık insani krizlerle mücadele etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu nesil operasyonlar hem askeri hem de sivil unsurları bir araya getiren ve çok yönlü görevleri kapsayan yetkileri nedeniyle çok boyutlu barış operasyonları olarak da adlandırılmaktadır.[76]

Esas olarak Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra gerçekleşen bu operasyonlar giderek daha fazla sivil personeli içermiş ve daha karmaşık ve zorlayıcı görevler üstlenmiştir. Bu barışı koruma operasyonlarının temel ilkeleri değişmemiş olsa da operasyonlara getirilen yeni talepler nedeniyle bu ilkeler zorlanmıştır. Örneğin, barışı koruma operasyonlarına katılan tüm tarafların rızasını ve iş birliğini almak giderek zorlaşmıştır. Bu durum, zaman zaman barışı koruma görevlilerinin görevlerini yerine getirirken daha fazla güç kullanmasını gerektirmiştir. Operasyonların algılanan tarafsızlığı da aynı şekilde sürdürmesi bu nedenle daha zor hale gelmiştir.[77]

Başlangıçta devletler arası çatışmalarla ilgilenmenin bir yöntemi olarak geliştirilen barış operasyonları, çatışmaların değişen doğası neticesinde giderek daha fazla devlet içi çatışmalara ve iç savaşlara uygulanmaya başlamıştır. BM barış gücü, artık sürdürülebilir yönetim kurumları inşa etmeye yardımcı olmaktan, insan haklarını izlemeye, güvenlik sektörü reformundan, eski savaşçıların silahsızlandırılması, terhis edilmesi ve yeniden entegrasyonuna kadar çok çeşitli karmaşık görevleri yürütmeleri için daha fazla talep görmüştür. Ordu, barışı koruma operasyonlarının omurgasını oluşturmaya devam etse de, barışın sağlanmasında yöneticiler, ekonomistler, polisler, hukukçular, mayın temizleme ekipleri, insani yardım çalışanları, seçim gözlemcileri,

[75] Demirdöğen, **a.g.e.**, p. 244.
[76] Nadia Sarwar, "Emerging Challenges to the UN Peacekeeping Operations: Post-2000", **Strategic Studies**, Vol.27, Issue:4, 2007, p. 215.
[77] Katherine E. Cox, **"**Beyond Self-Defense: United Nations Peacekeeping Operations & (and) The Use of Force", **Denver Journal of International Law & Policy**, Vol.27, Issue:2, 1999, p. 246.

insan hakları gözlemcileri, sivil işler ve yönetişim uzmanları ile iletişim ve kamu bilgilendirme uzmanları gibi pek çok farklı alan daha aktif rol almaya başlamıştır.[78]

BM'nin ikinci nesil barışı koruma görevleri, BM birliklerinin görevlerini yerine getirirken çatışan tarafların yaptığı engellemeleri ortadan kaldırma yetkisine sahip olmasını öngörse de pratikte gerekli askeri teçhizat ve ateş gücünden yoksun kalmıştır. Bu durum, eski Yugoslavya (UNPROFOR), Somali (UNOSOM) ve Ruanda (UNAMIR) barış operasyonlarının başarısız olmasına yol açmıştır. Güvenlik Konseyi ve BM üyeleri, BM güçlerine yeterli yetki ve kaynak sağlamada genellikle başarısız olmuştur.[79]

Barışı koruma ile barışa zorlama arasındaki farklar kağıt üzerinde net bir biçimde belirlenmiş olsa da pratikte BM Güvenlik Konseyi, barışın son derece kırılgan olduğu durumlarda giderek daha fazla barışı koruma misyonu görevlendirmiştir. Bu misyonların en kötü üne sahip olanları, Ruanda'da Birleşmiş Milletler Ruanda Yardım Misyonu (United Nations Assistance Mission for Rwanda, UNAMIR) ve Bosna-Hersek'te Birleşmiş Milletler Koruma Gücü (United Nations Protection Force, UNPROFOR) konuşlandırılmış ve barışı koruma görevlileri, soykırımın yaşandığı savaşlar sırasında görev yapmışlardır. Devam eden çatışmalar ve etnik temizlik, BM birlikleri arasında yetkilerini aşma ve iç savaşlara karışma kaygısıyla birlikte önemli bir kafa karışıklığına neden olmuştur. Barışı koruma ilkelerini dar bir çerçevede ele almışlar ve bu nedenle sivil halkı korumak amacıyla güç kullanmada başarısız olmuşlardır. Srebrenitsa ve Ruanda, BM barışı koruma çabalarının ve BM sisteminin gelişen soykırımlara karşı harekete geçmedeki yetersizliğinin acı hatırlatıcıları olarak günümüzde de önemini korumaktadır. BM Güvenlik Konseyi, iç savaşlara barışı koruma görevlileri göndermeye daha istekli hale gelmiş olsa da Soğuk Savaş sonrası bu ilk hatalar, isteğin tek başına yeterli olmadığını gözler önüne sermiştir. Barışı

[78] United Nations, "Our History", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/our-history, 13 Mart 2025.
[79] Joris Voorhoeve**, From War to the Rule of Law: Peace Building After Violent Conflicts**, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2007, p. 56.

korumanın etkili bir araç olarak kalması isteniliyorsa, yeni koşullara uyum sağlamak gerektiği bir zorunluluk olarak açığa çıkmıştır.[80]

Bu başarısızlıklar, BM'nin 2000'de Brahimi'nin başkanlığında bir çalışma başlatmasına neden olmuştur. Brahimi Raporu, tarafsızlık ilkesini dengeli bir yaklaşım olarak yorumlamış, BM'nin gerekli tüm araçları kullanmasını meşru kabul etmiştir. Raporda, BM'nin gerektiğinde savaşan taraflara karşı silah kullanmasının haklı olduğu belirtilmiştir. Brahimi'nin önerilerinden bazıları hayata geçirilmiş olsa da BM hala askeri katkılar konusunda üye devletlere bağımlıdır ve bu katkılar genellikle yetersizdir. Ayrıca, bu güçlerin sorunlu bölgelere ulaşımında uzun gecikmeler yaşanmakta ve bu durum operasyonların etkinliğini olumsuz etkilemektedir.[81]

Barışı koruma operasyonları, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra sadece BM'nin bünyesinde gerçekleşmemiş, yapılan operasyonların kapsamı büyüdükçe farklı kuruluşlarla beraber operasyonlar yapılmıştır. NATO (North Atlantic Treaty Organization), AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı), Avrupa ve Afrika birlikleri gibi kuruluşlar BM'den aldıkları yetkilerle birlikte operasyonlar gerçekleştirmişlerdir. Soğuk Savaş'ın bitmesi ile birlikte, barışı sağlama ve korumada BM'ye destek olan en etkili örgütlerden biri NATO olmuştur. Barışı koruma operasyonlarında NATO ilk olarak Bosna Hersek ve Sırplar arasında yaşanan çatışmalarda görev almıştır. Çatışmaların sonucunda imzalanan Dayton Antlaşmalarının uygulamaya konulması amacıyla Güvenlik Konseyi'nin 1031 sayılı kararı ile birlikte NATO ve diğer örgütlerin katılımıyla birlikte bölgede görev alacak bir birlik kurulması kararı verilmiştir. Bu birlik NATO'nun önderliğinde faaliyet göstermiştir. Burada meşru müdafaa dışında askeri birlikler tarafından güç de kullanılmıştır.[82]

Bu dönemde yapılan operasyonlarda çatışmaların bitirilmesi amacıyla, genel olarak bölgelerinde çatışma yaşanan devletlerin rızası ve tarafsızlık ilkesi arka planda tutularak çatışmaları sona erdirme ön plana alınmıştır. Bu durum için yapılan bazı

[80] Peter, **Peacekeeping: Resilience of an Idea**, p. 33.
[81] Voorhoeve, **a.g.e.**, p. 56.
[82] Avcı, **a.g.e.**, pp. 43-45.

çalışmalarda devletlerin rızası ve orantılı güç kullanımının göz ardı edilebileceği, bölgede gösterilen faaliyetlerin daha etkin olması amacıyla askeri, sivil ve diplomasinin koordineli olarak çalışmalar yürütmesi gerektiği belirtilmiştir.[83]

Bir Barış Gündemi Raporu, başlangıçta büyük bir ilgi uyandırsa da bu ilgi kısa sürede azalmış ve raporda yer alan önerilerin çoğu zamanla göz ardı edilmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle BM, alışılmadık dinamikler ve beklenmedik sonuçlarla şekillenen çeşitli çatışmalara müdahale etmede merkezi bir rol üstlenirken barışı korumanın son derece değişken ve karmaşık bir süreç olduğu ortaya çıkmıştır. 1990'ların başlarında operasyonların genişletilmiş rolü ve sorumluluklarıyla BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümü çerçevesinde zorlayıcı uygulamalara odaklanan üçüncü nesil misyonlar şekillenmeye başlamıştır.[84]

2.4.3. Üçüncü Nesil Barışı Koruma Operasyonları

Barışa zorlama operasyonları olarak da adlandırılan üçüncü nesil barışı koruma operasyonları, bir barış misyonunun kendisine verilen yetkiyi uygulamak için güç kullanma izninin artmasıyla ayırt edilmektedir. İkinci nesil operasyonlarda gördüğümüz artan yetkilerin doğasında önemli bir sapma olmamakla beraber BM'nin başarısız operasyonlardan çıkardığı dersler güç kullanımı etrafında şekillenmiştir. Bu durum, operasyonların yetkisini kullanırken iş birliği yapmayı reddeden bozguncu grupların olumsuz rolüne dair artan bir farkındalıktan kaynaklamıştır. Bu misyonlar genellikle VII. Bölüm altında gönderilmektedir.[85]

Üçüncü nesil operasyonlar, Soğuk Savaş döneminde donma sürecinde ele alınmamış olan ve ağır insan hakları ihlallerinin yaşandığı çatışmalara yol açan düşmanlıkların yeniden ortaya çıkmasıyla gündeme gelmiştir. Barış anlaşmalarının mevcut olmadığı ya da değersiz olduğu, uluslararası hukukun ve sözleşmelerin açıkça ihlal edildiği yani korunacak bir barıştan ziyade insani yardım faaliyetlerinde

[83] Hazir Nuhiç, "Uluslararası Hukuk ve Birleşmiş Milletler Kararları Çerçevesinde Saldırı Kavramı", İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, pp. 118-126.
[84] Kiani, **a.g.e.**, p. 188.
[85] Kai Michael Kenkel, "Five Generations of Peace Operations: From The" Thin Blue Line" to" Painting a Country Blue"", **Revista Brasileira de Política Internacional**, Vol.56, Issue:1, 2013, p.130.

bulunmanın zorunlu olduğu durumlar uluslararası kamuoyunda güçlü bir istek açığa çıkarmıştır.[86] Üçüncü nesil barış operasyonları, insani yardımın ulaştırılması veya güvence altına alınması, güvenli geçişin sağlanması, sivillerin ve insan haklarının daha iyi korunması gibi büyük zorlukları çözmek için tasarlanmıştır.[87]

Üçüncü nesil barışı koruma operasyonları, herhangi bir devlette operasyon gerçekleştirmek için tüm tarafların onayını almak zorunda değildir. Bunun yerine, mültecileri ve sivilleri saldırılardan ya da soykırımdan korumak, ateşkesi sağlamak ve tarafları çatışmaya barışçıl bir çözüm bulmaları için zorlamak amacıyla daha fazla güç kullanımı talep etmektedir.[88]

Modern silahlı çatışmaların değişen doğası nedeniyle BM operasyonları hem sayı hem de misyonlarının niteliği ve kapsamı bakımından genişlemiştir. Çöken devlet yapıları, açlık, hastalık veya soykırımdan kaynaklanan insani felaketler, rakip etnik veya milis grupları arasında büyük ölçekli çatışmalar ve katliamlar, korkunç insan hakları ihlalleri ve suç gruplarının ve çocuk askerlerin düzensiz güçlerle iç içe geçmesi gibi yeni ve karmaşık acil durumlar, aynı anda birden fazla krizi beraberinde getirmiştir. Bu durumu yansıtan üçüncü nesil operasyonlar, askeri çekilme, düzensiz grupların terhis edilmesi, polislik, insan haklarının uygulanması ve izlenmesi, seçimlerin organizasyonu, gözlemlenmesi ve yürütülmesi, rehabilitasyon, geri gönderme ve geçici yönetim gibi ek görevleri üstlenmek zorunda kalmıştır. Önceki misyonlarla kıyaslandığında barışı koruma görevlerinin sivil bileşenlerinin önemi büyük ölçüde artmıştır.[89]

Soğuk Savaş'ın bitişi ve BM Güvenlik Konseyi'nde sağlanan yeni uzlaşıyla birlikte, barışı koruma güçleri, iç savaşların etkileriyle ilgilenmeye ve çatışma sonrası devletlerin yeniden yapılanma süreçlerine destek olmaya başlamıştır. 1990'lar ve

[86] Mark Malan, "Peacekeeping in the New Millennium: Towards 'Fourth Generation' Peace Operations?", **African Security Review**, Vol.7, Issue:3, 1998, p. 15.
[87] Andrew E. Yaw Tchie, "Generation Three and a Half Peacekeeping: Understanding the Evolutionary Character of African-Led Peace Support Operations", **African Security Review**, Vol.32, Issue:4, 2023, p. 425.
[88] Sarwar, **a.g.e.**, p. 216.
[89] Ramesh Thakur, **The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect**, 2. bs., Cambridge University Press, 2017, p. 42.

2000'li yılların başında BM, Soğuk Savaş sonrasındaki dönemde barış operasyonlarının nasıl bir rol üstlenmesi gerektiği konusunu yeniden değerlendirmiştir.[90] Meydana gelen değişiklikler, daha önceki başarısız görevlerden elde edilen dersler ve BM'nin geçmişte karşılaştığı bazı zorluklar, Ağustos 2000'de Brahimi Raporu adı verilen belgede daha sistematik bir şekilde ele alınmıştır.[91]

Brahimi Raporu'ndaki bulgular, modern çok boyutlu barış operasyonlarına dair anlayışı şekillendirmiş ve bu durum, günümüzde devam eden BM içindeki kurumsal değişikliklere yol açmıştır. Açık, güvenilir ve erişilebilir barışı koruma yetkilerini savunan bu rapor, uzun vadeli barış inşası yaklaşımlarını da etkili barışı koruma süreçlerinin bir parçası olarak desteklemiştir. Brahimi Raporu ve çevresindeki tartışmalar büyük ölçüde BM'nin 1990'larda karşılaştığı zorluklara bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Somali'deki felaketle sonuçlanan uluslararası müdahale ve Bosna-Hersek ile Ruanda'daki soykırımları önleyememek gibi olaylardan kaynaklanarak o dönemde nispeten yeni olan kurum ve devlet inşasının barışı inşa etme yöntemi olması gerektiğine vurgu yapılmıştır.[92]

1999 yılında Sierra Leone'deki BM Misyonu (United Nations Mission in Sierra Leone, UNAMSIL) ile başlayan süreçte, BM Güvenlik Konseyi, barış güçlerinin sivilleri korumak için gerekli tüm araçları (all necessary means) kullanmasını sağlamak amacıyla BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümünü giderek daha sık uygulamaya koymuştur. O tarihten bu yana, sivillerin korunması ve bu amaçla gerekli tüm araçların kullanılmasına dair yetkilendirme, Orta Afrika Cumhuriyeti (MINUSCA), Mali (MINUSMA) ve Güney Sudan (UNMISS) gibi birçok yeni BM barış operasyonunun temel özelliği haline gelmiş ve Güvenlik Konseyi tarafından verilen yetki belgelerinin merkezine yerleşmiştir.[93]

[90] Mateja Peter, "UN Peace Operations: Adapting to a New Global Order?", **United Nations Peace Operations in a Changing Global Order**, Ed. by. Cedric de Coning, Mateja Peter, Springer Nature, 2019, pp. 3-5.
[91] Kenkel, **a.g.e.**, p. 131.
[92] Peter, **a.y.**
[93] Alex J Bellamy, Charles T Hunt, "Twenty-First Century UN Peace Operations: Protection, Force and the Changing Security Environment", **International Affairs**, Vol.91, Issue:6, 2015, p. 1280.

Bugün, 121 devletin personel katkısı yaptığı yaklaşık 70.000 asker, polis ve sivil personel, 11 barışı koruma misyonunda görev yapmaktadır.[94] Barışı koruma operasyonlarının karşılaştığı siyasi karmaşıklık nedeniyle yetkilerinin kapsamı oldukça geniş kalmaya devam etmektedir. Önümüzdeki yıllarda, polis de dahil olmak üzere belirli uzmanlık alanlarına yönelik yüksek bir talep olacağına dair güçlü işaretler vardır. Günümüzün çok boyutlu barışı koruma faaliyetleri, siyasi süreçleri kolaylaştırma, sivilleri koruma, eski savaşçıların silahsızlandırılması ve yeniden entegrasyonuna yardımcı olma, seçimlerin düzenlenmesini destekleme, insan haklarını koruma ve teşvik etme ile hukukun üstünlüğünü yeniden sağlama konularında devam edecektir.[95]

Bu tür barışı koruma operasyonları, personel, lojistik kaynaklar, ağır donanım ve bazen hava gücü gerektirdiği için daha pahalıdır. Ayrıca, üçüncü nesil barışı koruma operasyonları, BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümü çerçevesinde barışı koruma ile barışa zorlama arasındaki ayrımı belirsiz hale getirdiği için ciddi eleştiriler almaktadır.[96]

Tablo 2. 1 : Mevcut Barışı Koruma Operasyonları

Misyon	Kuruluş	Askeri Gözlemciler	Askeri Birlikler	Karargah Personeli	Polis	Uluslararası Sivil Personel	Yerel Sivil Personel	BM Gönüllüleri	Toplam	Can Kayıpları	Bütçe (US$)
UNTSO	Mayıs 1948	151				71	138		360	52	37722900
UNMOGIP	Ocak 1949	37				24	45		106	13	9769900
UNDOF	Mayıs 1974		1,114	59		44	82		1,299	59	68743800
UNIFIL	Mart 1978		9,566	210		241	547		10,564	339	536808200
MINURSO	Nisan 1991	196	19	5	2	78	152	14	466	20	69310100
UNMIK	Haziran 1999	10			9	103	202	23	347	56	43684700
UNISFA	Haziran 2011	127	3,178	130	55	173	119	37	3,819	59	297776200
UNFICYP	Mart 1964		813	54	69	42	115		1,093	184	56570300
MONUSCO	Ocak 2010	89	10,053	298	1,334	556	1,206	258	13,794	292	907983500
UNMISS	Temmuz 2011	234	13,243	438	1,550	872	1,385	398	18,120	145	1237887300
MINUSCA	Nisan 2014	151	13,392	426	3,013	711	594	281	18,568	208	1171619700
TOPLAM		995	51,378	1,620	6,032	2,915	4,585	1,011	68,536	1,427	

Kaynak: United Nations, "Peacekeeping Operations Fact Sheet February 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/data, 02 Mayıs 2025.

[94] United Nations, "DATA", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/data, 17 Mart 2025.
[95] United Nations, "Our History", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/our-history, 13 Mart 2025.
[96] Sarwar, **a.y.**

2.5. Barışı Koruma Operasyonlarının Görevleri

Barışı koruma operasyonlarına verilen görevler, her bir operasyon için Güvenlik Konseyi tarafından hazırlanan yetki belgelerinde belirtilmektedir. Bununla birlikte, yürütülen görevler günümüz çatışmalarının doğası ve uluslararası kamuoyunun dikkat ettiği konular nedeniyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Barış operasyonlarından beklenen görevlerin öncelik sıralaması yukarıda incelediğimiz dönemlere göre farklılık arz edebilse de günümüzde bu görevler sivillerin korunması, çatışmaların önlenmesi, hukukun üstünlüğü ve güvenlik kurumlarının tesis edilmesi, insan haklarının geliştirilmesi ve çatışmalara siyasi çözümlerin geliştirilmesi olarak sıralanabilir.

Bu görevlerden en önemlisi sivillerin korunması olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş dışı bireylerin mümkün olduğunca savaşın olumsuz etkilerinden korunması gerektiğini vurgulayan uluslararası insancıl hukuk ilkeleri, köklü bir yasal geçmişe ve temele sahiptir. Yüzyıllar öncesine dayanan adil savaş geleneği ile örf ve adet hukuku, tüm savaşanların yalnızca sivillere zarar vermekten kaçınmalarını değil aynı zamanda kendi güvenlikleri açısından artan bir riskle karşılaşmalarına neden olsa bile savaş dışı kişilerin acılarını en aza indirmek için ellerinden gelen her çabayı göstermeleri gerektiği ilkesine dayanmaktadır.[97]

Son yirmi yılda dünya genelinde sivillere yönelik sistematik şiddet ve kitlesel katliamların yaşandığı çok sayıda silahlı çatışma meydana gelmiştir. Barışı koruma operasyonlarının sivilleri koruma kapasitesini artırmak amacıyla çeşitli önlemler ve reformlar hayata geçirilmiştir. [98] 1999 yılında, BM Güvenlik Konseyi, 1265 sayılı karar ile silahlı çatışmalarda sivillerin korunmasını (Protection of Civilians, PoC) tematik bir gündem maddesi olarak tanıtmış ve BM Kurucu Antlaşması'nın VII. Bölümü çerçevesinde, BM barış güçlerine yakın fiziksel şiddet tehdidi altındaki

[97] Brendan Howe, Boris Kondoch, Otto Spijkers, "Normative and Legal Challenges to UN Peacekeeping Operations", **Journal of International Peacekeeping**, Vol.19, Issue:1-2, 2015, p. 22.

[98] Victoria Holt, Glyn Taylor, Max Kelly, **Protecting Civilians in The Context of UN Peacekeeping Operations: Successes, Setbacks and Remaining Challenges**, New York, United Nations, 2009, p. 2.

sivillere koruma sağlamak amacıyla güç kullanma yetkisi vermiştir.[99] Sivillerin korunması o zamandan bu yana BM Güvenlik Konseyi'nin gündeminde yer almaktadır ve bu karar, sivillerin korunmasının uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesi açısından zorunlu olduğunu vurgulamaktadır. PoC kapsamındaki barış operasyonlarının işlevi, hem tematik olarak Barış Operasyonları Dairesi'nin 2023 tarihli Birleşmiş Milletler Barış Gücünde Sivillerin Korunması Hakkında Politika belgesinde hem de devlete özel Güvenlik Konseyi kararlarında belirtilmiştir.

Barışı koruma bağlamında sivillerin korunması görevinin temel belirleyici unsuru, barışı koruma operasyonlarına fiziksel şiddet tehdidi veya yakın bir tehlike altında bulunan sivilleri korumak amacıyla ölümcül güç de dahil olmak üzere gereken tüm araçları kullanma yetkisinin tanınmasıdır. Güvenlik Konseyi, barışı koruma konusundaki PoC yaklaşımında, aktif bir silahlı çatışma bulunmadığı durumlarda da belirli barışı koruma operasyonları aracılığıyla sivillerin korunmasını zorunlu kılmış ve barış operasyonlarının sivillerin korunmasındaki önleyici rolünü kabul etmiştir.[100] UNAMSIL ile başlayarak sivilleri korumak için toplam 16 barış gücü misyonu görevlendirilmiştir ve bugün aktif olarak görevde olan 11 misyondan beşi (MONUSCO, MINUSCA, UNMISS, UNIFIL ve UNISFA) sivillerin korunması yetkisi ile konuşlandırılmış durumdadır.[101]

Bir diğer önemli görev çatışmaların önlenmesidir. BM ve bağlı birçok özel ajansı ve programı, çatışma önleme ve çatışmadan sonra barışı güvence altına almak için politikalar ve programlar geliştirmiştir.[102] Özellikle yerel çatışmalar, barış ve güvenlik açısından önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Yerel şiddetin, diğer herhangi bir çatışma nedeninden daha fazla can kaybına yol açma ihtimali bulunmaktadır. Örneğin, 2013 yılında Darfur'da, bölgenin yakın tarihindeki en şiddetli topluluklar arası çatışma dalgası olarak kabul edilen olaylarda yaklaşık 2.000 sivil hayatını

[99] Sarah Adamczyk, **Twenty Years of Protection of Civilians at the UN Security Council**, Policy Brief, 2019, p. 2.
[100] United Nations, **The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping Handbook**, 2020, p. 2.
[101] United Nations, "Protection of Civilians Mandate", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/protection-of-civilians-mandate, 17 Mart 2025.
[102] Voorhoeve, **a.g.e.**, p. 55.

kaybetmiştir.[103] Çatışma önleme, toplumların şiddetli çatışmalara karşı daha dayanıklı hale gelmesini sağlayarak yerel olarak barışı koruma kapasitelerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Barış operasyonları, tansiyonu düşürmek ve şiddeti engellemek amacıyla üniformalı güçlerin konuşlandırılmasıyla doğrudan çatışma önleme faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Araştırmalar, barış güçlerinin varlığının çatışmaya geri dönüş riskini azalttığına ve savaşla ilgili ölümleri düşürdüğüne dair kanıtlar sunmaktadır.[104]

Barışı koruma operasyonlarının görevleri arasında hukukun üstünlüğünün tesis edilmesi ve güvenlik kurumlarının inşası da bulunmaktadır. Hukukun üstünlüğü ile ulusal ve yerel güvenlik kurumları, devletleri istikrara kavuşturmak ve sürdürülebilir barışı sağlamak için hayati unsurlardır.[105] Hukukun üstünlüğü, özellikle iç savaştan kurtulan devletlerde barış, iyi yönetim ve ekonomik büyüme için gerekli bir koşul olarak kabul edilir. Hukukun üstünlüğünün güçlü olduğu yerlerde anlaşmazlıklar, adaletsizlik veya şiddet yerine adalet ve hesap verebilir güvenlik ve adalet kurumları (polis kuvvetleri, mahkemeler, hapishaneler) tarafından uygulanan şeffaf ve kamuya açık yasalarla çözülebilir.[106]

BM sistemi içinde hukukun üstünlüğü, devlet de dahil tüm bireylerin ve kurumların, uluslararası insan hakları normları ve standartlarına uygun şekilde, halka açık, eşit olarak uygulanan ve bağımsız olarak karara bağlanan yasalara karşı sorumluluğunu ifade eden bir yönetim ilkesidir. Bu tür bir uygulama, hukukun uygulanmasında adaletin sağlanması, yürütme, yasama ve yargı organları arasında güçlerin ayrılması, yasal şeffaflık ve herkesin adalete eşit erişimiyle kamu güvenini ve meşruiyetini kazanan kurumları gerektirir.[107] Hukukun üstünlüğünün teşviki artık

---

[103] Tom O'Bryan, Sara Rendtorff-Smith, Marco Donati, **The Role of United Nations Peacekeeping Operations in Addressing Local Conflicts**, United Nations Departments of Peacekeeping Operations and Field Support Policy, Evaluation and Training Division Policy and Best Practices Service, 2017, p. 12.

[104] Marina Caparini, **Un Police and Conflict Prevention,** Stockholm International Peace Research Institute Discussion Paper, 2018, p. 5.

[105]United Nations, "Building Rule of Law and Security Institutions", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/building-rule-of-law-and-security-institutions, 18 Mart 2025.

[106] Robert A. Blair, "UN Peacekeeping and the Rule of Law", **American Political Science Review**, Vol.115, Issue:1, 2021, p. 1.

[107] Adam Day, Jessica Caus, **Rule of Law and Sustaining Peace: Towards More Impactful, Effective Conflict Prevention**, New York, United Nations University, 2021, p. 4.

temel bir barışı koruma görevi ve BM'nin barış ve güvenliğe yaklaşımının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Hukukun üstünlüğü zorunluluğu, çok sayıda BM kararında ve raporunda ve bugün sahadaki hemen hemen her BM barışı koruma operasyonunun yetkilerinde açıkça belirtilmektedir.[108] 2004 yılından bu yana Güvenlik Konseyi, 160'tan fazla kararında hukukun üstünlüğüne atıfta bulunmuş ve Afganistan, Burundi, Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti, Haiti, Fildişi Sahili, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Gine-Bissau, Irak, Liberya, Sierra Leone, Güney Sudan, Sudan ve Doğu Timor'daki barışı koruma ve özel siyasi görevler çerçevesinde bunun desteklenmesini zorunlu kılmıştır.[109]

2007 yılında Barış Operasyonları Dairesi bünyesinde kurulan Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik Kurumları Ofisi, çatışmadan etkilenen devletlerde barışı inşa etmek ve sürdürmek için gerekli hukukun üstünlüğünün tesis edilmesine ve güvenlik kurumlarının yeniden kurulmasına yardımcı olan barış güçlerini konuşlandırmaktadır. Bu ofis bünyesinde 5 birim bulunmaktadır. Bunlar, Polis Birimi, Adalet ve Ceza İnfaz Birimi, Birleşmiş Milletler Mayın Eylem Birimi, Silahsızlanma, Terhis ve Yeniden Entegrasyon Birimi ve Güvenlik Sektörü Reform Birimidir.[110]

Günümüzde barış operasyonlarına yüklenen bir diğer görev çatışmalara siyasi çözümler geliştirilmesidir. Siyasi çözümleri desteklemek, BM barışı koruma operasyonlarının her zaman temel hedefi olmuştur; zira barışı koruma başlangıçta siyasi çözüme ulaşmak için askeri yaklaşımların bir araç olarak kullanılması şeklinde tanımlanmıştır.[111] BM'nin siyasi çözüm terimine dair resmi bir tanımı mevcut değildir. Bununla beraber 2015 yılında, Barış Operasyonları Yüksek Düzeyli Bağımsız Paneli (High-Level Independent Panel on Peace Operations, HIPPO) konu ile ilgili bir çerçeve sunmuştur. Buna göre kalıcı barış, askeri ve teknik müdahalelerle sağlanamaz veya sürdürülemez, bunun yerine siyasi çözümlerle elde edilir. BM'nin

[108] Blair, **a.y.**
[109] Christoph Bleiker, Marc Krupanski, **The Rule of Law and Security Sector Reform: Conceptualising a Complex Relationship,** London, Ubiquity Press, 2012, p. 33.
[110] United Nations, "Building Rule of Law and Security Institutions", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/building-rule-of-law-and-security-institutions, 18 Mart 2025.
[111] Allard Duursma, et al., "UN Peacekeeping at 75: Achievements, Challenges, and Prospects" **International Peacekeeping**, Vol.30, Issue:4, 2023, p. 433.

uyuşmazlıkların çözümüne dair arabuluculuk, ateşkeslerin izlenmesi, barış anlaşmalarının uygulanmasına destek verme, şiddet içeren çatışmaların yönetimi ve barışın sürdürülebilirliğine yönelik uzun vadeli çabalarının temel unsuru siyasi çözüm olmalıdır. Barış operasyonları bağlamında siyasi çözüm, tarafların öldürmeyi durdurmak ve ana sorunları ele almak amacıyla müzakere edilmiş kapsayıcı anlaşmalara dayanan bir çözümdür. Bu nedenle, siyasi bir çözüm, barışa sürdürülebilir bir geçiş için kapsamlı bir çerçeve sunmakta ve bunu başarmak için ortaklaşa kabul edilen unsurlar içermektedir.[112] Barışı koruma operasyonları bu amaca ulaşmak için mümkün olan durumlarda yetkilileri ve silahlı aktörleri siyasi çözüm arayışına dahil etmek amacıyla arabuluculuk faaliyetlerinde bulunmaktadır.[113] Barış koruma operasyonları, barış anlaşmalarının aracılığını yapar ve uygulanmalarını kolaylaştırarak, bu süreçlerin ilerlemesine katkıda bulunur. Kalıcı bir barış anlaşmasına henüz ulaşmamış çatışma tarafları arasında istikrar ve iletişimin devamını sağlamaya yardımcı olurlar. Yerel düzeyde, topluluklar ve çatışma aktörleri arasında güven tesis etmeye çalışırken, yerel arabuluculuğu ulusal siyasi süreçlere ve aktörlere bağlarlar. Sürdürülebilir siyasi çözümlere yönelik bu arayış, barış koruma operasyonlarının tasarımına ve uygulanmasına yön verir.[114] 2018 Barışı Koruma Eylem Bildirgesi (Action for Peacekeeping, A4P) de silahlı çatışmalara siyasi çözümler bulma gereğini vurgulamaktadır ve BM barışı koruma operasyonlarının, çatışmalara yönelik siyasi çözümler geliştirmek ve tamamlayıcı siyasi hedeflerle bütünleşik stratejiler izlemek için daha güçlü bir katkı sağlaması gerektiğini belirtmektedir. Uygulamada bu, siyasi çözümlere yönelik çalışmaların diğer görevlere de rehberlik etmesi gerektiği anlamına gelmektedir.[115]

Barış operasyonlarındaki tüm personel, insan haklarının korunmasını ve teşvik edilmesini sağlamakla görevlidir. İnsan hakları, BM Kurucu Antlaşması'nda özellikle belgenin önsözünde olmak üzere yedi kez belirtilmektedir. BM'nin 1945'teki

[112] Adam Day, et. al., **The Political Practice of Peacekeeping: How Strategies for Peace Operations are Developed and Implemented**, New York, United Nations University, 2020, pp. 3-21.
[113] United Nations, **The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping Handbook**, 2020, p. 19.
[114] United Nations, "Advancing Political Solutions to Conflict", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/advancing-political-solutions-to-conflict, 19 Mart 2025.
[115] Duursma, et al., **a.y.**

kuruluşundan bu yana insan hakları, barış ve güvenlik ile kalkınma, kuruluşun üç ana sütununu oluşturmuştur.[116] Soğuk Savaş sonrası dönemde barışı koruma yetkilerinin genişlemesiyle, modern çok boyutlu barışı koruma operasyonlarında bir insan hakları biriminin bulunması yaygın hale gelmiştir. Barışı koruma personeli, çatışma bölgelerindeki insan hakları ihlallerini sürekli izlemek, soruşturmak, raporlamak, ulusal insan hakları kurumlarını güçlendirmek ve denetlemek, yerel aktörlere insan hakları eğitimi vermek gibi çeşitli insan hakları faaliyetleri ile görevlendirilir. Temel amaç, barışı koruma misyonunun bir bütün olarak ihlallerden etkilenen topluluklar arasında insan hakları standartlarını yayma çabasına katılması ve bu sürecin insan haklarının siyasi, medeni, sosyal ve ekonomik olmak üzere tüm yönlerini kapsamasıdır.[117] BM'nin Capstone Doktrini'ne göre, uluslararası insan hakları hukuku barışı koruma operasyonlarının vazgeçilmez bir parçasıdır. Asker, sivil veya polis tüm BM barışı koruma personeli uluslararası insan hakları hukukuna riayet etmeli ve görevlerinin uygulanmasının insan haklarıyla nasıl kesiştiğini anlayarak insan haklarının geliştirilmesine çalışmalıdır. İnsan hakları ihlallerini veya suistimallerini fark edebilmeli ve görev alanı ve yeterlilik sınırları içinde uygun şekilde yanıt vermeye hazır olmalıdır.[118]

Bu sayılan görevlerle birlikte barışı koruma operasyonlarının, çatışmayla ilişkili cinsel şiddetin yaygın olduğu ortamlarda faaliyet göstermesi ve silahlı grupların cinsel şiddeti siyasi, askeri veya psikolojik bir taktik olarak kullanması nedeniyle Güvenlik Konseyi yetki belgelerinde kadınların korunması, cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve kadınların barış süreçlerine katılımının artırılması için barışı koruma operasyonlarına özel görevler de vermeye başlamıştır.[119]

---

[116] Emily Paddon Rhoads, "Putting Human Rights Up Front: Implications for Impartiality and the Politics of UN Peacekeeping", **International Peacekeeping**, Vol.26, Issue:3, 2019, p. 281.
[117] Patryk I. Labuda, **Peacekeeping and Peace Enforcement. Max Planck Encyclopedia of Public International Law (MPEPIL)**, online edition, 2015, (Çevrimiçi) https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e364, 20 Mart 2025
[118] United Nations, **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines,** p. 15.
[119] Lisa Sharland, **Women, Peace, and Security Mandates for UN Peacekeeping Operations: Assessing Influence and Impact**, New York, International Peace Institute, 2021, pp. 1-7.

2.6. Barışı Koruma Operasyonlarında Karşılaşılan Sorunlar

Tarih boyunca, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde, BM barışı koruma operasyonları birçok sorun nedeniyle ciddi zorluklarla karşılaşmıştır. Üye devletler, gelecek nesiller için sürdürülebilir barış ve güvenlik sağlama isteğini dile getirip savunsa da BM barışı koruma operasyonlarının etkin bir şekilde yürütülmesini zorlaştıran siyasi, askeri, insani ve ekonomik nitelikteki farklı türlerden aksaklıklar ve sorunlar hala vardır. Geçmişte BM barış güçlerinden yalnızca düşman güçleri ayırmaları ve ateşkes ya da barış antlaşmalarını gözetmeleri bekleniyordu. Operasyonun başarıya ulaşması açısından, çatışan tarafların iş birliği yapmaları ve desteğini sunmaları kritik olarak görülüyordu. Ancak, son dönemdeki barışı koruma operasyonlarında, çatışmaların karmaşıklığı, farklı aktörlerin dahil olması operasyonların iddialı hedefleri ve sınırlı kaynaklar, çatışan tarafların açık rızası olmadan hareket etme zorunluluğu gibi sebeplerle mevcut sorunların yanı sıra yeni bir dizi sorun ve zorluk ortaya çıkmıştır. Bu durum, BM'nin barışı koruma operasyonlarını ne zaman ve nasıl başlatıp yöneteceği konusunda daha fazla düşünmesini zorunlu hale getirmiştir.[120] Çalışmamızın bu bölümünde bu sorunlara kısaca değinilecektir.

Barışı koruma operasyonunun etkin bir şekilde yürütülmesini engelleyen en önemli ve hayati sorunlar arasında ev sahibi devletin rızası, çatışma sonrası ortamdaki siyasal durum, yetki belgelerinin karmaşıklığı ve BM karargahından yeterli ekipman ve eğitimin alınamaması yer almaktadır.[121]

Barış operasyonlarının yalnızca ev sahibi devlet hükümetinin ve çatışmanın diğer taraflarının onayıyla konuşlandırılması barışı korumanın temel bir ilkesi olduğundan, bu durum ev sahibi devletin bir BM barış operasyonunu veto edebileceği anlamına gelmektedir. Ayrıca ev sahibi devlet hükümetinin barış güçlerinin hareketlerini ve faaliyetlerini çeşitli yollarla engellemesi, barış güçlerinin görevlerini yerine getirmesini engelleyebilir ve barış güçlerinin güvenliği ve emniyeti için de ciddi

[120] Sarjoon, Yusoff, **a.g.e.**, p. 203.
[121] N. N. H. Nordin, Wan Husin, M. Z. Salleh, "Challenges in United Nations Peacekeeping Operations", **International Journal of Social Science Research**, Vol.10, Issue:1, 2022, p. 65.

riskler oluşturabilir.[122] Birleşmiş Milletler Sudan Misyonu (United Nations Mission in the Sudan, UNMIS), Sudan hükümetinin BM barış gücü misyonuna uymayı reddetmesi nedeniyle bu zorlukla doğrudan karşı karşıya kalmıştır. UNMIS, Kuzey ve Güney Sudan arasındaki uzun süredir devam eden çatışmayı sona erdiren Kapsamlı Barış Anlaşması'nın uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuştur. Sudan hükümeti, BM barış gücü ve diğer insani yardım gruplarıyla etkileşimde bulunmayı sürekli olarak reddetmiş, onlara hareket serbestisi ve erişilebilirlik sağlamamış, temel ihtiyaç sahiplerine izin vermemiş ve BM misyonunun tamamlanması için gerekli lojistik destek sağlanmasını birkaç kez geciktirmiştir.[123] Bunun sonucunda sahada hızlı müdahale, sivilleri koruma çabaları ve insan hakları ihlallerinin araştırılması engellenmiştir. Bu nedenle, BM'nin belirli bir devlet için barış koruma operasyonu yetkilendirmesi, o devletin tam desteğine ve güvenine sahip olmadığı sürece etkili olmayacaktır. Ayrıca, o devlette dost ve tarafsız bir güç olarak kabul edilmeyecektir. Bu da BM'nin ustalıkla ele alması gereken önemli bir sorundur.[124]

Rıza ilkesinin varlığı ayrıca barışı koruma operasyonları için sahada çelişki de yaratmaktadır. Barış güçleri, görevlerini yerine getirmek için ev sahibi hükümetlerin onayına ve iş birliğine dayanır ve genellikle bu hükümet yetkililerini ve kurumlarını faaliyetlerine dahil etme beklentisiyle görevlendirilirler. Ev sahibi devletin güvenlik güçlerinin eylemlerini denetlemeye çalışmak rızayı tehlikeye atabilir, ancak bunu başaramamak barış sürecinin kendisini riske sokabilir. Bu da barış güçlerinin genellikle devlet güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen şiddete karşı daha isteksiz bir yanıt vermelerine neden olmaktadır.[125]

Başka bir sorun, çatışma sonrası siyasi durumdur. Açık bir şiddetin bir barış anlaşması veya askeri bir zaferle sona ermesi, otomatik olarak barışın sağlandığı anlamına gelmez. Savaş sonrası barış inşası kolay bir süreç değildir. Üzerinde durulması gereken önemli kısıtlamalar ve karmaşıklıklar arasında siyasi çekinceler ve

[122] Sarjoon, Yusoff, **a.g.e.**, p. 206.
[123] Nordin, **a.y.**
[124] Sarwar, **a.g.e.**, pp. 222-223.
[125] Robert A. Blair, Jessica Di Salvatore, Hannah M. Smidt, "When do UN Peacekeeping Operations Implement Their Mandates?", **American Journal of Political Science**, Vol.66, Issue:3, 2022, pp. 664-680.

kaynak sınırlamaları, siyasi irade eksikliği ve barış anlaşmasının şartlarını yerine getirme kapasitesindeki yetersizlikler bulunmaktadır.[126] Çatışma sonrası toplumlarda devlet otoritesinin ve kontrolünün çöküşünün barışı koruma üzerindeki birçok etkisi bulunmaktadır. Altyapı, iletişim, ulaşım ve mal ile hizmet dağıtımı için gerekli sistemlerin bozulması, toplumda artan gerginliklere neden olur. Bu durum, eski Yugoslavya Cumhuriyeti, Kamboçya ve Haiti'deki BM barışı koruma operasyonlarında net bir şekilde gözlemlenmiştir.[127]

Özetle, savaşların yaşandığı bölgelerde barışın inşasının yalnızca askeri güvenliğin sağlanmasından daha fazlasını gerektirdiği konusunda giderek artan bir fikir birliği vardır.[128] BM belgeleri ve yetkililerine göre 1998 sonrasında başlatılan barışı koruma operasyonları daha az güvenli ve daha istikrarsız çatışma sonrası koşullarda gerçekleştirilmiştir. O tarihten bu yana Güvenlik Konseyi, sık sık ev sahibi devletin hükümetinin güvenlik ve kamu düzenini sağlayamadığı alanlara yeni operasyonlar göndermiştir. Örneğin, Eylül 2008 itibarıyla devam eden BM operasyonlarının çoğu, Dünya Bankası'nın siyasi istikrarsızlık endeksine göre en yüksek istikrarsızlık seviyelerine sahip bölgelerde konuşlandırılmıştır.[129] Bu durum, misyonların politik çözüme ulaşmanın giderek zorlaştığı zayıf siyasi uzlaşılar ile belirsiz veya durmuş barış süreçleri karşısında görevlendirilmesine yol açabilmektedir.

Modern barış operasyonları, çatışmaların hızla değişen yapısı ve bu operasyonların gerçekleştirildiği devletlerdeki karmaşık siyasi durumlar nedeniyle zorluklarla karşı karşıyadır. Son dönemde, çatışmalar devletler arası olmaktan çok iç çatışmalara dönüşmüştür ve barışı koruma misyonları korunacak barışın az ya da hiç olmadığı karmaşık ortamlarda konuşlandırılmıştır. Bu ortamlar Orta Afrika Cumhuriyeti, Batı Sudan'ın Darfur bölgesi, DRC, Mali, Somali ve Güney Sudan gibi yerlerde devlet dışı silahlı grupların devlete ve bazen de birbirlerine meydan okuduğu yerlerdir. Uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti ve organize suçlarla ilişkili ya da terör

[126] Wendy Lambourne, "Post-Conflict Peacebuilding: Meeting Human Needs for Justice and Reconciliation", **Peace, Conflict and Development**, Issue:4, 2004, pp. 1-24.
[127] Sarjoon, Yusoff, **a.g.e.**, p. 207.
[128] Paul D. Williams, Alex J. Bellamy, "Contemporary Peace Operations: Four Challenges for the Brahimi Paradigm", **Journal of International Peacekeeping**, Vol.11, Issue:1, 2007, p. 17.
[129] Efram R. Isely, **United Nations Peacekeeping in The 21st Century**, New York, Nova Science Publishers, 2010, p. 15.

yöntemleri kullanan silahlı gruplar ortaya çıkmıştır. Bu grupların silahlı çatışma ile olan bağları ve organize suç ile yolsuzluğa olan bağımlılıkları, çatışma sonrası barışa geçiş süreçleri ve uzun vadede yönetim ve kalkınma için bir tehdit oluşturmaktadır. Çoğu BM barışı koruma misyonunun, artan suç oranlarıyla başa çıkabilmek için fiili kolluk faaliyeti yürütme yetkisi yoktur. Bunun BM yerine zayıflamış ev sahibi devletin polis ve yargı sistemine ait olduğu düşünüldüğünde sorun daha da karmaşık bir hal almaktadır.[130]

Barış gücü personeline yönelik şiddet eylemlerinde de artış gözlemlenmektedir. Şiddet eylemleri, haydutluk, kasıtlı silah veya havan ateşi, nakliye malzemelerinin kaçırılması, konvoylara pusu kurulması ve personel kaçırılması gibi çeşitli biçimlerde kendini gösterir. Barış gücü mensupları sık sık doğrudan hedef alınmakla birlikte bazen de yanlış zamanda yanlış yerde bulunarak iki çatışan grup arasında kalabilirler. Bu tür şiddet olayları genellikle barış gücü misyonunun faaliyetlerini aksatır, barış güçlerini üslerinde kalmaya zorlar ve durumun çok tehlikeli olarak algılanması halinde geri çekilmelerine yol açar. Bu duruma örnek olarak, on barış gücü mensubunun hayatını kaybetmesinin ardından Belçika askerlerinin Ruanda'dan ayrılması ve Mogadişu savaşının ardından ABD'nin Somali'den çekilmesi verilebilir. Her iki çatışmada barış gücü misyonunun geri çekilmesinin ciddi sonuçları olmuştur.[131]

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile savaşan tarafları gözlemlemek ve aralarına tampon bölgeler oluşturmak gibi geleneksel barışı koruma yöntemlerinden çok boyutlu barış inşası uygulamalarına geçiş yetkilerinin parçalanması (mandate fragmentation) olarak adlandırılan yeni bir soruna yol açmıştır. Sivilleri koruma, silahsızlanma ve terhisi denetleme gibi güvenlikle ilgili görevlerin yanı sıra yetkiler artık seçimlerin yönetimi ve adalet sistemi reformları, kadın ile çocuk haklarını destekleme gibi görevleri de kapsamaya başlamıştır. Bu yetkiler genellikle iddialı, politik ve bazen birbirleriyle çelişen çok farklı sayıda görevleri kapsamış ve yetkiler

[130] Marina Caparini, **UN Police and the Challenges of Organized Crime**, Stockholm International Peace Research Institute Discussion Paper, 2019.
[131] Nynke Salverda, "Blue Helmets as Targets: A Quantitative Analysis of Rebel Violence Against Peacekeepers, 1989–2003", **Journal of Peace Research**, Vol.50, Issue:6, 2013, pp. 707-720.

tasarlanırken uygulanabilirliğin göz ardı edilmesi sahada uygulamayı zorlaştırmıştır.[132] Güç kullanma yetkisine sahip barış operasyonlarının bile silahlı mücadele için tasarlanmadığını unutmamak gerekir. Terhis, silahsızlandırma ve yeniden entegrasyon yıllar boyunca barış gücü için büyük zorluklar yaratmıştır. Çad ve Sudan'da eski savaşçıları gönüllü olduklarında bile silahsızlandırmak zorlayıcı olmuştur. Somali'de olduğu gibi bunu zorla yapmaya çalışmak ise felakete davetiye çıkarmıştır. Özellikle bu savaşçıların topluma yeniden entegre edilmesine yardımcı olacak çok az istihdam imkanı mevcutken terhisin gerçekleştirilmesi de güç olmuştur. Bazen bu süreç, savaş suçlularının yeniden entegre edilmesini istemeyen, aksine ceza almalarını isteyen yerel halk tarafından da olumsuz karşılanmıştır.[133]

Barışı koruma operasyonlarının görevleri aynı anda tek bir Güvenlik Konseyi belgesi ile belirlenmektedir. Görev değişiklikleri veya uzatmaları yeni bir karar gerektirir. Örneğin, Karar 2100 (2013) Mali'deki BM Çok Boyutlu Entegre İstikrar Misyonu'nun (Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali, MINUSMA) ilk yetkisini tanımlarken, Karar 2164 (2014) bu yetkinin ilk revizyonunu yapmıştır. Bu karar, silahsızlanma ve terhis gibi mevcut görevlerin yanı sıra, seçim güvenliği, kamuoyunu bilgilendirmek ve ateşkesin uygulanmasına destek olmak gibi yeni görevler eklemiştir. Günümüzde aktif olarak devam eden barış operasyonlarının yetki belgeleri üzerinde yapılan son çalışmalarda 41 farklı görev türü saptanmıştır. Bir operasyona potansiyel olarak tüm görevler verilebilir. Görevler arasında silahsızlanma ve terhis veya güç kullanımıyla ilgili istikrar sağlama görevleri, seçim desteği veya hukuki reform gibi barış inşasıyla bağlantılı görevler ve insan hakları ile çocuk hakları gibi hak temelli görevler bulunmaktadır. Bu da daha geniş bir politika alanında görevlerin parçalanması anlamına gelmektedir.[134]

BM operasyonları, sınırlı ekipman kaynakları, uzayan nakliye süreleri ve likit fon sağlama sürecindeki karmaşıklıklar gibi önemli lojistik zorluklarla karşı karşıyadır. Barışı koruma misyonunun ilk aşaması, lojistik altyapının kurulması

[132] Blair, **a.y.**
[133] Oluwaseun Bamidele, "The Challenges of Peacekeeping in Africa: A Revisit", **The Strategic Review for Southern Africa**, Vol.35, Issue:2, 2013, pp. 117-134.
[134] Jessica Di Salvatore, et al., Introducing the Peacekeeping Mandates (PEMA) Dataset, **Journal of Conflict Resolution**, Vol.66, Issue:4-5, 2022, pp. 924-951.

açısından son derece önemlidir. Operasyon alanına getirilecek birçok insan ve ekipmanın, ev sahibi devlete girişinin ve geçişinin kolaylaştırılması gerekmektedir. Kırsal alanlarda binaların kiralanması, barınaklar için gerekli altyapıların oluşturulması, otoyollar, hava üsleri ve depolar aracılığıyla temel bir lojistik destek ağı kurulması oldukça zorlu bir hale gelmektedir. Güvenlik Konseyi'nin yeni bir görevlendirmeyi onaylamasıyla, Sekreterlik'in barışı koruma birliklerini, polis gücünü, gözlemcileri, ekipmanları ve malzemeleri hazırlayıp konuşlandırmasında uzun gecikmeler ortaya çıkmaktadır. Bu gecikmeler, genellikle bir operasyonun siyasi hareketliliğini ve operasyonel etkinliğini düşürmekte ve ulusal barışın sağlanmasında tıkanmalara yol açmaktadır.[135]

BM barışı koruma güçlerinde görev yapan birimler hem birbirlerine göre hem de gönderen devlete göre son derece dengesiz nitelikler taşımıştır. Asker, polis ve diğer sivil personel arasında da kalite farklılıkları vardır. BM'nin bu tür güçlere acil ihtiyacı olmasına rağmen, bu güçlerin bir operasyon alanına gönderilebilmesi için belirli bir temel standardı karşılaması gerekmektedir.[136] BM'nin tarihi deneyimi, yeterince hazırlıklı olmayan barış güçlerinin can kaybına yol açtığını ve görevleri tehlikeye attığını göstermiştir. BM stratejisinde barışı koruma eğitiminin üç temel aşaması tanımlanmıştır. Bunlar, görev öncesi eğitim, intibak eğitimi ve sürekli eğitimdir. Eğitim stratejisindeki bir diğer ayrım, barışı koruma operasyonlarının üç ana bileşeni asker, polis ve sivil ile ilgilidir. Her bileşen, farklı bir eğitim yaklaşımı gerektirir.[137] Eğitimle ilgi sorunlar barışı koruma operasyonlarının performans sorunları ile karşı karşıya kalmaya devam etmesine de neden olmaktadır. Günümüzde iyi organize edilmiş, donanımlı ve eğitimli barış gücü personeline olan ihtiyaç artarak devam etmektedir.

[135] Nordin, **a.g.e.**, p. 66.
[136] Roberts, **a.g.e.**, pp. 116.
[137] Alberto Cutillo, **Deploying the Best: Enhancing Training for United Nations Peacekeepers**, New York, International Peace Institute, 2013, p. 5.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BARIŞI KORUMA OPERASYONLARINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER POLİSİNİN ROLÜ

3.1. Birleşmiş Milletler Polisi

BM polisi, asker ve siviller ile birlikte bir barışı koruma operasyonun üç ana bileşeninden birisidir. Barışı koruma operasyonunun yetki belgesinde belirtilen esas görevler asker, polis ve sivil personel tarafından yerine getirilmektedir. Zorlu koşullarda faaliyet gösteren barışı koruma operasyonlarının karmaşık görevlerine her bir bileşen katkıda bulunmaktadır ve birbirlerinin görevlerini etkilemektedir. Bu nedenle operasyonların başarısı için bu üç bileşenin birlikte çalışması büyük önem taşımaktadır.[1]

BM polisi, BM üyesi devletler tarafından barış operasyonlarının yürütüldüğü ev sahibi devletlerde yerel polis teşkilatlarını denetlemek ve eğitmek üzere BM çatısı altında görevlendirilen polisleri ifade etmektedir. Yıkıcı bir çatışmanın ardından bir toplumu yeniden inşa etmek için kritik olan unsurlar bireysel güvenlik ve mülkiyet güvenliğinin garanti altına alınması ile kamu düzeninin ve istikrarın kalıcı bir şekilde sağlanacağına dair toplumun güveninin yeniden kazanılmasıdır. Bu anlamda hukukun üstünlüğünü korumak veya yeniden tesis etmek, barış operasyonlarının temel hedeflerinden biridir ve BM polisi bu hedefe ulaşmada önemli görevler üstlenmektedir.[2]

BM polisinin barış operasyonlarında görevlendirilmesinin arkasında yatan temel felsefe, yerel kolluk kuvvetlerinin insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı göstermesini sağlamaktır.[3] Barış operasyonlarına ev sahipliği yapan devletlerin polis

[1] United Nations, "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.
[2] Roxane D.V. Sismanidis, **Police Functions in Peace Operations**, United States Institute of Peace, 1997, p. 1.
[3] Harry Broer, Michael Emery, "Civilian Police in UN Peacekeeping Operations", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, p. 366.

teşkilatları genellikle hükümet ile toplum arasında güvenlik alanında temel bir köprüdür ve sürdürülebilir barış ve ulusal kalkınma için profesyonel, etkili, hesap verebilir ve erişilebilir kolluk kuvvetleri ile cezaevleri ve adli kurumlar gereklidir.[4] Polislik etkili bir şekilde ve hukukun üstünlüğüne dayanan yasal bir çerçeve içinde yürütüldüğünde barışçıl ve refah içinde topluluklar oluşturmanın temel unsurlarından biridir. Devletin en görünür temsilcileri olan polisler, suçu önleyip tespit ederek ve soruşturarak, bireyleri ve mülkleri koruyarak, ayrıca kamu düzenini ve güvenliğini sağlayarak sürdürülebilir barış ve kalkınmaya önemli katkılar sağlar.[5] Bu nedenle barış operasyonları, başlangıcından günümüze kadar yerel polis teşkilatlarını denetlemekten fiili olarak kolluk faaliyeti yürütmeye kadar farklı seviyelerde polis faaliyetleri içermiştir.[6] Geleneksel roller olarak adlandırabileceğimiz izleme, gözlemleme ve raporlama görevlerine 1990'ların başlarından itibaren yerel kolluk kuvvetleri üzerinde bir düzeltme mekanizması olarak hareket etmek için danışmanlık, rehberlik ve eğitim işlevleri de eklenmiştir.[7]

Önceki bölümlere incelediğimiz gibi BM barış operasyonları, Güvenlik Konseyi tarafından uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden karmaşık krizlerin yönetiminde başvurulan temel araçlardan biridir ve Soğuk Savaş sonrası dönemde çatışmaların değişen yapısına ve gelişen barış inşası faaliyetlerine göre uyarlanmış ve büyümüştür. Bu dönemde öne çıkan eğilimlerden biri uluslararası polisliğin yükselişi olmuştur. Pasif bir gözlemci rolünden aktif kolluk kuvveti faaliyetlerine ve kapsayıcı reform ile kapasite geliştirme görevlerine doğru bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Silahlı çatışmadan sonra kısa vadede hukuk ve düzenin sağlanması ile yerel polisin ve genel olarak ceza adalet sisteminin uzun vadeli gelişimi, sürdürülebilir ve kalıcı barış ile kalkınmanın temellerini oluşturmayı hedefleyen misyonlar için vazgeçilmez bir koşul

[4] United Nations, Security Council Resolution 2185 (2014).
[5] United Nations, Security Council Resolution 1183 (2018).
[6] Erwin A. Schmidl, **Police in Peace Operations**, Vienna, Landesverteidigungsakademie, 1998, p. 1.
[7] United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), United Nations Department of Peacekeeping Operations (UN DPKO), **United Nations Criminal Justice Standards for United Nations Police**, New York, United Nations, 2009, p. 1.

olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle BM polisi artık birçok kişi tarafından çoğu BM barış operasyonunun temel unsuru olarak görülmektedir.[8]

Günümüzde bir barışı koruma operasyonu, operasyon kapsamı askeriyenin ötesine geçip, birlikte çalışan ancak her birinin belirli işlevleri olan polis ve sivilleri de kapsadığında çok boyutlu olarak adlandırılmaktadır.[9] Barışı koruma operasyonları, tarih boyunca ortaya çıkan ihtiyaçlara göre biçimlenirken polis biriminin bu operasyonlara katılması başlangıçta askerlerin ağırlıkta olduğu operasyonlarda zamanla asker ve polis görevleri arasındaki farkın sahada daha belirgin hale gelmesiyle gerçekleşmiştir. İlk operasyonlarda asker, polis görevlerini yerine getirmede deneyime sahip olmadan gözaltına alma gibi yasal işlemleri yapma veya bazı durumlarda yerel kolluk kuvvetlerini eğitme ve onlara yardım etme gibi polis rolünü üstlenmesi gereken durumlarla karşı karşıya kalmıştır. Ordu, özellikle çatışma sonrası bir toplumda sivil kolluk görevlerini yerine getirmek üzere eğitilmediğinden bu durum bir güvenlik açığı yaratmıştır. Sivil polis (CIVPOL) tabiri ise bu dönemde kolluk faaliyeti yürütmeye çalışan hem BM askeri personelinin hem de yerel asker veya paramiliter birimlerin sivil polisten kesin bir şekilde ayrılmasını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.[10] Daha sonradan BM polisi (UNPOL) tabiri kullanılmaya başlanmıştır.

BM, Soğuk Savaş döneminde genellikle sadece iki düşman ordu arasında tampon görevi gören mavi bereli askerler konuşlandırarak devletler arası çatışmalara çözüm ararken, 1990'lardan itibaren neredeyse tamamen devlet içi çatışmalarla karşı karşıya kalmıştır. Yaygın şiddete sebep olan bu çatışmaları çözmek için hukukun üstünlüğü temelinde demokratik yapılar oluşturmak gibi karmaşık bir süreç gerekmekte, bunların uluslararası bir polis gücü tarafından korunması ise büyük önem taşımaktadır. Askerler, çatışan taraflar arasında yaygın bir şiddet dalgasını varlıklarıyla engelleyebilirler, ancak yetersiz eğitim ve donanım nedeniyle sivil polis güçlerinin yapabildiği kolluk görevlerini yerine getiremezler veya yapmak istemezler.

---

[8] Charles T. Hunt, **UN Peace Operations and International Policing: Negotiating Complexity, Assessing Impact and Learning to Learn**, London, Routledge, 2015, p. 1.
[9] Stean A.N. Tshiband, "Peacekeeping: A Civilian Perspective?", **Journal of Conflictology**, Vol.1, Issue:2, 2010, p. 2.
[10] Eirin Mobekk, **Identifying Lessons in United Nations International Policing Missions**, Geneva, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2005, pp. 3-4.

Bu nedenle, yerel polis teşkilatının dağıldığı ya da halkına karşı ciddi insan hakları ihlalleri nedeniyle güvenilirliğini yitirdiği devletlerdeki misyonlar, yasaların istikrarlı uygulanması ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda hareket ederek halkın güvenini kazanabilen, böylece keyfi adaletsizliği önleyebilen uluslararası polis güçlerine ihtiyaç duymaktadır.[11]

Ordular genellikle benzer örgütlü silahlı güçlerle çatışmak, belirlenen düşman hedeflerini yok etmek ve toprakları ele geçirip korumak üzere eğitilmiştir ve uluslararası operasyonlarda halktan nispeten ayrılabilir. Buna karşılık polis ise bilgi toplamak ile suçları önlemeye yardımcı olacak ilişkiler kurmak için ve güven oluşturmak amacıyla toplumla uyum sağlamak ve iş birliği yapmak üzere eğitilir.[12] Çok boyutlu operasyonlarda askeri unsur, esasen sivil bileşenlerin faaliyetlerini sürdürebileceği güvenli bir ortamı sağlamak ve korumak gibi destekleyici bir işlev görmektedir. Sivil polis birimleri ise, barışı koruma operasyonlarında giderek daha önemli bir konuma gelmiş ve asker ile sivil aktörler arasındaki yelpazede faaliyet gösteren bir rol üstlenerek güvenli ortamların oluşturulmasına ve kamu düzeninin oluşturulmasına yardımcı olmuştur.[13]

BM polisinin varlığı, çatışmadan çıkan bölgelerde barış ve istikrarı desteklemekte ve modern, demokratik polis güçleri oluşturma çabaları, uluslararası barış güçleri çekildikten sonra bile barışın ve istikrarın devam etmesine yardımcı olmaktadır. Çok boyutlu barışı koruma operasyonları, görevlerini yerine getirmek için daha fazla sivil katılım gerektirmektedir. Bu ihtiyaç özellikle sivil polis açısından öne çıkmaktadır. Çünkü polis askere kıyasla hukuku ve güvenliği sağlama konusunda belirgin bir üstünlüğe sahiptir. BM'nin görev bölgesinde kanun ve düzeni etkin biçimde uygulayabilen iyi eğitimli sivil polis güçlerine sahip olması büyük önem

[11] Thorsten Stodiek, "International Police Forces in Peace Operations", **International Peacekeeping: The Yearbook of International Peace Operations**, Ed. by. Harvey Langholtz, Boris Kondoch, Alan Wells, Leiden, Koninklijke Brill NV, 2004. pp. 93-107.
[12] Joshua G. Smith, Victoria K. Holt, William J. Durch, **Enhancing United Nations Capacity to Support Post-Conflict Policing and Rule of Law**, Washington, Stimson Center, 2010, p. 12.
[13] Wibke Hansen, Oliver Ramsbotham, Tom Woodhouse, "Hawks and Doves: Peacekeeping and Conflict Resolution", **Transforming Ethnopolitical Conflict: The Berghof Handbook**, Ed. by. Alex Austin, Martina Fischer, Norbert Ropers, Wiesbaden, VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2004. p. 298.

taşımaktadır.[14] Sivil Polis Memurları günümüzde dünya genelinde yürütülen 11 barışı koruma operasyonunun 7'sinde görev yapmaktadır. Her gün 78 devletten 6000'den fazla polis memuru devriyeye çıkmakta, eğitim vermekte, yerel polis hizmetlerine danışmanlık yapmakta, insan hakları standartlarına uyum sağlamaya destek olmakta ve çeşitli diğer alanlarda katkıda bulunmaktadır.[15]

3.2. Tarihsel Süreçte Birleşmiş Milletler Polisi ve Artan Rolü

Birleşmiş Milletler Polis Teşkilatı'nın kurulması, ilk kez eski BM Genel Sekreteri Trygve Lie tarafından 1948 yılında önerilmiştir.[16] Ancak, ilk silahlı BM barışı koruma gücü olan Mısır ve İsrail arasındaki Acil Durum Gücü (UNEF I, 1956-67), polis unsuru içermiyordu. Görev yapan bir Hint askeri polis birimi bulunsa da görevleri sonraki operasyonlardaki gibi sadece askeri polis olarak sınırlıydı. Buna rağmen, BM birlikleri kanun ve düzeni sağlamak amacıyla fiilen ve geçici olarak polis görevlerini üstlenmek zorunda kalmıştı.[17]

Polis, barış operasyonlarında ilk kez 1960 yılında Kongo'daki BM Operasyonu'nda (ONUC) görevlendirilmiştir.[18] ONUC, Soğuk Savaş döneminde BM'nin en büyük, en pahalı ve en tartışmalı barışı koruma operasyonu olmuştur. BM, en yoğun döneminde 35 farklı devletten gelen 20.000 askerden oluşan bir askeri güç görevlendirmiştir. Düzeni yeniden sağlanmak ve boşalan kolluk kuvvetlerinin yerini doldurmak amacıyla Gana asker katkısının yanı sıra 500 kişiden oluşan bir sivil polis birliği görevlendirmeyi kabul etmiştir.[19] Başkent Léopoldville'de görev yapan Gana polis birliği, kısa süre içinde Kongo'nun iç siyasi çatışmalarına karışması nedeniyle birkaç ay sonra çekilmek zorunda kalmıştır. Gana polisinin çekilmesinin ardından BM, Kongo ve Nijerya arasında yapılan üçlü bir anlaşmaya dayanılarak 400 kişilik bir

[14] Siret Hürsoy, Nesrin Ada, **Challenges to Peace Operations in the 21st Century**, İzmir, Izmir University of Economics Press, 2007, pp. 43-47.
[15]United Nations, "Peacekeeping Operations Fact Sheet February 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/data, 17 Nisan 2025; United Nations, "Police Contributors", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/police-contributors, 17 Nisan 2025.
[16] United Nations, "Our History", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/our-history, 19 Nisan 2025.
[17] Schmidl, **a.g.e.**, p. 8.
[18] Ai Kihara-Hunt, **Holding UNPOL to Account: Individual Criminal Accountability of United Nations Police Personnel**, Boston, Brill Nijhoff, 2017, pp. 17-18.
[19] Duncan Chappell, John Evans, "The Role, Preparation and Performance of Civilian Police in United Nations Peacekeeping Operations", **Criminal Law Forum**, 1999, Vol.10, pp. 183-184.

Nijerya polis birliği Kongo'ya gönderilmiştir. BM operasyonu 1964 ortalarında sona erdiğinde Nijerya polisi bir yıl daha görevde kalmış ve BM personelinin can ve mal güvenliğini sağlamak da dahil askerlerin üstlendiği bazı görevleri devralmıştır. Nijerya polis birliğinin büyük bölümü başkent Léopoldville'de konuşlandırılırken, küçük birimler ise farklı eyalet merkezlerinde görevlendirilmiştir. Nijeryalılar, kısmen Batı Nijerya'daki zor durum nedeniyle kendi ülkelerinde ihtiyaç duyulması kısmen de Kongo Hükümeti'nin yabancı müdahalesi olmadan devam etmeyi tercih etmesi nedeniyle 1965 yılının sonlarında geri çekilmiştir.[20]

ONUC'ta polis orduya yardım etmiş ve askeri komuta altında görev yapmıştır. Eğitim sağlama ve kamu güvenliğinin sağlanmasına doğrudan katkıda bulunma gibi farklı görevler verilmiştir. İlk Gana polis birlikleri doğrudan askeri komuta altında görev yaparken Nijerya polisi Nijerya'dan gelen talep üzerine teknik olarak ONUC yapısı dışında tutulmuş ve ONUC faaliyetlerine paralel olarak Kongo'ya sunulan teknik yardım programının bir parçası olmuştur.[21] Bu operasyon sırasında BM polisi, Kongo Merkez Hükümeti'nin kanun ve düzeni yeniden sağlama ve sürdürme çalışmalarına destek vermiştir. Trafik kontrolü, soruşturma, sokak devriyeleri ve toplumsal olayların kontrolü gibi temel polislik görevlerini üstlenmiştir. Ayrıca, önemli tesislerde silahlı muhafızlık yapmış, refakat ve kişisel koruma hizmetleri sunmuş ve yeni Kongo polis gücünün eğitim ve gelişimine katkıda bulunmak amacıyla ortak devriyeler gerçekleştirmiştir.[22] BM, bu ilk polis görevlendirmesinden çeşitli dersler çıkarmıştır. Polisin görevleri arasında, sivil düzeni korumak için Kongo polisinden geriye kalan kısma destek sağlamak yer alıyordu. Ancak askeri birlikler gerekli eğitim ve donanımı olmadan kalabalık kontrolü gibi polisiye tedbirlerin gerektiği toplumsal olaylarda görev yapmıştı. Bu deneyimden hareketle, BM yerel polisin mümkün olan her yerde kullanılmasının ve gerektiğinde BM polisiyle birlikte ekipler halinde organize edilmesinin önemini kavramıştır.[23]

---

[20] Erwin A. Schmidl, "Police Functions in Peace Operations: An Historical Overview", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, pp. 30-31.
[21] Schmidl, **Police in Peace Operations**, p. 9.
[22] Bruce Oswald, Adrian Bates, "Privileges and Immunities of United Nations Police", **Journal of International Peacekeeping**, Vol.14, Issue:3-4, 2010, p. 378.
[23] Schmidl, **Police Functions in Peace Operations: An Historical Overview**, p. 30.

1960'ların başında gerçekleşen diğer bir operasyon olan BM Geçici Yürütme Otoritesi (UNTEA), 1962-63 yıllarında, bölgenin Hollanda'dan Endonezya yönetimine geçiş sürecinde Batı Yeni Gine'yi sekiz ay boyunca yönetmiştir. Kolluk kuvvetleri için BM'nin mevcut idari ve polis yapılarından faydalanması planlanmış ve yerel polis biriminin başına bir İngiliz görevli atanmıştır. Ancak, yerel polis sayıca ve eğitim olarak yetersiz olduğu ve halk polis karakollarının faaliyette kalmasını beklediği için BM öngörülenden daha fazla polis görevine dahil olmuştur. Polis gücünün işlevselliğini sürdürebilmesi amacıyla geçici bir çözüm olarak Filipinli polisler görevlendirilmiştir. Fakat bu polislerin de BM'nin beklediği kadar donanımlı olmaması ve Malayca bilmemesi sorun oluşturmuştur.[24] O dönemde ve sonrasında sıkça gündeme gelen bir soru, polisin silah taşıyıp taşımayacağı olmuştur. Başlangıçta, Batı Yeni Gine'deki Hollanda sömürge polisi silahsız görev yaparken BM müdahalesinden önce Endonezya birlikleri bölgeye sızınca bu durum değişmiştir. Koşulların normale döndüğünü göstermek ve halkın duyduğu endişeyi gidermek amacıyla BM yönetimi, polislerin şehir merkezlerinde ve kamusal alanlarda günlük devriyelerde silah taşımamalarını emretmiştir. Yine de karanlık saatlerde belirli görevlerde ve özel koruma görevlerinde silah taşımaya devam edilmiştir.[25]

BM polisi, 1964 yılında ilk defa askeri komutadan bağımsız ve ayrı bir birim olarak Kıbrıs Barışı Koruma Gücü (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus, UNFICYP) kapsamında görevlendirilmiştir. Bu barışı koruma operasyonu BM polisinin halen görev yaptığı bir operasyondur.[26] UNFICYP, en uzun süredir devam eden BM operasyonlarından biridir ve Aralık 1963'te Türk ve Rum Kıbrıslılar arasında şiddetin patlak vermesinin ardından çatışmaların tekrarlanmasını önleme göreviyle Nisan 1964'te kurulmuştur.[27] Operasyon kapsamında toplumsal gerilimlere yanıt verebilmek için sadece orduya destek sağlamak değil, aynı zamanda yerel kolluk kuvvetlerini güçlendirmek amacıyla bir polis biriminin bulunmasının gerekli olduğu düşünülmüştür. BM polisi, yerel polisi izlemiş ve denetlemiş, soruşturmalara destek

[24] **A.e.**, pp. 31-32.
[25] Schmidl, **Police in Peace Operations**, p. 10.
[26] United Nations, "Our History", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/our-history, 24 Nisan 2025.
[27] Jan Asmussen, "United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP)", **The Oxford Handbook of United Nations Peacekeeping Operations,** Ed. by. Joachim A. Koops, et. al., New York, Oxford University Press, 2015, p. 197.

vermiş, topluluklar arası konularda diğer kolluk görevlerini yürütmüş ve bu tarihten itibaren artık askeri olmayan bir yapıya sahip olmuştur.[28] Bu süreçte 1964 yılında sivil polis görevlilerini barış operasyonlarındaki askeri polis (military police)[29] biriminden ayırt etmek amacıyla sivil polis (Civilian Police - CIVPOL) terimi ortaya konmuştur. Sivil ifadesi bazen kafa karışıklığına yol açsa da BM polisi, her zaman askeri meslektaşları gibi kendi devletlerinin polis üniformalarını giymekte ve ek olarak BM'nin mavi berelerini ve rozetlerini takmaktadırlar.[30]

1964 yılının Haziran ayına kadar Avustralya, Avusturya, Danimarka, Yeni Zelanda ve İsveç'ten 173 sivil polis memuru gelerek görevlerine başlamıştır.[31] UNFICYP Sivil Polisi, 14 Nisan 1964'te göreve başladığında, BM Genel Sekreteri görevlerini Kıbrıs polis birimleriyle iletişim kurmak, trafik ve diğer suçlara karşı araç kontrolleri yapan Kıbrıs polis devriyelerine eşlik etmek, araç aramalarını denetlemek, gerginliğin olduğu ve BM polisinin varlığıyla hafifletilebilecek sorunlu bölgelerdeki BM polis noktalarında görev almak, kayıp olarak bildirilen kişileri aramak ve Kıbrıslı Türkler ile Rumların karşı karşıya geldiği olayları soruşturmak şeklinde özetlemiştir.[32] UNFICYP Sivil Polisi, toplumlar arası konularda Türk ve Rum polis birimleri arasında irtibat kurmuş ve yakın işbirliği içinde çalışmıştır. Kurulan tampon bölgede kanun ve düzenin sağlanmasına katkıda bulunmuş, ayrıca soruşturmalara ve operasyonun insani faaliyetlerine yardım etmiştir.[33] UNFICYP'nin askeri olmayan görevleri, BM polisi tarafından desteklenmiştir. Silahlı askerler yerine silahsız sivil polis memurlarının daha iyi yapabileceği çeşitli görevler BM polisi tarafından yerine getirilmiştir. BM polisinin avantajı, personelinin silahsız olması ve tehdit olarak algılanmaması, bu sayede tampon bölgedeki çatışmaları önleme çabalarına fayda sağlamasıdır. Birçok

[28] Kihara-Hunt, **a.g.e.**, p. 20.
[29]Askeri polis (military police), askerlerden oluşan ve ordularda polislik ile ilgili görevleri yürüten disiplin kuvvetidir. Askeri güçlerin ihtiyaçlarını karşılayan ve genellikle bunun dışına çıkmayan bir polis yetkisine sahip olan askerlerdir. Temel sorumlulukları ordu içinde kanun ve düzeni sağlamak, ordu içindeki suçları önlemek ve araştırmak ile gözaltı merkezlerini yönetmektir. Gerektiğinde piyade olarak çatışmalara da katılırlar. The Editors of Encyclopaedia Britannica, "Military Police", **Encyclopedia Britannica**, 2025, (Çevrimiçi) https://www.britannica.com/topic/military-police, 20 Nisan 2025.
[30] Schmidl, **Police in Peace Operations**, p. 4.
[31] United Nations, "UNFICYP Timeline", (Çevrimiçi) https://unficyp.unmissions.org/timeline, 23 Nisan 2025.
[32] United Nations, **The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping**, 3. bs., New York, United Nations Publication, 1996, p. 156.
[33] **A.e.**, p. 166.

yönden, BM polisi halkla daha doğrudan iletişim kurmuş ve sorunları şiddete dönüşmeden önce çözme konusunda daha fazla yeteneğe sahip olmuştur.[34]

Soğuk Savaş bitmeden önce yani 1948 ve 1988 yılları arasında toplam 13 barışı koruma operasyonu görevlendirilmiş[35] ve BM polisi bunların yukarıda incelediğimiz gibi üçünde görev almıştır. Bu operasyonlarda, görevler her operasyonun özel koşullarına göre belirlendiği için BM polisinin görevlerinde tutarlı bir ilerleme kaydedilmemiştir. İlk polis operasyonlarının bir özelliği, asker ve polis görevleri arasında net bir ayrım olmaması ve polisin öncelikle sivil düzeni korumaya odaklanmasıdır. Askerler de toplumsal olayların kontrolünde kullanılmış, ancak bu görev için yeterince eğitimli olmadıkları ve donanımlarının uygun olmadığı görülmüştür.[36]

Soğuk Savaş'ın bitmesi ile barışı koruma operasyonlarının sayısında kayda değer bir artış meydana gelmiş ve 1988 ile 1996 yılları arasında 29 operasyon görevlendirilmiştir. Bu artış, operasyonların işlevlerinde ve yapılarında temel bir değişimle birlikte gerçekleşmiştir.[37] Kamu güvenliğini sağlamanın karmaşık ve zor olması nedeniyle, Soğuk Savaş'ın bitiminden itibaren barış operasyonları genellikle büyük sayıda polis görevlendirilmesini gerektirmiştir.[38]

Sivil polis operasyonlarında bu yeni dönem, 1989-1990 yıllarında BM'nin Namibya misyonuyla başlamıştır.[39] Namibya'da görevlendirilen Birleşmiş Milletler Geçiş Yardım Grubu'nun (United Nations Transition Assistance Group, UNTAG) ana amacı, Namibya'da özgür ve adil seçimlerin gerçekleşmesini ve bunun için uygun koşulların oluşturulmasını sağlamak olarak belirlenmiştir. Bu da UNTAG'ın geleneksel barışı koruma operasyonlarının önceden yaptığı işlerin çok ötesine geçen

---

[34] Michael W. Doyle, Nicholas Sambanis, **Making War And Building Peace: United Nations Peace Operations**, Princeton University Press, 2006, p. 270.
[35] Sunil Ram, **The History of United Nations Peacekeeping Operations During the Cold War: 1945 to 1987**, Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2008, p. 15.
[36] Kihara-Hunt, **a.g.e.**, p. 19.
[37] Hansen, et. al., **a.g.e.**, p. 297.
[38] Michael J. Dziedzic, "Introduction", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, p. 7.
[39] Annika S. Hansen, **From Congo to Kosovo: Civilian Police in Peace Operations**, New York Routledge, 2013, p. 8.

farklı görevler üstlenmesini zorunlu kılmıştır.[40] Bu kapsamda UNTAG'da görev yapan sivil polis gözlemcilerinden, Güney Batı Afrika Polisi'nin (SWAPOL) kanun ve düzeni etkili, profesyonel ve tarafsız bir şekilde sağlamasını denetlemeleri istenmiştir. 1.500 kişilik UNTAG polis gözlemcisi seçimler süresince destek sağlamış ve askeri birimlerin ateşkesi denetlemesine yardımcı olmuştur. 1990'ların başlarında UNTAG'ın sivil polis gözlemcileri için yerel polise görevlerinde eşlik etmek, yerel polis hakkındaki şikayetleri toplamak ve araştırmak ile yerel polis tarafından yürütülen soruşturmaları denetlemek olmak üzere üç ana görev belirlenmiştir.[41] Polis amaçları doğrultusunda ülke, yedi UNTAG polis bölgesine ayrılmıştır. Bu yedi bölgede BM polisinin 49 polis karakolu bulunuyordu. Geçiş sürecinde kanun ve düzenin sağlanmasından öncelikle mevcut polis güçleri sorumluydu ve BM polisinin tutuklama yetkisi yoktu. Bu nedenle polislik standartlarının gelişmesini sadece dolaylı yoldan etkileyebiliyordu. Ancak görev ilerledikçe BM polisinin rolü giderek daha etkili hale gelmiş ve genellikle kendi başına devriye gezmeye başlayarak halkla doğrudan temas kurmuştur.[42] UNTAG kapsamında yirmi beş devlet polis göndermiş, ancak eğitim standartlarındaki büyük farklılıklar, yabancı dil eksikliği ve yeterli sürüş becerilerinin olmaması gibi sorunlar operasyonun ciddi lojistik problemler yaşamasına neden olmuştur.[43]

1991 yılında El Salvador'da kurulan Birleşmiş Milletler Gözlem Misyonu (United Nations Observer Mission in El Salvador, ONUSAL, 1991-1995), BM barışı koruma misyonları kapsamında mevcut polis güçlerini yeniden düzenleme ve yeni polis birimleri oluşturma konusunda sistematik bir model geliştirmiştir. El Salvador'da kamu güvenliği, insan hakları ihlalleri nedeniyle kötü bir üne sahip olan üç farklı askeri birimin kontrolünde yürütülüyordu. Bu nedenle barış anlaşmaları, ulusal savunma ile iç kamu güvenliği görevlerini ayırmayı amaçlamıştı.[44] 1992 Barış Anlaşmaları, paramiliter grupların terhis edilmesini, ulusal polisin yeniden yapılandırılmasını ve

[40] United Nations, **The Blue Helmets**, p. 209.
[41] Hansen, **a.y.**
[42] United Nations, **The Blue Helmets**, pp. 206-213.
[43] Sismanidis, **a.g.e.**, p. 2.
[44] David H. McCormick, "From Peacekeeping to Peacebuilding: Restructuring Military and Police Institutions in El Salvador", **Keeping the Peace: Multidimensional UN Operations in Cambodia and El Salvador**. Ed. by. Michael W. Doyle, Ian Johnstone, Robert C. Orr, Cambridge University Press, 1997, pp. 282-311.

yargı reformunu zorunlu kılan hükümler içeriyordu.[45] Bu nedenle, BM polisi yeni kurulan Ulusal Sivil Polis'in (PNC) konuşlandırılmasını denetlemiş ve desteklemiş, ayrıca İspanya, ABD ve diğer devletler tarafından sağlanan ikili yardımları koordine ederek Ulusal Kamu Güvenliği Akademisi'nin kurulmasına ve sürdürülebilir, bağımsız, profesyonel bir polis gücünün oluşturulmasına katkı sağlamıştır. PNC ve Ulusal Kamu Güvenliği Akademisi'nin kurulması sürecindeki çabalar pek çok zorlukla karşılaşsa da, BM polisi BM'nin kurumsal reformlarda oynayabileceği etkili rolün faydalı örneklerini ortaya koymuştur.[46]

Mozambik'teki BM Misyonu (ONUMOZ, 1992–1994), tipik bir geleneksel barışı koruma operasyonu olarak 128 BM sivil polisiyle başlamıştır. Ancak suç oranlarının artması, ulusal polisin insan hakları ihlalleriyle ilgili şikayetlerin çoğalması ve terhis edilen hükümet askerlerinin yasadışı şekilde bu güce katıldığına dair iddialar nedeniyle polis sayısı 1.144'e yükseltilmiştir. BM polisi, ulusal polis faaliyetlerinin genel barış anlaşmasıyla tamamen uyumlu olduğunu ve ülke genelindeki Mozambikli vatandaşların hakları ile medeni özgürlüklerine saygı gösterildiğini izlemek ve doğrulamakla görevlendirilmiştir. Fakat BM polisi, insan hakları ihlallerine müdahale edebilme yetkisine sahip olmadığı için şikayetleri İçişleri Bakanlığı'na iletmekle görevli Ulusal Polis İşleri Komisyonu'na iletmiş ancak bu genellikle sonuçsuz kalmıştır.[47] Eksikliklerine rağmen, BM polisinin Mozambik'teki çalışmaları, seçimlerin barış içinde yapılabileceği istikrarlı bir ortamın oluşturulmasına katkıda bulunmuştur. BM polisi raporlarının çoğu resmi olarak hükümet tarafından dikkate alınmasa da özellikle kırsal bölgelerde polis suistimallerinin azalmasında önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. BM polisine yönelik en önemli teknik eleştiri, personelin yeterli eğitim almadığı yönündedir. Bu yüzden Mozambik deneyimi, dil ve sürüş yeterliliği gibi temel konulara büyük önem verilmesi gerektiğini ve personel

[45] Schmidl, **Police in Peace Operations**, p. 17.
[46] McCormick, **a.y.**
[47] Smith, et. al., **a.g.e.**, p. 19.

seçiminde daha yüksek standartların uygulanmasının zorunlu olduğunu ortaya koymuştur.[48]

BM polisinin geniş çapta kullanıldığı bir diğer operasyon BM Kamboçya Geçiş Yönetimi (UNTAC, 1992-1993)'dir. UNTAC, BM'nin o tarihe kadar en büyük ve karmaşık operasyonu olarak, ülkede istikrarı yeniden tesis etmek, yönetimi devralmak, sivil yönetimi yeniden yapılandırmak ve ulusal seçimleri düzenlemek amacıyla geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu görev için 16.000 asker, 3.600 sivil polis ve 12.000 sivil ile askeri destek personelinden oluşan büyük bir güç görevlendirilmesi planlanmıştır. BM polisinin rolü, kanun ve düzenin etkili ve tarafsız şekilde sağlanması için yerel polisi denetlemekle sınırlıydı. Yapısal olarak BM polisi başkentte bir Politika ve Yönetim Birimi, 21 eyalet polis birimi ve 200 polis karakolundan oluşuyordu. BM polisinin sorumlulukları arasında yerel polislerin izlenmesi ve eğitilmesi, mültecilerin geri dönüşüne destek verilmesi, insan hakları ihlallerinin soruşturulması ve seçimlerin düzenlenmesine yardım edilmesi vardı. Görev ilerledikçe ve güvenlik durumu kötüleştikçe BM polisine yerel güvenliğin sağlanması amacıyla BM askeriyle birlikte çalışarak silah depolarına el koymak gibi fiili kolluk yetkileri de verilmiştir. Yerel polisin bulunmadığı bölgelerde BM polisi doğrudan polis hizmetleri de vermeye başlamış ve yaklaşık 10.000 yerel adaya temel polis eğitimi sağlamak için bir polis eğitim okulu kurmuştur. BM polisi görev süresi boyunca birçok sorunla karşılaşmış ve tam kapasiteye ulaşması uzun zaman almıştır. Bazı devletlerin polisleri iyi eğitimli ve profesyonelken, diğerlerinin kalitesi oldukça değişkendi. Önemli sayıda BM polisi, İngilizce veya Fransızca bilmeden görevlendirilmişti. Bazıları araba kullanamazken bazılarının polislik deneyimleri sınırlı ya da hiç yoktu. En az 40 görevli ise kabul edilemez veya yasa dışı davranışlar nedeniyle ülkelerine geri gönderilmiştir.[49]

Yukarıda incelediğimiz barış operasyonlarında görevlendirilen polis sayısının önemli ölçüde arttığı görülmekle birlikte BM polisine verilen görevlerin genellikle

[48] James L. Woods, "Mozambique: The CIVPOL Operation", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, pp. 143-174.
[49] Robert M. Perito, "The Role of International Police in Peace Operations", **Cornwallis V Conference Analysis for Crisis Response and Societal Reconstruction**, Nova Scotia, Lester B. Pearson Canadian International Peacekeeping Training Center, 2000, pp. 117-118.

barış anlaşmalarına uyumu sağlamak veya insan haklarına saygıyı temin etmek amacıyla yerel polis güçlerini izleme, sınırlı rehberlik ve eğitim verme gibi geleneksel görevler olduğu anlaşılmaktadır. Bu görevler, esasen travma yaşamış bir toplumda yerel polis tarafından yapılan suistimallerin azalacağına dair belli bir güvence sunmayı hedefler ve sonraki operasyonlarda verilen görevlere kıyasla daha az müdahaleci niteliktedir. UNTAG ve ONUMOZ bu tür operasyonlara örnek teşkil eder. Ancak sahadaki acil durumlar bazen geleneksel yetkilerin yetersiz kaldığını göstermiştir. Örneğin El Salvador'da, bazı BM polisi üyeleri yalnızca yerel güçleri izleme yetkisine sahip olmalarına rağmen, yerel polislerin bulunmadığı kırsal bölgelerde sınırlı kolluk görevleri yapmak zorunda kalmıştır. Benzer şekilde, polis faaliyetlerini izleme ve denetleme yetkisine sahip olan Kamboçya'daki BM polisi, yerel polislerin giderek daha az işbirliği yapması nedeniyle geçici olarak tutuklama ve gözaltına alma yetkileri almıştır. Bu deneyimler, 1990'ların ortalarından itibaren başlatılan operasyonlarda BM polisinin daha müdahaleci yetkiler edinmesine katkıda bulunmuştur.[50]

BM polisinin giderek artan önemi nedeniyle ilk olarak Mayıs 1993'te BM Barışı Koruma Operasyonları Dairesi (DPKO) bünyesinde ayrı bir Sivil Polis Birimi kurulmuştur. Bu birimin görevi, BM barışı koruma operasyonlarındaki sivil polis faaliyetlerini planlamak ve koordine etmekti.[51] BM Polis Birimi, 90'ların ortasından itibaren BM polisliğinin temel amaçlarını yeniden tanımlamaya başlamış ve geleneksel izleme ile raporlama görevlerinin aslında operasyonel açıdan pek bir değer taşımadığını belirlemiştir. Geleneksel görevlerin ardından gelen dönüştürücü (transformational) faaliyetler olarak adlandırılan alanlara; rehberlik, daha fazla eğitim, reform, çatışma sonrası polis hizmetlerinin yeniden yapılandırılması ve yeniden inşası ile ulusal polis ve diğer kolluk kuvvetlerine (örneğin sınır güvenlik birimlerine) geçici operasyonel güvenlik desteği sağlamaya odaklanılmıştır.[52] Barış operasyonları kapsamında sivil polisin üstlenebileceği özel rollere dair düşüncenin operasyonlara yansıması sahadaki sivil polis sayısının artmasından sonra gerçekleşmiştir.[53] Kamusal

[50] Smith, et. al., **a.y.**
[51] Hansen, **a.g.e.**, p. 11.
[52] William J. Durch, **United Nations Police Evolution, Present Capacity and Future Tasks**, GRIPS Policy Research Center Discussion Papers, 2010, p. 9.
[53] Lou Pingeot, **Police Peacekeeping: The UN, Haiti, and the Production of Global Social Order**. New York, Oxford University Press, 2023, p. 64.

güvenlik hissinin etkili şekilde sağlanmasının ve yerel polis kabiliyetlerinin güçlendirilmesinin önemi, her yeni sivil polis misyonuyla birlikte daha fazla anlaşılmıştır.[54]

BM 1990'larda, Haiti ve Balkanlar'a yönelik olanlar da dahil olmak üzere bir dizi dönüştürücü operasyon görevlendirmiştir. 1994 yılında BM Güvenlik Konseyi, BM polisini Haiti'de ayrı bir polis gücü kurulmasına destek vermesi için yetkilendirmiş ve 900 BM polisi görevlendirmiştir.[55] Eski polis, Haiti Devlet Başkanı Jean-Bertrand Aristide'nin devrilmesinde rol oynamış ve suistimal, cezasızlık ile yolsuzluğun yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştı. BM misyonu, yeni Haiti Ulusal Polisi'nin (Haitian National Police, HNP) işe alınması, incelenmesi ve eğitilmesi sürecinde ABD Adalet Bakanlığı ile yakın işbirliği yapmıştır. Bu, BM'nin polis kapasitesi geliştirme çalışmalarına ilk kez dahil olduğu zamandır. Haiti'deki BM polisinin saha eğitimcileri, devriye sırasında HNP memurlarına eşlik etmiştir. Ayrıca, silah taşıma ve tutuklama yetkisine sahip olan BM polisleri, 1990'larda resmi yetkileri arasında olmamasına rağmen başka hiçbir kurum bu görevi üstlenmediği için Haiti'deki tüm cezaevlerini de yönetmiştir. Fakat Haiti ceza adalet sisteminde eş zamanlı reformların yapılmaması nedeniyle, 1990'lardaki polis reform girişimleri sonunda başarısız olmuştur.[56]

Haiti'de yerel polisle ilgili reform girişimlerinin başarısız olmasına ve BM polisinin katkısının önemli ölçüde kısıtlanmasına birçok faktör etki etmiştir. İlk olarak, BM 1993-2000 yılları arasında Haiti'deki krizi çözmek için bağımsız ve kısa süreli görev yapan farklı isimlerde birçok barışı koruma operasyonu görevlendirmiştir. Bu kriz, diğer operasyonlarda sıkça görülen iç çatışmalardan farklı olarak, politik destek alan silahlı çetelerin cinayet, adam kaçırma, tecavüz ve soygun gibi yaygın şiddet eylemlerine karışması ve silahlı gruplar arasındaki güç mücadelesinden kaynaklanmıştır. Bu durum BM polisi için oldukça zorlayıcı olmuştur. Yetki belgelerindeki sürekliliğin sağlanamaması, yerel polis sayısının artırılmasında ve ülke genelinde yapılandırılmasında karşılaşılan zorluklar, BM polisi sayısının planlanan

[54] Garth Den Heyer, **The Role of Civilian Police in Peacekeeping: 1999-2007**, Washington, Police Foundation, 2012, p. 13.
[55] **A.e.**, p. 79.
[56] William J. Durch, Michelle Ker, **Police in UN Peacekeeping: Improving Selection, Recruitment, and Deployment**, New York, International Peace Institute, 2013, p. 6.

seviyeye ulaşmasının uzun sürmesi, HNP'nin BM polisinin varlığına ve reform yaparak kendine kurumsal kimlik kazandırmasına karşı direnç göstermesi, halk ve HNP ile etkili iletişim kuracak kadar Fransızca bilen yeterli sayıda ve misyonun ihtiyacı olan spesifik suçları soruşturabilecek nitelikte BM polisi bulunamaması misyonun başarısını sınırlamıştır.[57]

Yerel polis kurumlarını reforme etme, yeniden yapılandırma ve yeniden inşa etme alanında müdahaleci yetkilerde en yaygın uygulama, 1995'te faaliyetlerine başlayan Bosna-Hersek'teki BM misyonunda (United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina, UNMIBH, 1995-2002) görülmüştür. Misyonun büyük bir parçasını oluşturan Uluslararası Polis Görev Gücü'nde (International Police Task Force, IPTF) görev yapan sivil polis memurları polis akademilerinde müfredat hazırlama ve ders verme ile saha eğitimi sağlamanın yanı sıra yeniden kurulan polis hizmetleri için memurları işe alma, inceleme ve seçme süreçlerine katılmışlardır.[58] IPTF, başlangıçta öncelikle izleme ile görevlendirilmişken yetki alanı daha sonra yerel polis reformunu da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.[59] IPTF'in yetkileri arasında yerel adli ve kolluk kuvvetlerinin faaliyetlerini izlemek ve denetlemek, yerel polisle ortak devriyeler gerçekleştirmek, kolluk kuvvetleri personeline danışmanlık ve eğitim sağlamak, kamu düzenine yönelik tehditleri değerlendirmek ve hükümet yetkililerine polis konularında danışmanlık yapmak bulunmuştur. Yerel yetkilileri yol kontrol noktalarını kaldırmaya çağırmış, toplu mezarların açılmasına ve savaş suçlularının sorgulanmasına destek vermiş, eski köylerine dönen mültecileri korumaya çalışmış ve 14 Eylül 1996 seçimlerinin denetlenmesine yardımcı olmuştur. Ayrıca, Bosna polis güçlerinin sayısının azaltılması sürecinde de rol almıştır. Bunula beraber BM polisi fiili kolluk yetkilerine sahip değildi ve silah taşımıyordu.[60]

BM polisinin yetkilerinde en kapsamlı işlevsel genişleme, 1999'da başlatılan barışı koruma operasyonlarından Kosova'daki BM Misyonu (United Nations Interim

[57] Alptekin Aslantaş, **Haiti ve Kosova'da Görev Yapan Birleşmiş Milletler Polis Barış Gücü Misyonlarının Karşılaştırmalı Analizi**, Bursa, Dora Yayınevi, 2025, pp. 117-185.
[58] Bryn Hughes, Charles T. Hunt, Jodie Curth-Bibb, **Forging New Conventional Wisdom Beyond International Policing: Learning from Complex Political Realities**, Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2013, p. 20.
[59] Den Heyer, **a.g.e.**, p. 41.
[60] Schmidl, **Police in Peace Operations**, p. 21.

Administration Mission in Kosovo, UNMIK) ve Doğu Timor'daki BM Geçiş Yönetimi (United Nations Transitional Administration in East Timor, UNTAET) kapsamında BM polisine fiili kolluk yetkisi (executive policing) verilmesiyle gerçekleşmiştir. BM polisi, silah taşıma hakkı ve tutuklama ile gözaltı yetkilerini kullanarak geçici olarak kanun ve düzenin sağlanmasından tamamen sorumlu hale gelmiştir. Bu nedenle Kosova ve Doğu Timor'daki polislik, BM'nin daha önceki barış operasyonlarındaki polislikten niteliksel olarak farklıdır.[61]

Kosova'da Sırplar ile Arnavutlar arasındaki etnik temelli çatışmaları durdurmak için NATO tarafından gerçekleştirilen hava harekatından sonra barış ve istikrarı yeniden sağlamak amacıyla BM Güvenlik Konseyi 10 Haziran 1999 tarihli 1244 sayılı kararı kabul ederek, UNMIK'e Kosova'daki tüm yürütme ve idari yetkileri vermiştir. Bu karar ile NATO'nun askeri gücü olan Kosova Gücü (KFOR) ile UNMIK personelinin eş zamanlı olarak bölgeye gönderilmesine karar verilmiştir.[62]

Yugoslavya Federal Cumhuriyeti ile NATO arasındaki anlaşma gereği, asker ve polis dahil tüm Yugoslav güvenlik güçleri Kosova'yı terk ettiğinden, uluslararası güvenlik güçlerinin konuşlandırıldığı dönemde Kosova'da yerel polis bulunmamaktaydı. Bu nedenle UNMIK polisine fiili kolluk yetkileri verilmiş ve yerel polis güçlerinin kurulmasından sorumlu tutulmuştur. Bu karar, yerel polis, ordu ve ev sahibi hükümet olmaksızın bir BM misyonuna ilk kez fiili kolluk yetkisi verilmesi nedeniyle BM tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. UNMIK polisi, cezai soruşturmaları yürütme, güç kullanma, şüphelileri gözaltına alma, suçluları tutuklama, delil toplama ve mahkemelere sunma görevlerini yerine getirebilmek için BM Sivil Polis Birimi, BM Sınır Polisi Birimi ve Düzenli Polis Birlikleri olmak üzere üç bileşenli bir yapıyla organize edilmiştir.[63] BM tarafından büyük ya da şiddetli olaylara

[61] Renata Dwan, "Introduction", **Executive Policing: Enforcing the Law in Peace Operations**, Ed. by. Renata Dwan, New York, Oxford University Press, 2002, pp. 3–4.
[62] Alptekin Aslantaş, Barış Özdal, "The Effectiveness of the United Nations Peacekeeping Operations in Building the Capacity of Local Police Forces: Case of Kosovo", **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, 2023, Vol.19, Issue:45, pp. 255-298.
[63] Gültekin Topaktaş, "Policing Peace Operations: Filling the Security Gap Between Military and Police", PhD Thesis, Rutgers University-Graduate School-Newark, 2016, p. 103.

müdahale edebilecek silahlı ve hızlı konuşlandırılabilen ilk Düzenli Polis Birlikleri (Formed Police Units, FPU), UNMIK kapsamında Kosova'da görevlendirilmiştir.[64]

UNMIK'i diğer barışı koruma operasyonlarından ayıran iki önemli özellik vardır. Birincisi, baştan itibaren güçlü bir bölgesel örgüt olan AGİT ile koordineli ve eş zamanlı çalışmış ve bunun avantajlarından faydalanmıştır. İkinci olarak ise, BM, tam anlamıyla bir vesayet rejimi olmasa da Kosova'nın yönetiminin tamamını üstlenerek bir bölgenin tümünü ve karşılaşılan sorunları bütüncül olarak yönetme görevini ilk kez üstlenmiştir. UNMIK yasama, yürütme, yargı, belediye altyapısı ve vergi toplama gibi birçok alanda görev yapmıştır. Kosova'da mahkemeler, hapishaneler ve polis karakolları terk edildiği, polis gücü çöktüğü için UNMIK, yetki belgesi uyarınca fiili kolluk yetkilerinin yanı sıra Kosova Polis Servisi'nin (Kosovo Police Service, KPS) kurulup kapasitesinin artırılması görevini de üstlenmiştir. UNMIK, yeni polis gücünü oluşturmak için seçme, işe alma, eğitim ve görevlendirme süreçlerini yönetmiş, son aşamada güvenliği KPS'e devredip izleme mekanizması kurmuştur. Yetki devri dört aşamada gerçekleşmiştir. KPS, uluslararası BM polisiyle devriye yaparak deneyim kazanmış ve 2001'de tüm devriye görevlerini üstlenmiştir. Ardından polis karakollarının yönetimi kademeli olarak KPS'e bırakılmış, orta ve üst kademe birimleri de KPS'e devredilmiştir. UNMIK, 1999 yılında Kosova'daki tüm polislik faaliyetlerinin sorumluluğunu devraldıktan sadece üç yıl sonra, KPS'in Kosova genelinde otoritesini kurmasını sağlamıştır.[65]

Doğu Timor'da, BM Doğu Timor Geçiş Yönetimi (UNTAET, 1999-2002) kapsamında bölgedeki güvenliği sağlanması ve kanun ile düzenin korunması amacıyla 1.600 BM polisi görevlendirilmiştir. Aynı zamanda, 2.800 kişilik bir Doğu Timor Ulusal Polis Teşkilatı kurma çalışmaları başlatılmıştır. 2002'de resmi bağımsızlıktan sonra, geçici kolluk kuvvetlerini devam ettiren bir operasyon (United Nations Mission of Support in East Timor, UNMISET) yürütülmüş, ancak kanun ve düzenin tam kontrolü Mayıs 2004'e kadar resmen Timor-Leste hükümetine devredilmemiştir.

[64] Michael R. Sanchez, "Coordinating Police Responses to Critical Events in United Nations Mission Areas", **Policing Major Events: Perspectives from Around the World**, , Ed. by. James F. Albrecht, et. al., CRC Press, 2014, p. 161.
[65] Aslantaş, **a.g.e.**, pp. 187-251.

UNMISET, Mayıs 2005'te sona ermiş, fakat Ağustos 2006'da yaşanan şiddetli çatışmalar ve ulusal polis gücündeki çöküş nedeniyle, Güvenlik Konseyi 1.600 görevliyle yeni bir polis misyonu (UNMIT) kurmuştur. Bu misyon, Doğu Timor Ulusal Polis Teşkilatı yeniden oluşturulana kadar geçici kolluk kuvveti faaliyetleri ve kamu güvenliği sorumluluğunu üstlenmiştir.[66]

BM polisinin barış operasyonlarında fiili kolluk yetkileri alması, bu dönemde ve sonrasında önemli bir tartışma konusu olmuştur. İcracı kolluk yetkileri olarak da adlandırılabilen bu yetkiler kapsamında yürütülen görevlerin temel amacı, yerel polis gücü eğitilirken geçici bir polis gücü sağlamaktır. Ancak BM polisinin bu rolü, uygulanacak yasalar, güç kullanımı, yerel polise yetkinin ne zaman devredileceği ve ceza adalet sisteminin diğer bölümleriyle olan ilişkiler gibi konularda dikkate alınması gereken sorunlar ortaya çıkarmıştır.[67]

Hukukun üstünlüğünü kurumsal olarak sağlamak için gereken tüm unsurlar yani yürürlüğe konacak yasalar, suçluları yargılayacak mahkemeler, hakimler, savcılar, savunma avukatları ya da en azından bir cezaevi ve gardiyanlar olmadan, sadece polis gücünün etkisinin sınırlı kalacağı kaçınılmazdır. Ancak 1990'ların büyük bir kısmında BM polisi, kamu düzenini koruma görevini bu şekilde üstlenmek zorunda kalmıştır. BM polisi, bozulmuş yargıyı reform etme yetkisi olmadan Bosna'ya, hangi yasanın nasıl uygulanacağı belli olmayan ve gergin etnik grup davalarında adil karar verecek uluslararası hukukçular olmadan da Kosova'ya gönderilmiştir.[68]

BM polisi bu nedenle dönüştürücü yetkilerle, eğitim ve rehberlik aracılığıyla yerel polis ve daha geniş güvenlik sektörü uygulamalarını yeniden şekillendirmeyi hedeflemektedir. 2003 yılından itibaren tüm yeni BM operasyonları bu yetkilerle dönüştürücü bir rol üstlenmiştir. Bu kapsamda, polisi ve daha geniş güvenlik sektörünü siyasetten arındırmak, yeni polis memurlarını işe almak ve insan hakları ihlallerinde bulunan memurları inceleyip elemek gibi yöntemlerle polis güçlerini yeniden

[66] Smith, et. al., **a.g.e.**, p. 23.
[67] William Lewis, Edward Marks, Robert Perito, **Enhancing International Civilian Police in Peace Operations,** US Institute of Peace, 2002, p. 6.
[68] William J. Durch, et. al., **The Brahimi Report and the Future of UN Peace Operations**, Washinton, Stimson Center, 2003, p. 29.

yapılandırmak gerekmektedir. Bu süreç aynı zamanda sivil denetimi güçlendirmeyi de içermektedir. Birçok durumda, suç oranları çatışma sonrası dönemde arttığı için, ilk reform çabaları genellikle yerel polis yapılarının bu tür zorluklarla daha etkili başa çıkmasını sağlamaya çalışmaktan oluşmaktadır.[69]

Tablo 3. 1 : Polis Yetkilerinin Türleri

Polis Yetkisinin Türü	Temel Sorumluluk Alanları	Özel Görevler	Örnek Barış Operasyonları
Geleneksel (Traditional)	Yerel polisin izlenmesi ve sınırlı eğitim veya rehberlik	- Yerel polisin Barış Anlaşması'na uyumu ve/veya insan haklarına saygıyı sağlamak için izlenmesi, - İhlallerin belirlenen makamlara bildirilmesi, - Yerel polise sınırlı şekilde eğitim ya da rehberlik sağlanması	ONUSAL (El Salvador) UNFICYP (Kıbrıs) UNTAG (Namibya) ONUMOZ (Mozambik) MINUGUA (Guatemala) MINURSO (Batı Sahra) UNPROFOR (Hırvatistan) UNAVEM II, UNAVEM III MONUA (Angola) UNCRO (Hırvatistan) UNPSG (Hırvatistan) UNTAC (Kamboçya)
Dönüşümsel (Transformational)	Yerel polisin reformu, yeniden yapılandırılması, yeniden inşa edilmesi. (Bu kategori, seçimlerde güvenlik sağlamak veya mültecileri korumak gibi kısmi, açıkça tanımlanmış kolluk kuvvetleri sorumluluklarını içerebilir)	- Eğitim doktrinleri ve materyallerinin oluşturulması, - Polis eğitim kurumlarının oluşturulması - Polis adaylarının geçmişteki suistimaller açısından incelenmesi, - Polis teşkilatı üzerinde dahili kontrol mekanizmalarının oluşturması ve uygulanması, - Seçim sahaları, belirli kişi ve yerler için koruma sağlanması	UNOSOM II (Somali) UNOMIG (Gürcistan) UNMIH, UNSMIH, UNTMIH, MINUSTAH (Haiti) UNAMIR (Ruanda) UNMIBH (Bosna Hersek) UNTAES (Doğu Slovenya) MINURCA (Merkezi Afrika Cumhuriyeti) UNAMSIL (Sierra Leone) MONUC (Demokratik Kongo Cumhuriyeti) UNMIL (Liberya) UNOCI (Fil Dişi Sahilleri) ONUB (Burundi) UNMIS (Sudan)
İcracı (Executive)	Fiili kolluk yetkisi ile kolluğun tüm sorumluluklarının yerine getirilmesi ve aynı anda yerel kolluk kapasitesi ve kurumlarını geliştirilmesi	- Hukukun üstünlüğünün sağlanması, - Adli yetkililer ile birlikte soruşturmaların yürütülmesi, suçluların yakalanması ve organize suçlarla mücadele edilmesi, - Yerel polis güçlerinin reformu ve yeniden yapılandırılmasının koordinasyonu	UNMIK (Kosova) UNTAET, UNMISET & UNMIT (Doğu Timor)

Kaynak: Joshua G. Smith, Victoria K. Holt, William J. Durch, **Enhancing United Nations Capacity to Support Post-Conflict Policing and Rule of Law**, Washington, Stimson Center, 2010, p. 20.

[69] Franca van der Laan, et al., **Future of Police Missions,** Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2016, p. 41.

2000 yılında yayımlanan Brahimi Raporu, hukukun üstünlüğü için gerekli tüm unsurların eksikliğine dikkat çekerek, gelecekteki karmaşık barış operasyonlarında polis, yargı, hukuk ve insan hakları uzmanlarının birlikte çalışmasını önermiştir.[70] Ayrıca, barışı koruma operasyonlarında sivil polisin nasıl algılandığı ve kullanıldığı konusunda bir doktrinsel değişiklik çağrısında bulunmuş ve bunun daha iyi anlaşılması ve geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Bugün var olan Polis Birimi, Brahimi Raporu'nun önerileri doğrultusunda 2000 yılında kurulmuştur. Brahimi Raporu, geleneksel danışmanlık, eğitim ve denetim görevlerine ek olarak, öncelikle ev sahibi devlet polisinin reformu ve yeniden yapılandırılmasına odaklanacak ve aynı zamanda sivil düzensizlik ve güç kullanımına etkili bir şekilde yanıt verebilecek bir Polis Biriminin oluşturulmasını tavsiye etmiştir. Daha önce Askeri Danışman Ofisi'nin bir birimi olan polis birimi askeri yapılanmanın altından çıkartılmıştır. Bunun ardından ayrıca 2005 yılında CIVPOL terimi yerine UNPOL kullanılmaya başlanmıştır.[71]

BM polisinin rolü doktrinsel olarak netleşirken, BM barış operasyonları da 'hukukun üstünlüğü' unsurunu kurumsallaştırmıştır. 2007 yılında, tutarlılığı artırmak için DPKO içinde Polis Bölümü, Ceza Hukuku ve Adli Danışma Servisi (CLJAS), BM Mayın Eylem Servisi, Silahsızlanma, Terhis ve Yeniden Entegrasyon (DDR) Bölümü ile Güvenlik Sektörü Reformu (SSR) Birimi bir araya getirilerek Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik Kurumları Ofisi (OROLSI) kurulmuştur.[72]

Tehditler, Zorluklar ve Değişim Konusunda Yüksek Düzeyli Panel tarafından yeni görevlerin planlanması ve başlatılmasına destek sağlamak ile barış operasyonlarındaki mevcut BM polis faaliyetlerini güçlendirmek amacıyla kalıcı bir polis biriminin kurulması fikri, 2004 sonlarında ilk kez gündeme getirilmiştir. Polis birimlerinin yavaş konuşlandırılması ardışık operasyonların önünde engel oluşturduğundan, panelin hazırladığı raporda BM'nin barış operasyonlarındaki polis bileşenlerinin başlangıcını organize edebilecek ve görev değerlendirmeleri yapabilecek 50-100 kıdemli polis memuru ve yöneticiden oluşan bir birliğe sahip

[70] Durch, et. al., **a.y.**
[71] United Nations, **External Review of the Functions, Structure and Capacity of the UN Police Division**, 2016, (Çevrimiçi) https://police.un.org/sites/default/files/external-review-2016_0.pdf, 28 Nisan 2025.
[72] Pingeot, **a.g.e.**, p. 65.

olması gerektiği önerilmiştir.[73] Bunun üzerine barış operasyonlarının başlangıç, güçlendirme ve geçiş aşamalarında etkili, tutarlı ve hızlıca konuşlandırılabilir uzman polis sağlamak amacıyla UNPOL Daimi Polis Kapasitesi (Standing Police Capacity, SPC), BM Polis Birimi'nin operasyonel bir parçası olarak 2007 yılında kurulmuştur.[74]

Soğuk Savaş sonrası çok boyutlu barış operasyonlarına olan talebin artması ve bu operasyonlardaki polis rollerinin genişlemesiyle, barışı koruma görevlerine atanan ve görevlendirilen polis sayısı hızla yükselmiştir.[75] CIVPOL sayısı 1988'de 35 iken, Şubat 2000'e kadar 9.000'e yükselmiştir. UNPOL sayısı ise Ağustos 2006'da 7.300'den Eylül 2010'da yaklaşık 14.000'e ulaşmıştır.[76] BM Polis Birimi bu süreçte FPU'ları da daha fazla kullanmaya yönelmiştir. 2005 yılında BM barış operasyonlarında 27 FPU görev yaparken, 2007'nin başlarında bu sayı 35'e yükselmiştir. BM'nin tamamen kadınlardan oluşan ilk FPU'su, 2007'de Hindistan'dan Liberya'daki BM Misyonuna (UNMIL) gönderilmiştir. Bu adım, BM'nin misyonlardaki kadın polis oranını artırma çabalarını göstermektedir. BM polisinin savaş tecavüzleri veya kadınlar ve çocuklara yönelik diğer insan hakları ihlalleri gibi durumlarda sıkça görev alması göz önüne alındığında, kadın memurların bu tür durumlarla daha etkili başa çıkabilmesi açısından bu önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.[77]

Sayıları giderek artan ve sivillerin korunması yetkisi ile görevlendirilen barış operasyonlarında BM polisinin bu konudaki rolü de giderek derinleşmiştir. 2010'larda konuşlandırılan birçok yeni veya önemli ölçüde yeniden yapılandırılmış misyonda, BM polisi değişen operasyonel koşullarda ve barışın az veya hiç olmadığı ortamlarda sivillerin korunması ile görevlendirilmiştir. Orta Afrika Cumhuriyeti, Darfur, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Mali ve Güney Sudan'daki operasyonlar, ev sahibi hükümetlerle olan zayıf ilişkilere (örneğin Güney Sudan) ve çatışma dinamiklerinin

[73] United Nations, **A More Secure World: Our Shared Responsibility, Report of The High-Level Panel on Threats, Challenges and Change**, 2004, pp. 70-71.
[74] Ramona Taheri, **United Nations Specialised Training Materials on United Nations Police**, Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2024, p. 22.
[75] Marina Caparini, **Challenges in Deploying Effective Police to International Peace Operations**, Norwegian Institute of International Affairs, 2017, p. 10.
[76] Bethan K. Greener, "The Rise of Policing in Peace Operations", **International Peacekeeping**, Vol.18, Issue: 2, 2011, p. 184.
[77] Bethan K. Greener, "UNPOL: UN Police as Peacekeepers", **Policing & Society**, Vol.19, Issue:2, 2009, p. 113.

devlet dışı silahlı grupları yaygınlaştırmasına (örneğin Kongo Demokratik Cumhuriyeti), ayrıca ulus ötesi organize suçların ve şiddet içeren aşırılığın yaygınlaşmasına (örneğin Mali) rağmen gerçekleştirilmiştir. Bu devletlerin hepsinde çeşitli derecelerde sivillere karşı şiddet uygulanmıştır. Geleneksel rehberlik ve kapasite geliştirme faaliyetlerine ek olarak, aktif çatışmaların ve sivillere yönelik çok sayıda tehdidin olduğu ortamlara gönderilen BM polisi, zorlu koşullarda sivilleri koruma yetkisini kullanmada giderek artan bir rol üstlenmiştir.[78]

Günümüzdeki misyonlar, ulusötesi örgütlü suçun çatışma sisteminin temel bir unsuru olduğu bölgelere gönderilmektedir. Silahlı gruplarla da ilişki içerisinde olan ulusötesi örgütlü suç, siviller için tehditler yaratmakta ayrıca merkezi hükümetle meşruiyet için rekabet ederek devletin otoritesini zayıflatmaktadır. Ulusötesi örgütlü suçun yarattığı tehlikeler BM Güvenlik Konseyi tarafından giderek daha fazla kabul edilse de, açık ve net bir stratejik yön belirlenmeden, görev bölgelerinde ulusötesi organize suçlar ile ilgilenmek genellikle BM polisinin sorumluluğuna bırakılmıştır. Barış operasyonlarının yapıldığı alanlardaki bölgesel girişimlere ek olarak (örneğin, uyuşturucu kaçakçılığına karşı mücadele eden Batı Afrika Kıyısı Girişimi - WACI), bazı BM polisi birimleri ulusötesi organize suç ile mücadele etmek için çeşitli operasyonel görevler üstlenmiştir. Örneğin, MINUSMA (2013) polis bileşeni, Mali yetkililerine ulusötesi organize suç sorunlarına yanıt vermeleri için eğitim ve ekipman sağlayan, 20 polis memurundan oluşan organize suç destek birimi kurmuştur. Benzer birimler MINUSCA (2014) ve MONUSCO'da (2010) da oluşturulmuş ve ulusötesi organize suçlar ve silahlı grupların katılımı konusunda uzman bir analistin istihdam edilmesi gibi yenilikçi çabalar da olmuştur.[79]

Brahimi Raporu'nun ardından, BM'nin polis reformları BM Genel Sekreteri'nin BM polisi hakkındaki 2011 ve 2016 tarihli raporları, Barış Operasyonları Yüksek Düzeyli Bağımsız Paneli'nin (HIPPO) 2015 tarihli raporu ve bunu takiben yayımlanan Genel Sekreter raporu ile BM Polis Birimi'nin İşlevleri, Yapısı ve

[78] Charles T. Hunt, "To Serve and Protect: The Changing Roles of Police in the Protection of Civilians in UN Peace Operations", **Civil Wars**, Vol.26, Issue:1, 2024, p. 101.
[79] Charles T. Hunt, **The Future of Police in UN Peace Operations**, UN Department of Peace Operations, 2020, pp. 4-5.

Kapasitesine İlişkin Harici İnceleme Raporu ile ortaya konmuştur. Ayrıca doktrinsel gelişmeler bakımından, BM Güvenlik Konseyi'nin 2014 tarihli 2185 sayılı ve 2017 tarihli 2382 sayılı kararları ile Stratejik Rehberlik Çerçevesinden (Strategic Guidance Framework, SGF) de bahsetmek gerekmektedir.[80]

BM polisi, alışık olmadıkları ortamlarda ve farklı polislik yaklaşımlarına sahip onlarca devletten gelen meslektaşlarının farklı yöntemleri arasında görev yapmaya çalışmaktadır. Genişleyen yetkilerle birlikte artan yeni görev talepleri, gelişmiş stratejik düşünme ve bu yeni görevlerin nasıl yerine getirileceğine dair daha derin bir anlayış gerektirmiştir.[81] Bu ihtiyaç doğrultusunda, BM Genel Sekreteri 2011 yılında BM polisi ile ilgili ilk raporunu yayımlamış ve sürdürülebilir barış ve güvenliğin sağlanmasındaki önemli rolünü kabul etmiştir. Raporda BM, uluslararası toplumun karşılaştığı güvenlik tehditlerinin zaman içinde değiştiğini kabul etmiş ve insan ticareti, terörizm ile mali dolandırıcılık gibi organize suçların devlet içi çatışmaları daha da karmaşık hale getirdiğini belirtmiştir. Bu tehditlerin artık geçmişteki geleneksel devletler arası çatışmalar kadar uluslararası ve bölgesel barış ile güvenliği tehdit ettiği vurgulanmıştır. Tehditler değiştikçe, bu tehditlere verilen yanıtların da uyum sağlaması gerekmektedir. Bu anlamda ev sahibi devletlerin polis hizmetlerinin reformu ve yeniden yapılandırılmasından, fiziksel şiddet tehdidi altındaki sivillerin korunmasına kadar uzanan polislik görevleri BM polisinin küresel güvenliği desteklemedeki önemini göstermektedir.[82]

Bu rapordan üç yıl sonra, Kasım 2014'te, Güvenlik Konseyi Birleşmiş Milletler polis teşkilatı hakkında ilk tematik karar olan 2185 sayılı kararı onaylamıştır.[83] Güvenlik Konseyi, bu kararında barış operasyonlarında uluslararası polisliğin önemine dikkat çekmiş ve Genel Sekreter'den, BM'nin polislikle ilgili

[80] Kari M. Osland, "UN Policing: The Security–Trust Challenge", **United Nations Peace Operations in a Changing Global Order**, Ed. by. Cedric de Coning, Mateja Peter, Springer Nature, 2019, p. 198.
[81] United Nations, "Strategic Guidance Framework for International Police Peacekeeping", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/police/initiatives/framework.shtml, 30 Nisan 2025.
[82] United Nations, **Comprehensive Review of the Whole Question of Peace-keeping Operations in All Their Aspects: United Nations Police, Report of the Secretary-General**, 2011.
[83] United Nations, **External Review of the Functions, Structure and Capacity of the UN Police Division**, 2016, (Çevrimiçi) https://police.un.org/sites/default/files/external-review-2016_0.pdf, 28 Nisan 2025.

çalışmalarında Stratejik Rehberlik Çerçevesi (SGF) aracılığıyla standartların ve rehberliğin oluşturulması ve uygulanmasını, ayrıca profesyonellik, etkinlik ve sistem genelinde tutarlılığın artırılmasını talep etmiştir. BM Polis Birimi tarafından 2009 yılında başlatılan SGF çalışması, BM polisi için tutarlı ve bütünleşik bir çerçeve sunacak politika ile ilgili yönergeler ve kılavuzların hazırlanmasını kapsıyordu. Şubat 2014'te yürürlüğe giren SGF ile barışı koruma tarihinde ilk kez, BM polisinin misyonu ile örgütsel yapısı net bir şekilde tanımlanmıştır.[84] Beş ana belgeden oluşan SGF, BM polis teşkilatına kapsamlı bir doktrinsel temel sunmaktadır. Bunlar arasında, Barışı Koruma Operasyonları ve Özel Siyasi Misyonlardaki Birleşmiş Milletler Polisi Politikası adlı ana belge ile bu belgede özetlenen BM polis bileşeninin dört temel unsuru olan kapasite geliştirme, komuta, operasyonlar ve yönetimle ilgili dört yardımcı yönerge yer almaktadır.[85]

Genel Sekreter'in talebi doğrultusunda, Barış Operasyonları Yüksek Düzeyli Bağımsız Paneli (High-Level Independent Panel on Peace Operations, HIPPO), barış operasyonlarının daha etkili, verimli ve duyarlı hale getirilmesi için hazırladığı raporu Haziran 2015'te sunmuştur.[86] HIPPO raporu, BM'nin SGF'yi tamamlamasının önemine dikkat çekerek, Polis Birimi'nin örgütsel yapısının, insan kaynaklarının ve kapasitesinin gözden geçirilmesinin bir sonraki adım olarak gerekli olduğunu kabul etmiştir.[87]

2016 yılında BM Genel Sekreteri, polislikle ilgili ikinci raporunu yayımlamıştır. Bu raporda, BM polisi için insan odaklı, modern, esnek ve hak temelli bir vizyon ortaya konmuş ve bu vizyonu gerçekleştirmek amacıyla 14 öneri sunulmuştur. Bu öneriler, Kasım 2017'de kabul edilen 2382 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı ile de desteklenmiştir. Bu karar, BM polisinin çatışma süreçlerindeki rolünü ön plana çıkarmış ve performansının artırılmasının cinsel şiddetin önlenmesi ve sivillerin korunmasına katkı sağlayacağını kabul etmiştir. Ayrıca karar, polisle ilgili faaliyetler

[84] Osland, **a.g.e.**, pp. 198-199.
[85] SGF ile ilgili detaylı bilgi için bkz. United Nations, "Strategic Guidance Framework for International Policing", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/strategic-guidance-framework-international-policing, 30 Nisan 2025.
[86] United Nations, "Our History", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/our-history, 30 Nisan 2025.
[87] Laan, et al., **a.g.e.**, p. 46.

için açık yetkiler ve yeterli kaynak sağlanmasını talep ederek, hukukun üstünlüğü konusunda BM içinde ortak bir yaklaşımın önemine dikkat çekmiştir.[88]

2018 yılında yayımlanan 1183 sayılı Genel Sekreter raporu BM polisiyle ilgili en kapsamlı rapor olmuştur. Raporda, Sekreterliğin barış ve güvenlik yapısındaki değişikliklerin polis görevlerine etkileri, BM sistemi içindeki polis faaliyetlerinin operasyonel ve politika tutarlılığının artırılması, örgütün kapasite, hesap verebilirlik ve şeffaflığının güçlendirilmesi, stratejik polis personeli eksikliklerinin giderilmesi, görev devri süreçlerinin ve zamanında çekilmelerin iyileştirilmesi ile BM'nin uluslararası, bölgesel ve alt bölgesel kuruluşlarla işbirliğinin geliştirilmesi konuları ele alınmıştır. Raporun sonunda yer alan değerlendirmelerle, BM polisinin giderek artan karmaşık taleplere daha etkili yanıt vermesi ve Barış Operasyonları Dairesi Polis Birimi'nin barış, güvenlik ve kalkınma alanlarındaki görüşme ve süreçlerdeki rolünün güçlendirilmesi hedeflenmiştir.[89]

BM polisinin kamu düzenini sağlama, sivilleri koruma ve kırılgan devletlerde hukukun üstünlüğü kapasitesini artırmadaki temel görevi, yukarıda bahsettiğimiz BM Genel Sekreteri'nin polislik konusundaki özel raporları ve BM Güvenlik Konseyi Kararları aracılığıyla BM sisteminde kurumsallaşmıştır. Bu belgeler, çatışma ortamındaki barış operasyonlarında polisin hayati rolünü onaylamış ve güçlendirmiştir.[90]

Şekil 3.1'de gösterildiği gibi, BM polisinin rolü başlangıçta barış anlaşmalarının ve yerel polisin insan haklarına uyumunun denetlenmesiyle sınırlı iken, zamanla yerel polis teşkilatlarının reformu ve yeniden yapılandırılmasını desteklemeye doğru evrilmiştir. Bu süreçte, bazı görevlerde doğrudan ev sahibi polis teşkilatının yerini alarak fiili kolluk yetkileri kullanılmış olsa da, temel olarak ve giderek artan ölçüde ev sahibi devlet polisinin suçları önleme, tespit etme, can ve mal güvenliğini sağlama ile kamu düzenini koruma kapasitesini geliştirmeye ağırlık verilmiştir.

[88] Osland, **a.g.e.**, pp. 200-201.
[89] United Nations, Security Council Resolution 1183 (2018).
[90] Hunt, **The Future of Police in UN Peace Operations**, pp. 2-3.

Şekil 3.1 : BM Polisinin Tarihsel Süreçte Artan Rolü ve Görevleri.

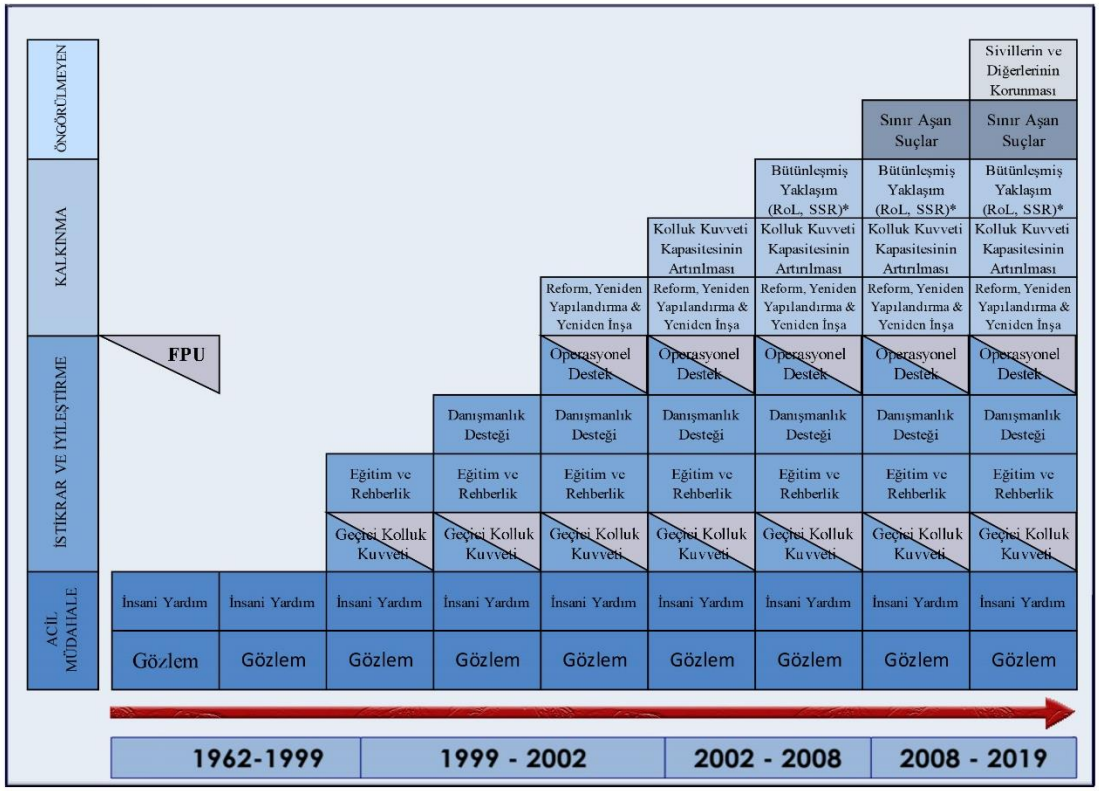

Kaynak: United Nations, **Specialised Training Materials for UN Police 2021**, Lesson 8: UN Police Monitoring, Mentoring and Advising, p. 7.

3.3. Birleşmiş Milletlerin Polis Yapılanması

BM polisi, merkezi New York'da bulunan Barış Operasyonları Dairesi'ne bağlı Polis Birimi (Police Division, PD) ile barış operasyonlarının bir parçası olarak görevlendirilen polis bileşeninden (police component) oluşmaktadır. İtalya'nın Brindisi kentinde bulunan Daimi Polis Kapasitesi de Polis Birimi'ne bağlıdır. BM polisinin büyük bölümünü oluşturan barış operasyonlarının polis bileşeninde görev yapan personel hem sözleşmeli hem de geçici olarak görevlendirilebilen bireysel polis memurları (Individual Police Officer, IPO), düzenli polis birlikleri (Formed Police Unit, FPU) ve uzman polis ekiplerinden (Specialized Police Teams, SPT) meydana gelmektedir.[91] Bu personel, misyonda bulunan en yüksek rütbeli polis şefi olan HOPC'nin (Head of Police Component) yetkisi ve yönetimi altında bulunarak

[91] UN DPKO/DFS, **Policy on United Nations Police in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2014, para. 22.

görevlerini yerine getirme konusunda ona karşı sorumludurlar.[92] Kategori fark etmeksizin, bu polislerin tamamı görev uzmanı (mission experts) olarak görev yapmaktadır; bu da Birleşmiş Milletler Ayrıcalıklar ve Dokunulmazlıklar Sözleşmesi çerçevesinde, görevlerini yerine getirebilmeleri için kendilerine belirli ayrıcalıklar ve dokunulmazlıklar tanındığı anlamına gelmektedir.[93]

Şekil 3.2 : BM Polisinin Kategorileri.

Kaynak: United Nations, **Specialised Training Materials for UN Police 2021**, Lesson 1: Overview of the United Nations Police, p. 13.

Polis Birimi, Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik Kurumları Ofisi'nden sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı olan bir Polis Danışmanı (Police Adviser) tarafından yönetilmektedir. Polis Danışmanı ayrıca BM'nin üst düzey yetkililerine ve barış misyonlarına polislikle ilgili her konuda stratejik tavsiye ve destek sunmaktan sorumludur.[94]

BM barış operasyonlarının vazgeçilmez bir parçası olan polis bileşenleri, rollerindeki önemli artış ve giderek çeşitlenen karmaşık polis görevleri nedeniyle hem üniformalı polis memurları hem de sivil uzman polisleri içerebilir. Hangi kategoriye ait kaç polis memurunun görev alacağı, farklı kapasiteler ve roller göz önünde

[92] UN DPKO/PD, **Guidelines for United Nations Police Officers on Assignment with Peacekeeping Operations**, 2007, para. 12.
[93] United Nations, **Specialised Training Materials for UN Police 2021**, Lesson 1: Overview of the United Nations Police, p. 13. BM polisi, yerel yasalar ve geleneklere saygı göstermek zorundadır. Personel, resmi görevleri dışındaki durumlarda ev sahibi devlette yasa dışı davranışlarda bulunursa, yerel hukuk ve ceza mahkemelerinin yetkisine tabi olabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. UN DPKO/DDCPO, **Directives for Disciplinary Matters Involving Civilian Police Officers and Military Observers**, 2003.
[94] United Nations, **Report of the Secretary-General on United Nations Policing S/2016/952**, para. 12.

bulundurularak, operasyonun yürütüldüğü ev sahibi devletin durumu ve ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir.[95] Konuşlandırılan personelin gerçek sayıları, görevlendirmelerin yetkilerine ve süresine bağlı olarak dalgalansa da 2025 Nisan ayı itibariyle barışı koruma operasyonlarında 6032 BM polisi görev yapmaktadır.[96]

Tablo 3.2 : Kategorilere göre Polis Sayıları.*

KATEGORİ	BELİRLENEN KADRO SAYISI	GÖREVLENDİRİLEN
TOPLAM	7690	6032
IPO	2060	1719
FPU (Birlik)	34	24
FPU (Polis Memuru)	5630	4313

Kaynak: United Nations, "Police Contributors", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/police-contributors, 2 Mayıs 2025.

3.3.1. Bireysel Polis Memurları (Individual Police Officers - IPOs)

Bireysel polis memurları, Genel Sekreter'in talebi üzerine üye devletler tarafından BM bünyesinde geçici olarak görevlendirilen polis veya diğer kolluk kuvvetleri personelini ifade etmektedir.[97] Fiili kolluk yetkileri ile görevlendirilen barış operasyonları dışında silahsız olarak görev yapmaktadırlar ve tarih boyunca toplum

* Son güncelleme Nisan 2025 itibariyle yapılmıştır. Ayrıca belirlenen kadro sayıları ile alakalı her misyon için yıllık olarak yayımlanan Genel Sekreter raporlarından faydalanılmıştır. SPT bünyesinde görev yapan polis sayısı, IPO sayısının içerisinde gösterilmiştir.

[95] United Nations, Security Council Resolution 2185 (2014).

[96] United Nations, "Peacekeeping Operations Fact Sheet February 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/data, 02 Mayıs 2025.

[97] UN DPKO/DFS, **Policy on United Nations Police in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2014. BM belgeleri tarafından 'polis' ve 'kolluk kuvvetleri' terimlerinin işlevsel tanımları kabul edilmiştir Kendi ülkelerinde polis yetkilerini kullanan ve BM görevlerinde bulunan tüm kişiler askeri veya sivil statüsüne bakılmaksızın polis olarak kabul edilir. Judith Thorn, "United Nations Police Missions and Human Rights", **The Police and International Human Rights Law**, Ed. by. Ralf Alleweldt, Guido Fickenscher, Springer, 2018, pp. 245-278. Örneğin Jandarma Genel Komutanlığı tarafından BM barışı koruma operasyonlarında görevlendirilen jandarma personeli de polis bileşenine bağlı IPO olarak görev yapmaktadır.

destekli polislik, bilgi toplama, kapasite artırma, eğitim ve denetim gibi amaçlarla görev yapmışlardır.[98]

IPO'lar günümüzde genellikle ev sahibi devletin kolluk kuvvetlerinin reformu ve yeniden yapılandırılmasını desteklemekle görevlendirilmektedir. Bu bağlamda, IPO'lar ev sahibi devlet muadillerine etkili, hesap verebilir ve duyarlı bir polis kurumu oluşturma konusunda rehberlik yapar, onları eğitir ve tavsiyelerde bulunur. Polis reformuyla ilgili görevler, özellikle kapasite oluşturma ve geliştirme alanlarında, ev sahibi devlet polisinin davranışlarını izleme ve raporlama gerektirdiğinden, önceki barışı koruma görevlerine kıyasla daha fazla uzmanlık ve beceri gerektirmektedir.[99] Yerel topluluklarla iletişim kurmak veya organize suçla mücadele etmek gibi alanlarda uzmanlaşmış becerilere olan ihtiyaç arttıkça, bu becerilere sahip sivil uzmanlar ve özel polis ekipleri tarafından giderek daha fazla desteklenmektedirler.[100]

IPO'lar neredeyse her biri birbirinden farklı rütbe sistemlerine sahip birçok polis teşkilatından geldiğinden BM tarafından rütbesiz olarak geçmiş tecrübeleri ve becerilerine göre görevlendirilmektedir. BM polis misyonları bu nedenle rütbesiz misyon (rankless mission) olarak adlandırılmaktadır. Bu durum, kendi ülkesinde üst düzey polis müdürü olan bir IPO'nun daha düşük rütbeli bir IPO liderliği altında çalışmak üzere görevlendirilebileceği anlamına gelmektedir.

3.3.2. Düzenli Polis Birlikleri (Formed Police Units - FPUs)

Düzenli polis birlikleri (FPU), BM personelinin ve maddi varlıklarının güvenliğini sağlamak, sivillerin korunmasına katkıda bulunmak ve IPO'ların kapasitesinin üzerinde müdahale veya özel uzmanlık gerektiren polis operasyonlarını desteklemek amacıyla, uzmanlaşmış, düzenli ve silahlı mobil polis birimleri olarak tanımlanmaktadır. Bu görevler genellikle ev sahibi devletin kolluk kuvvetlerinin desteğiyle gerçekleştirilir. Ancak, barış operasyonunun yetki belgesine bağlı olarak,

[98] Sofia Sebastian, **The Role of Police in UN Peace Operations: Filling the Gap in the Protection of Civilians From Physical Violence**, Stimson Center, 2015, p. 11.
[99] Caparini, **Challenges in Deploying Effective Police to International Peace Operations**, p. 12.
[100] Annika S. Hansen, **Operationalizing Conflict Prevention: The Role of United Nations Police**, Berlin, ZIF Center for International Peace Operations, 2019, p. 2.

FPU'lar fiili kolluk kuvveti yetkisine sahip olduklarında ya da BM personeli ile tesislerinin yakın tehlike altında korunması gerektiğinde, operasyonel ve lojistik kapasiteleri ile BM politikaları çerçevesinde bağımsız olarak da bu görevleri yerine getirebilirler.[101]

FPU'lar, BM polisine fiili kolluk yetkilerinin tanınmasıyla birlikte yeni bir BM polis birimi türü olarak ortaya çıkmıştır. FPU'lardan beklenen temel görev fiili kolluk faaliyetleri yürütmek olmamakla birlikte 1990'ların sonlarına doğru, askeri kabiliyetler ile silahsız polis gözlemcilerinin kabiliyetleri arasındaki boşluğu doldurmak üzere tasarlanan stratejik bir unsur olarak değerlendirilmişlerdir.[102] Bu boşluk, yerel ortamların kırılgan kamu güvenliği ile tanımlandığı çok boyutlu barış operasyonlarında daha belirgin hale gelmiştir. FPU'ların gücü, silahlı olmaları, daha iyi ve ağır donanımlı olmaları ve tutarlı bir birim olarak hareket edebilmelerinden kaynaklanır. Bu nedenle, kalabalık kontrolü, koruma görevleri, organize suçla mücadele, ayaklanmalara karşı koyma, sınır devriyeleri ve istihbarat toplama gibi polislik açısından zorlu alanlarda uzmanlaşarak özel görevler ifa etmeleri beklenmektedir.[103] Kamu düzenini bozan ancak geniş çaplı veya sürekli ateşli silahların ya da askeri silahların kullanılmadığı olaylarda, FPU'lar, BM barış operasyonları adına yanıt vermede askeri bileşene göre önceliğe sahiptir. Olaylar sürekli olarak ateşli veya ağır silahların kullanımıyla gerçekleştiğinde ise BM polisi geri çekilmeli ve sorumluluğu askeri bileşene bırakmalıdır.[104]

FPU'ları IPO'lardan ayıran en belirgin özellik, FPU'nun tek bir devletten gelen düzenli bir birlik olmasıdır. Üye devletler tarafından oluşturulan FPU'lar konuşlandırılmadan önce birlikte eğitim alarak donanımlı ve tam anlamıyla kendi kendine yetebilen bir birim olarak konuşlandırılır ve görev yaptıkları üs alanında birlikte yaşarlar.[105] Bir FPU, bireysel polislerin yerine getiremeyeceği polis görevlerini yerine getirebilecek şekilde eğitimli ve donanımlı, ortalama 160 polis memurundan

[101] UN DPO/DFS, **Policy (Revised) on Formed Police Units in United Nations Peacekeeping Operations,** 2016.
[102] Hansen, **From Congo to Kosovo: Civilian Police in Peace Operations,** p. 52.
[103] Kihara-Hunt, **a.g.e.**, p. 33.
[104] UN DPO/DFS, **Policy (Revised) on Formed Police Units in United Nations Peacekeeping Operations**, 2016, para. 50-54.
[105] Sanchez, **a.g.e.**, p. 162.

oluşan bir birimdir. Görev süreleri standart olarak bir yıldır. İyi eğitilmiş FPU'lar, yüksek riskli ortamlarda görev yapabilir ancak askeri tehditlere müdahale etmezler.[106] FPU'lar genellikle kask, cop, kalkan, göz yaşartıcı gaz ve şok tabancaları gibi toplumsal olaylara müdahale ekipmanlarıyla donatılmıştır. Ayrıca zırhlı personel taşıyıcıları, keskin nişancı tüfekleri gibi uzun namlulu silahlar ve balistik kalkanlara da sahiptirler. Bu anlamda Türk Polis Teşkilatı'nda Çevik Kuvvet birimlerinin toplumsal olaylara müdahale etmek ile Özel Harekat birimlerinin bina ve kurtarma operasyonları gerçekleştirmek gibi belirli özeliklerini bünyesinde barındıran polis birlikleri olarak değerlendirilebilirler.

Bir FPU, komuta kademesi, lojistik destek birimi ve bunlardan ayrı en az 135 kişilik operasyonel personelden meydana gelir. Ayrıca, farklı uzmanlık alanları ve özel becerilere sahip çeşitli birimleri de bünyesinde barındırabilir. Bu birimler arasında polis köpekleri, yakın koruma, suç analizi, adli tıp, soruşturma, kamu düzeni yönetimi, özel silahlar ve taktikler (SWAT), koruma ekipleri ve nehir polisliği yer alabilir. FPU'ların görevleri, yapısı, personel ve donanım ihtiyaçları her operasyona özel hazırlanan Birim Gereksinimleri Beyanında (Statement of Unit Requirements, SUR) ayrıntılı olarak belirtilir ve bu şartlara uygun şekilde polis katkısında bulunmak isteyen devlet ile BM arasında imzalanan Mutabakat Anlaşması (Memorandum of Understanding, MOU) ile görevlendirilirler.[107]

İlk FPU'nun 1999 yılında Kosova'da konuşlandırılmasından beri FPU'lara olan talep hızla artmıştır.[108] Polisin istikrarsızlıklara daha etkili yanıt vermesi beklendiği için ve tehlikeli görev koşullarında silahlı olmaları, zırhlı araç kullanmaları hem kendilerini hem de başkalarını koruyarak daha güvenli çalışabilmeleri nedeniyle FPU'ların kullanımı artmıştır. BM barış operasyonlarında görev yapan polis memurlarının büyük bir kısmı, FPU çatısı altında görev almaktadır. Tüm personelin yaklaşık üçte ikisi FPU'larda görev yapmaktadır.[109]

---

[106] United Nations, **Specialised Training Materials for UN Police 2021**, Lesson 1: Overview of the United Nations Police, pp. 13-14.
[107] UN DPO/DFS, **Policy (Revised) on Formed Police Units in United Nations Peacekeeping Operations**, 2016.
[108] Sebastian, **a.y.**
[109] Hunt, **The Future of Police in UN Peace Operations**, p. 7. Ayrıca bkz. Tablo 3.2.

3.3.3. Uzman Polis Ekipleri (Specialized Police Teams – SPTs)

Uzman polis ekipleri (SPTs), Genel Sekreter'in talebiyle bir devlet veya devletler grubu tarafından BM bünyesinde görev yapmak üzere geçici olarak görevlendirilen, belirli bir polis uzmanlık alanında uzmanlaşmış bir grup olarak tanımlanmaktadır.[110] SPT'ler, son on beş yıl içerisinde IPO'lar ve FPU'lara barış operasyonlarında yenilikçi bir destek olarak ortaya çıkmıştır. Genel olarak, SPT'ler teknik destek ve rehberlik sağlayan, eğitim veren ve ev sahibi devletin polis teşkilatına belirli bir polis operasyonu veya yönetim alanında mentorluk yaparak beceri aktarımı ve kapasite geliştirmeye odaklanan polis memurları ve sivil uzmanlardan oluşmaktadır.[111] Bir SPT, belirli bir görev veya projeyi grup halinde gerçekleştirmek üzere görevlendirilmektedir. SPT, BM polisinin konuşlandırma yöntemlerinden biri olarak nispeten yeni ortaya çıkmış olup, kapasite geliştirmeyi desteklemek amacıyla daha uzmanlaşmış ve odaklanmış uluslararası polis yardımı sunma eğilimini yansıtmaktadır.[112]

BM polisinin görevleri, karmaşıklık ve zorluk açısından artış gösterdiği için barış operasyonlarına ev sahipliği yapan devletler, polis ve kolluk teşkilatlarının belirli kapasite ve beceri eksikliklerini gidermek için BM'den giderek daha fazla uzman polis veya operasyonel yardım talep etmektedir. Bu tür uzmanlıklar IPO'lar arasında bulunabilse de genellikle proje finansmanıyla desteklenen ve gerekli tüm polis uzmanlığı ve ekipmanla donatılmış uzman polis ekipleri, hızlı ve tutarlı destek sağlama açısından ek avantajlar sunmaktadır. Aynı birimden gelen veya BM tarafından standart bir eğitim programı temelinde yetiştirilmiş personelin uzmanlığından faydalanmak, ev sahibi devlete verilen desteğin etkinliğini ve devamlılığını artırmaktadır.[113]

---

[110] UN DPO/DFS, **Policy on United Nations Police in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2014.
[111] Charles T. Hunt, **Specialized Police Teams in UN Peace Operations: A Survey of Progress and Challenges**, International Peace Institute, 2024, pp. 1-4.
[112] Marina Caparini, Kari M. Osland, **SGBV Capacity-building in Peace Operations: Specialized Police Teams**, Norwegian Institute for International Affairs, 2016, p. 2.
[113] UN DPO/DOS, **Guidelines on Specialized Police Teams on Assignment with United Nations Peace Operations**, 2019.

SPT fikri 2000'li yılların başlarından ortalarına kadar Liberya, Haiti ve Fildişi Sahili gibi devletlerde yaygınlaşan, belirli görevleri yerine getirmek üzere uzman becerilere sahip BM polis ekiplerinin görevlendirilmesi uygulamasından doğmuştur. İlk resmi BM SPT'si, 2010 yılında Haiti'deki BM İstikrar Misyonu (MINUSTAH) kapsamında görevlendirilmiştir. O tarihten bu yana beş farklı misyonda toplam on dört SPT konuşlandırılmıştır.[114]

SPT modeli, üye devletlere polis katkısında bulunma konusunda iki temel nedenle daha uygun bir yaklaşım sunmaktadır. İlk olarak, koordineli bir ekibin, nispeten bağımsız olarak çalışan çok sayıda IPO'nun dağınık çabalarından daha etkili bir şekilde ev sahibi devlet polisinin gelişimine katkı sağlaması beklenir. SPT modeli, polis katkısında bulunan devletlerin BM barışı koruma operasyonlarına sunduğu personel ve kaynakların etkisini ve başarısını karşılaştırmayı kolaylaştırır; böylece devletlerin masrafları halkına açıklamasını sağlar. İkinci olarak, SPT modeli, BM barışı koruma misyonlarına gönderilen yüksek vasıflı polislerin yetenekleri ve uzmanlık alanlarına uygun şekilde değerlendirilip kullanılmasını daha iyi sağlayabilir. BM, işe alım sistemlerinde ilerleme kaydetmiş olsa da misyonlarda karşılaşılan aksaklıklarla becerilerin doğru eşleştirilmesinde sorunlar devam etmekte ve yüksek vasıflı polisler hâlâ genellikle sadece temel polislik bilgisi gerektiren görevlerde görevlendirilmektedir. Polis becerilerinin misyon ihtiyaçlarıyla uyumsuzluğu, kendi ülkelerinde becerilerine ihtiyaç duyulan personelin konuşlandırılmasının etkinliği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.[115]

SPT'lerle ilgili bir diğer konu, diğer IPO'lara kıyasla araç ve bütçe gibi misyon kaynaklarından daha fazla yararlanmalarına rağmen, misyonda görev yapan BM polisleri arasında etkinlikleri konusunda şüphe oluşmasıdır. Uzun ve kısa mesafe devriyelerine daha az katılmaları ve saha bilgisi için kendi çalışmalarından çok normal IPO'lar tarafından hazırlanan raporlara daha sık başvurmaları, etkinlik ve verimlilikleri hakkında olumsuz algılar yaratabilmektedir.

[114] Hunt, **Specialized Police Teams in UN Peace Operations**, p. 2.
[115] Caparini, Osland, **a.y.**

3.4. Birleşmiş Milletler Polislerinin Seçimi ve Görevlendirilmesi

BM'nin barışı koruma operasyonlarındaki personel seçme ve görevlendirme süreci, her bileşen için farklılık göstermektedir. Sivil personel bireysel olarak, askeri birlikler ise toplu halde oluşturulan birimler şeklinde görevlendirilmekte olup BM polisi için her iki yöntem de kullanılmaktadır. FPU'lar ve SPT'ler toplu olarak, IPO'lar ise bireysel olarak seçilerek görevlendirilmektedir. Polis personelinin çoğu, kendi devletleri tarafından aday gösterilerek BM Polis Birimi ve barışı koruma operasyonlarında bir yıl süren görevlerde bulunmaktadır. Bu süreler personelin performansı ile üye devletlerin, personelin ve BM Polis Birimi'nin talep ve onayına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Az sayıda bireysel polis ise BM internet sitesinde duyurulan profesyonel görevler aracılığıyla işe alınmaktadır.[116]

Sivil polis memurları, genellikle kendi ülkelerinde aktif görevde olan kolluk kuvvetleri personelidir ve üye devletler tarafından BM barışı koruma operasyonlarında görevlendirilirler. Barış Operasyonları Dairesi Polis Birimi, BM polisinin belirli asgari BM standartlarını karşılamasını sağlamak için adayların değerlendirme ve seçim süreciyle belirlenmesi süreçlerini üye devletlerle iş birliği içinde planlamak ve yönetmekle yükümlüdür.[117] Bu görev kapsamında, üye devletlerin polis teşkilatlarına uygun personelin seçilmesi konusunda destek vermek, FPU için gerekli ekipmanla ilgili müzakereleri yürütmek ve hizmet içi eğitim sağlamak da yer alır.[118]

BM polisini oluşturan IPO, FPU ve SPT'lerin seçim kriterleri her biri için ayrı BM yönergeleriyle düzenlenmiştir. BM polis personelinin ilk kategorisi IPO'lardır. IPO'lar, FPU memurları dışındaki tüm BM polis memurlarını kapsar. Bu nedenle SPT'lerde görev yapan polisler de bu kategoriye dahildir. IPO'lar, temel olarak gönderen devletler tarafından gerekli beceri ve profillere sahip polisler arasından seçilip aday gösterilir ve BM tarafından yapılan sınavı geçtikten sonra geçici olarak

[116] United Nations, "Getting Involved", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/police/recruitment.shtml, 3 Mayıs 2025.
[117] United Nations, **Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations**, New York, 2003, p. 84.
[118] United Nations, **External Review of the Functions, Structure and Capacity of the UN Police Division**, 2016, (Çevrimiçi) https://police.un.org/sites/default/files/external-review-2016_0.pdf, 28 Nisan 2025.

görevlendirilirler. Sınav öncesi planlama aşamasında, BM Polis Birimi üye devletlerle gayri resmi görüşmeler yapabilir. BM, 1990'ların başına kadar aday gösterme ve seçme sürecine katılmamış, ancak 1997'de göreve gönderilmeden önce memurların seçiminde yardımcı olmak amacıyla BM Sekreterliği bir seçim yardım ekibi kurmuştur. 2005'te bu ekip Seçim Yardım Ekibi (Selection Assistance Team, SAT) adını almış ve 2012'de Seçim Değerlendirme ve Yardım Ekibi (Selection Assessment and Assistance Team, SAAT) olarak yeniden adlandırılmıştır. Başlangıçta seçim süreci, gerekli testler de dahil olmak üzere esasen ilgili devletlere bırakılırken, 2012'den itibaren SAAT'ın polis gönderen devlette yapacağı sınav zorunlu hale gelmiştir.[119] SAAT heyeti bu konuda sertifikalandırılmış en az iki BM polisinden oluşmaktadır. Bir üye merkez teşkilatı olan New York Polis Biriminden gelirken, diğeri genellikle sınav yapılacak polislerin görevlendirileceği barış operasyonunda aktif olarak görev yapan bir IPO'dur. Barış operasyonunda görevlendirilmek için SAAT tarafından üye devlette yapılan sınavda başarılı olmak ön koşuldur.

SAAT tarafından IPO'ların seçimi 4 farklı kategoriye göre yapılmaktadır. İlk kategoride adayların yaş, tıbbi uygunluk ve mesleki deneyimleri açısından temel uygunluğuna bakılmaktadır. Adayın sınav tarihi itibariyle yaşı en az 25 en fazla 60 olmalıdır. Bununla beraber SAAT'ın ülkeye gelip sınav yapma süresi ile adayın başarılı olması halinde görevlendirilmesi için gereken süre göz önünde bulundurulduğunda aday gösterildiği tarihte 55 yaşından küçük olması özellikle önerilmektedir. Ayrıca adayın BM sağlık yönergelerine göre herhangi bir hastalığının olmaması ve görev yapılacak bölgenin zorlu ve tehlikeli koşullarına fiziksel ve psikolojik olarak uygun olması gerekmektedir. Mesleki deneyim açısından ise adayın Polis Akademisi veya kolluk kuvvetleri eğitimi veren sertifikalı bir okuldan mezun olduktan sonra en az 5 yıl polis olarak çalışmış olması şarttır. SPT'lerde görev alacak IPO'lar ve sivil polislik uzmanı adayları için de operasyonel destek ve/veya kapasite oluşturma ve geliştirme alanında en az beş (5) yıllık iş deneyimine sahip olma şartı aranmaktadır.

[119] Kihara-Hunt, **a.g.e.**, pp. 53-54.

İkinci kategoride yer alan yeterlilik gereksinimleri kapsamında adayın BM barış operasyonları ve polislik standartları hakkında bilgisi, dil becerileri, sürüş becerileri, ateşli silah kullanma ve atış becerileri ile bilgisayar kullanma becerileri değerlendirilmektedir. Adayın görevlendirileceği misyonun yetki belgesinde belirtilen görevler ile barış operasyonlarının yapısı, temel prensipleri, kuruluşu, fonksiyonları ve SGF hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Ayrıca barış operasyonunun çalışma dili olan Fransızca veya İngilizceyi anlayabilmeli, konuşabilmeli ve yazabilmeli, görev süresi boyunca geçerli olan ulusal bir ehliyete sahip olmalı, kendi ülkesinde ateşli silah taşıma yetkisine sahip olmalı, ateşli silahı güvenli bir şekilde kullanabilmeli ve kanıtlanmış atış ile bilgisayar kullanma becerilerine sahip olmalıdır. Adayların dil, sürüş ve atış becerileri, göreve başlamadan önce SAAT tarafından test edilmekte ve göreve başladıktan sonra ise misyon bölgesinde başka bir sürüş testinden geçmeleri gerekmektedir.

Üçüncü kategori davranış ve performans gereksinimleriyle ilgilidir. BM barış operasyonlarında görevlendireceği personelin barış operasyonlarında geçerli uluslararası hukuk ve mesleki standartlar ile BM'nin temel değerleri (dürüstlük, profesyonellik, çeşitliliğe saygı, BM'ye bağlılık) konusunda bilgi sahibi olmasını talep etmektedir. Bu kapsamda adayın insan haklarının korunması ve teşviki, cinsiyet eşitliği, çocukların korunması, cinsel ve cinsiyete dayalı şiddet, tutuklama, gözaltı ve kuvvet kullanımıyla ilgili insan hakları standartları, disiplin standartları, suistimal raporlama mekanizmaları, personel emniyeti ve güvenliği ile cinsel sömürü ve istismara karşı sıfır tolerans politikası hakkında bilgi düzeyi değerlendirilmektedir. Ayrıca BM, adayların dürüstlük standartlarını karşıladığından emin olmak için üye devletlerden aday gösterilen polis memurlarının ulusal ve uluslararası alanda temiz bir suç, insan hakları ve disiplin kaydına sahip olduğunu teyit etmesini istemektedir. Polis Birimi tüm polis adaylarının eğer varsa önceki BM görevlerinde uygunsuz davranış nedeniyle idari yaptırım alıp almadığını ve performans notlarını kontrol etmektedir. Uygunsuz davranış nedeniyle geri çağrılan veya düşük performans notu alan herhangi bir BM polisi, gelecekteki görevlendirmeler için uygun görülmemektedir.

Son kategori ise göreve özel beceriler ile alakalıdır. IPO pozisyonu için aday, Stratejik Rehberlik Çerçevesinde yer alan dört işe alım alanından (yönetim, komuta, operasyonlar ve kapasite oluşturma ile geliştirme) en az birinde uzman olduğunu ve ilgili barış operasyonuna katılmak için gerekli yetkinliklere sahip olduğunu kanıtlamalıdır. Sivil polislik uzmanı pozisyonu için aday, ev sahibi devletin polisi veya diğer kolluk kuvvetlerinin kapasitesini artırmaya yönelik özel uzmanlığa sahip olmalıdır.[120]

SAAT heyetleri ilk aşamada adayların yazılı ve sözlü dil becerilerini ölçmektedir. Dil yeterliliğini geçen adaylar, araç sürme ve atış poligonunda silah kullanma testlerine tabi tutulur. Atışta başarısız olan adaylar elenmemekte silahsız görev yapılan misyonlar için listeye eklenmektedir. Son aşamada ise adayların mesleki tecrübeleri ve BM bilgileri mülakatla ölçülmektedir. Sınavı geçenlerin listesi SAAT heyeti tarafından hem yerel otoritelere verilmekte hem de New York'ta bulunan Polis Birimi'ne gönderilmektedir. Görevlendirme sürecinde Polis Birimi, üye devletlerin BM Daimi Temsilciliklerinden, barış operasyonları için gereken personel sayısına uygun olarak sınavı başarıyla geçen adaylar arasından görevlendirme yapmalarını istemektedir. Üye devletler aday listesini BM'ye bildirmekte ve görevlendirme başlamaktadır. Görev öncesi iki haftalık BM müfredatı ile ilgili eğitim ilgili devlete bırakılmaktadır. Fakat bu aşamada denetim yetersiz olduğundan çoğu devlet ya bu eğitimi vermemekte ya da verdiği eğitim yetersiz kaldığı için personel göreve yeteri hazırlık olmadan gönderilmektedir. Misyon bölgesinde de görev öncesi bir haftalık oryantasyon eğitimi verilmekte ancak bu eğitim de sadece temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğu için görevle ilgili yeterli eğitim sağlanamamaktadır.[121]

BM Polis Birimi, FPU'ların seçimi ve operasyonel yeteneklerinin değerlendirilmesi için Düzenli Polis Birlikleri Değerlendirme Ekibi (Formed Police Assessment Team, FPAT) isimli ayrı değerlendirme ekipleri oluşturmaktadır. Tüm FPU'lar, barış operasyonlarında görev yapabilmek için hem bireysel hem de birim bazında belirlenen operasyonel yetenek gereksinimlerini karşılamak zorundadır.

[120] UN DPO/DOS, **Standard Operating Procedure (Revised) Assessment for Mission Service of Individual Police Officers**, 2019.
[121] Aslantaş, **a.g.e.**, pp. 45-46.

Sadece tüm değerlendirme aşamalarını tamamlayan ve tüm bireysel ile birim gereksinimlerini karşılayan FPU'lar, barış operasyonlarında görev yapmaya hak kazanmaktadır. Bu süreç, Operasyonel Yetenek Değerlendirmesi (Assessment of Operational Capability, AOC) olarak adlandırılmakta ve BM FPAT ekipleri tarafından yürütülmektedir.[122]

Benim de üyesi olarak görev yaptığım FPAT, bu konuda sertifikalandırılmış en az iki BM polisinden oluşmaktadır. Üyeler barışı koruma operasyonunda aktif olarak görev yapan ve genellikle değerlendirilecek FPU'nun görevlendirileceği misyondan gelen IPO'lardan oluşmaktadır. Ekipte merkez teşkilat olan New York Polis Biriminden gelen temsilci de bulunabilmektedir. FPAT, FPU gönderen üye devlette bir FPU'nun sınav sürecini tamamladıktan sonra operasyonel kapasite gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını değerlendirmekte, konuşlandırma öncesi eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili önerilerde bulunmakta, birimin genel operasyonel hazırlığı hakkında görüş bildirmekte ve olası konuşlandırma için tavsiyelerde bulunmaktadır.[123] Bu açıdan yetki ve sorumlulukları, SAAT ekiplerine göre daha fazladır.

FPU'lar, tek bir üye devlet tarafından oluşturulup ve tam bir birim olarak BM emrinde barış operasyonlarında görevlendirilmektedir. BM, bu birimleri, bireysel polislerin üstesinden gelemeyeceği görevleri yerine getirebilecek şekilde eğitilmiş ve donatılmış, yüksek riskli ortamlarda çalışma kapasitesine sahip tutarlı birimler olarak tanımlamaktadır. Katkı sağlayan devletlerden ayrı ayrı gönderilen ve genellikle silahsız olan diğer BM sivil polislerin aksine, FPU'lar silahlı olup daha ağır teçhizatla donatılmıştır ve gönderen devletten yaklaşık 160 kişilik birimler halinde konuşlandırılmaktadır.[124] Bu nedenle IPO'lar SAAT ekipleri tarafından bireysel olarak değerlendirilirken FPU'lar FPAT ekipleri tarafından hem bireysel hem de birim olarak değerlendirilmektedir.

[122] UN DPO/DOS, **SOP (Revised) on Assessment of Operational Capability of Formed Police Units for Service in United Nations Peacekeeping Operations and Special Political Missions,** 2017.
[123] **A.e.**
[124] UN DPO/DFS, **Policy (Revised) on Formed Police Units in United Nations Peacekeeping Operations**, 2016.

FPU'da görev alacak polis memurlarının bireysel değerlendirmesi IPO'lar ile benzerlik göstermekte ancak arada bazı farklılıklar bulunmaktadır. Her bir FPU üyesi, bir barış operasyonunda görev alabilmek için belirli bireysel gereklilikleri karşılamalıdır. Komuta kademesi için ise ek koşullar bulunmaktadır.[125] FPU memurlarının görevlendirme tarihi itibariyle en az 25 en fazla 55 yaşında olması ve temel polislik eğitimi haricinde en az 2 yıl kendi devlet polis teşkilatlarında görev yapmış olmaları gerekmektedir. Bu süre komuta kademesi için en az 5 yıldır. FPU Komutanı ve Komutan Yardımcısının aynı zamanda en az bir yıl birim komuta deneyimi olması gerekmektedir. Ayrıca komuta kademesi için sahip olması gereken rütbeler de belirlenmiştir.[126] Dil becerileri açısından, yalnızca komuta kademesi ve tıbbi personel değerlendirmeye alınmakta, tüm FPU üyeleri bu sürece dahil edilmemektedir. Sürüş yetenekleri açısından ise sadece araç kullanmakla sorumlu personele sınav uygulanmaktadır. Bu personelin, sınav tarihinden en az 2 yıl önce alınmış ve görev süresi boyunca geçerli olan ulusal bir ehliyete sahip olması ve FPAT tarafından düzenlenen sürüş testini başarıyla geçmesi gerekmektedir. FPU'nun operasyonel biriminde görev yapan personel (en az 135 polis ve FPU'nun %85'i) silahı güvenli şekilde kullanabilmeli ve kanıtlanmış atış becerilerine sahip olmalıdır. Bu nedenle hem tabanca hem de IPO'lardan farklı olarak, uzun namlulu silahlarla da atış testine tabi tutulmaktadırlar. Atış testini geçemeyen personel, FPU'nun sadece lojistik birimde çalışabilmekte, operasyonel bölümünde görevlendirilmesi mümkün olmamaktadır.

Bir FPU üyesinin karşılaması gereken bireysel gereksinimlerin yanı sıra, FPU'nun bir barış operasyonunda görev alabilmek için birim olarak da belirli koşulları sağlaması gerekir. Birimin operasyonel kapasite gereksinimleri, örgütsel standartlar ve birim yeterlilikleri olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Örgütsel standartlar açısından bir FPU, BM Barışı Koruma Operasyonları FPU Politikası isimli belgede belirtilen

[125] Komuta kademesi, FPU Komutanı, Komutan Yardımcısı, Takım Komutanları, Harekat Subayı, İrtibat Subayı, Lojistik Subayı, Tıbbi Subaylar, Bölüm Liderleri ve Nöbetçi Subaylardan oluşmaktadır.
[126] FPU Komutanı en az Binbaşı veya eşdeğeri rütbede, Komutan Yardımcısı en az Yüzbaşı veya eşdeğeri rütbede, Takım Komutanları ise en az Teğmen veya eşdeğeri rütbede olmalıdır. BM, üniformalı personelin rütbeleri için polis rütbelerinin asker rütbelerine göre ülkeden ülkeye daha fazla farklılık göstermesi nedeniyle daha standart bir yaklaşım sergilemek amacıyla genellikle askeri rütbeleri kullanmaktadır.

organizasyon yapısına uygun şekilde kurulmalıdır.[127] Birim yeterlilikleri ise FPU'nun üç temel işlevini[128] yerine getirebilmesi için gerekli olan özellikleri tanımlar. Bu işlevleri başarıyla yerine getirebilmek için, FPU'lar uluslararası polislik ve insan hakları standartlarına uygun olarak kamu düzeni yönetimi ile özel polis taktik ve tekniklerinde uzmanlaşmış olmalıdır. FPU, toplumsal olaylara müdahale yöntemlerini hem bilmeli hem de uygulayabilmelidir; ayrıca üst ve araç araması, kelepçeleme, kendini savunma teknikleri, bina içi ve dışı taktik operasyonlar, ilk yardım ve stres yönetimi becerilerini kullanma yeteneğine sahip olmalıdır. FPU ayrıca birim olarak davranış ve performans kriterlerini de karşılamalıdır. Disiplin nedeniyle bir FPU'nun tamamı barış operasyonundan geri gönderilirse, üyeleri mevcut veya gelecekteki operasyonlarda görev yapamamaktadır. Kötü performans nedeniyle geri gönderilen FPU'lar ise eksikliklerini giderip tüm sertifikasyon süreçlerini tamamladıktan ve gerekli operasyonel yetenekleri sağladıktan sonra yeniden değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

FPAT tarafından yapılan değerlendirme 6 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla FPU sağlayan devlet tarafından verilen bilgilerin doğrulanması, dil yeterlilik testi, operasyonel mülakat, sürüş yeterlilik testi, silah kullanma ve atış değerlendirmesi ile taktik tatbikattır. Burada en önemli husus tatbikat kısmıdır. FPAT tarafından hazırlanan 2 farklı senaryonun FPU tarafından taktiksel düzeyde uygulamalı olarak gerçekleştirilmesi istenmektedir. FPU, BM personelini ve mülkünü koruma, sivillerin korunmasına katkıda bulunma ve IPO'ların kapasitesinin üzerinde uzmanlaşmış kapasite veya yanıt gerektiren polis operasyonlarını destekleme yeteneklerini tatbikat düzenleyerek sergilemek zorundadır. Bu tatbikat FPAT tarafından izlenerek BM standartları açısından değerlendirilmektedir.

FPAT bu süreçten sonra FPU'nun olası konuşlandırılmasıyla ilgili öneriler sunan, gözlemlerini paylaşan, tespit edilen eksiklikler hakkında yorum yapan ve iyileştirmeler için önerilerde bulunan detaylı bir rapor hazırlamaktadır. Rapor hem BM Polis Birimi'ne hem de ilgili devlet kolluk teşkilatına gönderilmektedir. Bu rapora

[127] Ayrıntılı bilgi için bkz. UN DPO/DFS, **Policy (Revised) on Formed Police Units in United Nations Peacekeeping Operations**, 2016.
[128] Bkz. Bölüm 3.3.2.

istinaden FPU'nun görevlendirilip görevlendirilmemesine, Barış Operasyonları Dairesi Polis Danışmanı tarafından karar verilmektedir.

3.5. Birleşmiş Milletler Polisinin Görevleri

BM polisi için anayasal düzeyde bir belge olan 2014 tarihli Birleşmiş Milletler Polisi Politikasına göre "BM polisinin misyonu, çatışma, çatışma sonrası ve diğer kriz durumlarında üye devletlere destek vererek, halka hizmet eden ve onları koruyan etkili, verimli, temsil yeteneği yüksek, duyarlı ve hesap verebilir polis hizmetlerinin hayata geçirilmesini sağlayarak uluslararası barış ve güvenliği güçlendirmektir." Aynı belgeye göre BM polisinin iki temel işlevi vardır. Birincisi, operasyonel destek sağlamak ile geçici olarak fiili kolluk kuvveti faaliyetlerini yürütmektir. Bu, suçun önlenmesi, tespiti ve soruşturulması, can ve mal güvenliğinin sağlanması ve kamu düzenini korunması amacıyla operasyonel destek verilmesi ya da görevlendirilirse geçici olarak bu görevlerin üstlenilmesi anlamına gelir. İkinci işlev ise, ev sahibi devletin polis teşkilatının reformu, yeniden yapılandırılması ve yeniden inşasına destek olmaktır. Bu da mümkün olan en yüksek profesyonel standartlarda, temsil yeteneği güçlü, duyarlı ve hesap verebilir polislik hizmetleri sunan etkin bir ev sahibi devlet polisi kapasitesinin oluşturulmasına katkıda bulunmak demektir. Her iki işlev de uluslararası insani hukuk, insan hakları hukuku ve BM'nin suç önleme ile ceza adaleti standart ve normlarına uygun olarak gerçekleştirilir ve ev sahibi devlet polisinin kamu güvenliği ve suç önlemede birincil sorumlu olduğu ilkesine dayanır.[129]

Bu noktada fiili kolluk yetkilerinin tam olarak anlaşılması önem arz etmektedir. Fiili kolluk yetkileri, kanun ve düzenin sağlanması, tutuklama ve gözaltına alma, delil toplama, suçları soruşturma ve ceza soruşturmalarına destek sağlama, sınır güvenliği, toplumsal olayların kontrolü, etkili devriyeler gibi polislikle ilgili tüm görevlerin tam sorumluluğunu kapsar. Bu tür yetkilerle BM polisi, yerel kapasite gelişene kadar ulusal polis hizmeti olarak görev yapar. Ancak fiili kolluk yetkileri, ev sahibi devletin egemenliği ile bu yetkilerin getirdiği operasyonel zorluklar ve siyasi hassasiyetler nedeniyle nadiren ve geçici olarak verilmektedir. Fiili kolluk yetkisinin bulunmaması

[129] UN DPKO/DFS, **Policy on United Nations Police in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2014, para. 53.

durumunda, bazı operasyonel sorumluluklar veya özel yetkileri olan misyonlar (örneğin Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki MINUSCA) da yetkilendirilebilmektedir; bu da BM polisine yerel kolluk kuvvetlerine anlamlı katkılar sağlama ve fiili kolluk kuvveti yetkileri olmadığında yaşanan kısıtlamaları aşma imkanı sunabilmektedir. Bu görevlerin yerine getirilmesinde ev sahibi devletin iş birliği yasal bir zorunluluk olarak kalmaya devam etmektedir.[130]

Günümüzde BM polisi, yukarıda belirtilen işlevleri yerine getirmek için bir barış operasyonunun tamamı boyunca, çatışma sonrası temel güvenliği sağlamak ve sivilleri korumaktan başlayarak, ciddi ve organize suçlarla mücadele etmek amacıyla sürdürülebilir ev sahibi devlet kapasitesi geliştirmeye kadar çeşitli önemli görevler üstlenmektedir. Bazı çalışmalar kapsamında teker teker incelenen bu görevlerin sayıları onlarla ifade edilmektedir. Barışı koruma operasyonlarının güncel yetki belgeleri incelendiğinde, her misyona özgü olarak BM polisine verilen görevlerin ise üç ana başlık altında gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunlar, sivillerin korunması, toplum destekli polislik ve ev sahibi devletin kapasitesinin artırılmasıdır. Teker teker sayılan görevler esasen bu üç temel görev kapsamında yürütülen faaliyetlerdir. Barışı koruma operasyonunda görev aldığım süre boyunca, benim de yerine getirme fırsatı bulduğum onlarca farklı görev, bu üç temel görev tam olarak anlaşılmadan yapılmaya çalışılırsa, bağlamından koparak istenen sonuca ulaşılamayabilir. Örneğin, bir devriye görevinde yapılması gerekenler, sivillerin korunması mı, toplum destekli polislik mi yoksa ev sahibi devlet polisinin kapasitesinin geliştirilmesi mi amaçlandığına göre değişiklik göstermektedir. Bu yüzden BM polisinin, belirli bir faaliyeti gerçekleştirirken bu üç temel görevden hangisi çerçevesinde hareket ettiğini anlaması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, çalışmamızda bu üç temel görev incelenecektir.

3.5.1. Sivillerin Korunması

Sivilleri korumak, Barış Operasyonları Dairesi Polis Birimi ile barış operasyonlarının bir parçası olarak görevlendirilen polis bileşeninde görev yapan her

[130] United Nations, **Specialised Training Materials for UN Police 2021**, Lesson 1: Overview of the United Nations Police, p. 7.

türlü BM polisinin görevidir.[131] Bu görev kapsamında kimlerin sivil olarak kabul edildiği ve savaşan taraflardan nasıl ayrıldığının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonlarında Sivillerin Korunması Politikası'na göre, silahlı güçlerin üyeleri, sürekli çatışma halinde olan organize silahlı grupların üyeleri ve doğrudan çatışmalara katılan siviller (çatışmalara katıldıkları sürece) barışı koruma operasyonları kapsamında sivil sayılmamaktadır. Bu üç grup dışında kalanlar sivil olarak değerlendirilmektedir. Bir kişinin sivil olup olmadığı konusunda tereddüt varsa, o kişi sivil sayılmaktadır.[132]

1999 yılında Sierra Leone'de sivilleri korumak için bir barışı koruma operasyonunu açıkça görevlendiren ilk Güvenlik Konseyi kararından bu yana, BM sistemi içerisinde sivillerin korunması konusunda önemli kavramsal ve uygulamalı gelişmeler yaşanmıştır. Güvenlik Konseyi'nin 2185 (2014) sayılı kararında, BM polisi tarafından yürütülen çalışmalarda sivillerin korunmasının merkezi rolü teyit edilmiştir. Barışı koruma operasyonlarında sivillerin korunması, sivillere yönelik fiziksel şiddet tehditlerini engellemeyi veya bu tehditlere müdahale etmeyi amaçlayan ve güç kullanımı da dahil gerekli tüm yöntemleri kapsayan bir görev olarak tanımlanır. Bu görev, misyonun kapasitesi ve görev alanı içinde, ev sahibi hükümetin sorumluluğunu zedelemeden yürütülür. BM barışı koruma operasyonları, sivillerin korunması çalışmalarını üç aşamalı bir yaklaşımla gerçekleştirir. Birinci aşama diyalog ve etkileşim yoluyla koruma, ikinci aşama fiziksel koruma sağlama, üçüncü aşama ise güvenli bir ortam yaratmaktır. BM polisi, bu üç aşamanın her birinde görev yapmaktadır.[133]

BM polisi, sivillerin korunmasında önemli bir rol üstlenmekte ve bu alandaki faaliyetlerine görevleri arasında öncelik vermektedir. BM polisi, sınırlı kaynaklara sahip olduğu ve sivillerin şiddet tehdidi altında olduğu her duruma müdahale edemediği veya her yerde bulunamadığı için, kaynak dağıtımında koruma çalışmaları

[131] United Nations, "Protection of Civilians", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/protection-of-civilians, 08 Mayıs 2025.
[132] UN DPO, **Policy on The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping**, 2023, para. 15.
[133] UN DPKO/DFS, **Guidelines on the Role of United Nations Police in Protection of Civilians**, 2017, para. 6.

diğer görevlerden önce gelmektedir. Ev sahibi devlet sivilleri koruma konusunda asıl sorumluluğu taşımasına rağmen, bu görevi yerine getiremediği, yapmak istemediği veya başaramadığı durumlarda, BM polisi, tehdit kaynağı ne olursa olsun güç kullanımı dahil olmak üzere, fiziksel şiddet riski altındaki sivilleri korumak için bağımsız hareket etme yetkisi ve sorumluluğuna sahiptir. Sivillerin korunması amacıyla ev sahibi devlet polislerine danışmanlık ve destek sunmak, ev sahibi devlet polisinin ve diğer kolluk kuvvetlerinin sivilleri koruma kapasitesini ve istekliliğini artırmak ve yerel halkla olumlu ilişkiler kurmak için toplum odaklı bir yaklaşım benimsemek büyük önem taşımaktadır.[134]

BM polisi bu nedenle sivillere yönelik şiddet riskini ve etkilerini azaltmak için çeşitli faaliyetler gerçekleştirmektedir. Açık bir tehdit bulunmadığında önleyici görevler ön plandadır. Bu kapsamda, BM polisi, topluluklar arasındaki görünürlüğünü artırmak, yerel polisi uluslararası insan hakları standartlarına uygun hale getirmek için eğitim vermek, insan hakları ihlallerini tespit edip erken uyarı sistemleri kurmak amacıyla izleme, rehberlik ve danışmanlık sağlamak, ceza adalet sistemini güçlendirmek için denetim mekanizmaları geliştirmek ve polis soruşturmalarına destek olmak gibi görevler üstlenmektedir. Belirli bir tehdit ortaya çıktığında ise caydırıcı ve proaktif görevler üstlenilir. Tehdit altındaki bölgelerde yerel polisle birlikte daha fazla varlık göstermek, onlarla ortak ya da tek başına devriyeler düzenlemek, bu devriyelerde halkla mümkün olduğunca etkileşim kurmak ve elde edilen bilgileri raporlamak ile şiddete karışan yerel kolluk güçlerinin hesap verebilirliğini artırmak için yerel polis teşkilatlarına destek sağlamak bu görevler arasında yer alır. Sivillere yönelik fiziksel şiddetin açıkça görüldüğü durumlarda, BM polisi, saldırganları durdurmak için FPU'lar aracılığıyla misyonun güç kullanma yönergelerine uygun şekilde doğrudan müdahalede bulunabilir. Eğer saldırganları durdurma kapasitesi yoksa sivillere doğrudan fiziksel koruma sağlamak ya da daha güvenli bölgelere kadar eşlik ederek güvenliklerini temin etmekle görevlendirilebilir. Ayrıca, faillerin ulusal veya uluslararası düzeyde cezai soruşturma ve yargılanması

[134] Harvey J. Langholtz, **Comprehensive Protection of Civilians Training Materials for United Nations Peace Operations: Police Version**, Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2008, pp. 48-49.

için insanlığa karşı suçlar, savaş suçları, soykırım, cinsel şiddet ve ağır insan hakları ihlalleri gibi tüm ciddi suçların delillerini toplamak, kaydetmek ve saklamak da önemli görevler arasındadır. Şiddetin azalmasının ardından ise BM polisi, mültecilerin veya ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin (Internally Displaced People, IDP) gönüllü, güvenli, onurlu ve sürdürülebilir şekilde geri dönüşü veya yeniden yerleştirilmeleri için yerel polisle birlikte uygun güvenlik ortamının oluşturulmasına katkıda bulunmak, hukukun üstünlüğünü yeniden tesis etmek ve şiddetin tekrarlanmasını önlemek gibi görevleri de yerine getirir.[135]

Farklı BM polisi görevlilerinin sivillerin korunmasındaki rollerine baktığımızda, IPO'lar genellikle ev sahibi devlet polisleriyle ana iletişim noktasıdır ve hem polis memurları hem de yerel halkla bağlantı kurarlar. Çoğu mevcut misyonda silahsızdırlar. Operasyon sırasında erken uyarı sistemlerine katkıda bulunmak için güvenlik ve emniyete dair bilgileri toplamak ve analiz etmek, ev sahibi devlet polisi ile toplum arasında köprü görevi üstlenmek, koruyucu bir ortam yaratmak amacıyla ev sahibi devlet polisine önleme ve müdahale süreçlerinde danışmanlık yapmak gibi görevleri vardır. FPU'lar ise silahlı olmaları nedeniyle, sivillere yönelik tehditlere karşı daha güçlü ve tutarlı müdahale edebilir ve caydırıcı olabilirler; bu nedenle zorlu veya yüksek riskli durumlarda sivilleri koruma konusunda daha aktif rol alma olanağına sahiptirler. Örneğin, yüksek görünümlü devriyeler düzenleyebilir veya silahsız devriyeler ile konvoylara koruma sağlayabilirler.[136]

3.5.2. Toplum Destekli Polislik

Toplum destekli polislik, toplumun ihtiyaçlarına uygun şekilde suçun önlenmesi ve yönetilmesi ile güvenlik ve düzenin sağlanmasında toplumu polisle iş birliği yapmaya teşvik eden bir stratejidir. Ayrıca suç ve düzensizlik sorunlarını belirleyip çözüm arayışında toplumun tüm kesimlerini dahil eden, polis ile toplum arasında iş birliğine dayalı bir çabadır. Bu yaklaşımın temelinde, polisin tek başına suçu ve düzensizliği kontrol edemeyeceği ve toplumun yaşam kalitesini artırmanın

[135] UN DPKO/DFS, **Guidelines on the Role of United Nations Police in Protection of Civilians**, 2017, para. 6.
[136] **A.e.**

mümkün olmadığı inancı yatar. Toplum odaklı polislik hem bir felsefe hem de bu felsefenin uygulanma biçimi olan örgütsel bir stratejidir. Buradaki amaç sadece müdahale etmek değil, aynı zamanda suçu önlemek ve toplumun sorunlarını çözmektir. Bu felsefe, polisin ve toplumun güncel zorlukları birlikte çözmek için ortak çalışması gerektiği inancına dayanır. Etkili toplum polisliği, suçun azalmasına, suç korkusunun hafiflemesine ve toplumdaki yaşam kalitesinin yükselmesine olumlu katkı sağlamaktadır.[137]

BM polisi genellikle zayıf, kırılgan ya da polis meşruiyetinin olmadığı ortamlarda görevlendirilmektedir. BM polisinin temel görevlerinden biri, kendi polislerine halkın güvenini yeniden kazandırmak ve bunu sürdürmektir. Bu nedenle, BM polisi rızaya dayalı polislik anlayışını desteklemek ve toplumu suçu önleme ve tespit etme konularında iş birliğine teşvik etmekle görevlidir. Bu görevlerin çoğu, yüksek düzeyde uzmanlık, bilgi, beceri, deneyim ve yeterlilik gerektirir. Bu durum BM polisinin özellikle ev sahibi devletin polis teşkilatına ve diğer kolluk kuvvetlerine operasyonel ve kapasite geliştirme desteği sağladığında, gerektiğinde ise geçici polislik ya da diğer kolluk görevlerini üstlenmesi durumlarında da geçerlidir.[138]

BM polisi, sivillerin ve insan haklarının korunmasına destek sağlamak, çatışmayla bağlantılı cinsel şiddet ve ciddi organize suçlar gibi konuları ele almak, ayrıca soruşturmalar, özel operasyonlar ve seçim güvenliğini sağlamak amacıyla toplum destekli polislik yöntemlerini kullanmaktadır.[139] Toplum destekli polislik, çatışma sonrası bölgelerde polis hizmetlerinin giderek daha önemli bir parçası haline gelmektedir. Bu yöntem, yerel halkın polise olan güvenini artırmakta ve iş birliğini teşvik etmektedir. Polisin toplum içinde görünür olması ve yerel halkla birlikte hareket etmesi, savunmasız gruplar, geri dönen mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilere güven vermektedir. Bu nedenle, toplum destekli polislik yaklaşımı ile faaliyetlere bulunmak BM polisi için barışı koruma operasyonlarında önemli bir

[137] UN DPO/DFS, **Manual on Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations**, 2018.
[138] Taheri, **a.g.e.**, p. 83.
[139] United Nations, **Report of the Secretary-General on United Nations Policing S/2016/952**, para. 8.

görevdir[140] ve tüm faaliyetlerinde, operasyonlarında, halkla iletişiminde, ev sahibi devletin polis teşkilatına sunduğu destekte toplum odaklı polislik felsefesini temel alması gerekmektedir.[141] Toplum destekli polislik kapsamında halkla kurulan ilişkiye örnek olarak, Güney Sudan'daki ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin yaşadığı kamplarda (IDP Camp), yerel polisin yetersiz kapasitesi nedeniyle kamp içindeki suçları önlemek ve düzeni sağlamak amacıyla kamp sakinlerinin oluşturduğu topluluk izleme gruplarıyla BM polisinin sürekli temas halinde olması gösterilebilir.

3.5.3. Ev Sahibi Devlet Polisinin Kapasitesinin Geliştirilmesi

BM polisinin yetkilerindeki en kayda değer genişlemelerden biri, ev sahibi devlet polis hizmetlerinin kapasitesini güçlendirmeye yönelik görevlerin üstlenilmesidir. Bu yaklaşım iki aşamada gelişmiştir. İlk aşama, yerel polise eğitim sağlamaktır. İkinci ve daha müdahaleci aşama ise yerel polis kurumlarının reformu, yeniden yapılandırılması ve yeniden inşa edilmesidir.[142]

Çatışma sonrası ve kırılgan devletlerde polis ile diğer kolluk kuvvetlerinin reformu, yeniden inşası ve yapılandırılması, BM polisliğinin giderek temel odak noktası haline gelmiştir. 2003'ten bu yana, neredeyse tüm yeni barışı koruma misyonlarının yetkileri, genellikle reform, yeniden yapılandırma ve yeniden inşa olarak da adlandırılan polis kapasitesinin oluşturulması ve güçlendirilmesini kapsamaktadır.[143] Bu durum, BM polis teşkilatının misyonu, örgütsel yapısı ve görevleri ile alakalı temel kaynak olan 2014 tarihli Stratejik Rehberlik Çerçevesine de yansımış olup beş düzenlemeden bir tanesi kapasite geliştirme üzerinedir.

BM polisi, ulusal polis hizmetlerini yeniden düzenleyip yapılandırarak ve eğitim vererek, onların saygın, sürdürülebilir ve iyi organize edilmiş kolluk kuvveti kurumları haline gelmelerini sağlamakla görevlidir. Reform, yapılandırma, eğitim ve güçlendirme çalışmaları, kültürel, politik, ekonomik ve sosyal gerçeklikler gibi ulusal

[140] United Nations, **Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations**, New York, 2003, p. 90.
[141] UN DPKO/DFS, **Policy on Police Operations in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2015.
[142] Hughes, et. al., **a.g.e.**, p. 19.
[143] UN DPO/DFS, **Guidelines on Police Capacity-Building and Development**, 2015.

bağlamları dikkate almalıdır. BM polisi, yerel polis adaylarının seçimi, taranması ve eğitimi ile sahada rehberlik, denetim ve performanslarının değerlendirilmesi konusunda giderek daha fazla görevlendirilmiştir.[144]

Kapasite geliştirme faaliyetlerinde çeşitli araçlar kullanılmaktadır. Bunlardan biri, ilgili kolluk kuvveti biriminin personel kapasitesini belirlemek amacıyla sayım ve inceleme yapılmasıdır. Bu süreçte hedef, geçmişte uygunsuz davranışlarda bulunan personelin, reform sürecine ve kolluk kuvvetinin itibarına zarar vermesini önlemektir. Örneğin, insan hakları ihlali gibi kriterlere uymayan personel görevden alınırken, uygun olmayan adayların hizmete girmesi de engellenir. Bir diğer araç ise yerel polisin eğitilmesidir; burada temel amaç, polis hizmetlerini güçlendirerek davranış ve hizmetlerin profesyonel ve etkili olmasını sağlamak ile demokratik polislik için uluslararası standartlara uygunluğu temin etmektir. Reform sürecini tamamlayan bir diğer görev ise izleme, rehberlik ve danışmanlıktır (monitoring, mentoring, advising - MMA). İzleme, ev sahibi devlete kolluk kuvvetlerindeki başarıları belirleme ve eksikliklerin nasıl giderileceğine dair öneriler sunma imkanı tanır. Rehberlik, ilham vererek gelişimi teşvik eder. Danışmanlık ise sorunların çözümüne yardımcı olur veya tüm reform süreci boyunca kurumun inşası ve güçlendirilmesini destekler.[145] Uygulamada, BM polisinin hangi kapasite oluşturma ve geliştirme faaliyetlerine, alanlarına ve eğitim hedeflerine öncelik vereceğinin ev sahibi devletin ihtiyaçlarına göre belirlenmesi ile projelerin ve programların buna göre tasarlaması önem arz etmektedir.

3.6. Birleşmiş Milletler Polisinin Karşı Karşıya Olduğu Sorunlar

Günümüzde birçok barış operasyonu, korunacak barışın çok az veya hiç olmadığı, genellikle karmaşık ve güvensiz çatışma bölgelerinde görev yapmaktadır. Bu operasyonlardan beklenenler ile sunabildikleri arasında giderek artan bir fark olduğu açıkça görülmektedir. Çoğu barış operasyonu ve personeli, görevlerini yerine

[144] United Nations, **Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations**, New York, 2003, p. 91.
[145] UN DPO/DFS, **Guidelines on Police Capacity-Building and Development**, 2015.

getirmek için gereken yeteneklere sahip olmadıkları ve bazen destekleyici bir barış süreci olmadan çalıştıkları için önemli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu durum, hedeflerine ulaşmalarını zorlaştırmaktadır.[146]

Özellikle son yirmi beş yılda, polisin entegre bir unsur olarak yer aldığı operasyonlar ve bu operasyonlarda görev yapan polis sayısı ile polis görevlerinin karmaşıklığında sürekli bir artış yaşanmıştır. BM polisliği hiçbir zaman kolay olmamış, ancak görevlerin artması, yetkiler ve karşılaşılan sorunların yeni gerçekliğiyle başa çıkmak için hazırlanmış bir sistemin olmaması zorlukları artırmıştır. BM polisinin yetkileri ve kullandığı araçlar değişmiş, özellikle FPU kullanımında ciddi bir artış meydana gelmiştir. Bu değişiklik, sürekli kaynak eksikliği içinde ve genellikle sınırlı özel eğitim alan polislerin, daha çok sivillerin korunmasına ve şiddet yanlısı aşırı gruplarla mücadeleye odaklandığı bir ortamda gerçekleşmiştir. Bazı görevler kısa vadeli olsa da birçok görev daha çok güvenin yeniden tesisine odaklandığı için uzun vadeli bir yaklaşım gerektirmektedir. Çatışmanın devam ettiği devletler ile çatışmadan yeni çıkan devletlerde hem güvenlik durumu sorunlu hem de halkın yerel kurumlara duyduğu güven düşük seviyededir. Bir yandan güvenliği sağlamak, diğer yandan güven oluşturmak arasında hassas bir denge bulunmaktadır.[147] Tüm bunlar göz önüne alındığında, çalışmamızda BM polisinin temel olarak iki sorunla karşı karşıya olduğu değerlendirilmiştir. Bunlar, BM polisinin kendi kapasitesini olumsuz etkileyen mesleki yeterlilik sorunları ile ev sahibi devlet polis teşkilatının kapasitesinin geliştirilmesini ve uzun vadede güvenin sağlanmasını olumsuz etkileyen sistem kaynaklı sorunlardır.

3.6.1. Mesleki Yeterlilik Sorunları

Daha önceki bölümlerde ele aldığımız gibi, bir BM polisinin görevlendirilebilmesi için belirli mesleki yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlar arasında BM barış operasyonları ve polislik standartları hakkında bilgi, dil

[146] United Nations, **Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operations on Uniting Our Strengths for Peace: Politics, Partnership and People**, UN General Assembly & Security Council, 2015, p. 9.
[147] Osland, **a.g.e.**, pp. 204-205.

becerisi, sürüş yeteneği, atış becerisi ve bilgisayar kullanımı yer almaktadır. Her kategori için ayrı standartlar belirlenmiş olup buna göre değerlendirmeler yapılsa da seçme ve görevlendirme aşamalarında hâlâ yaygın sorunlar yaşanmaktadır.

Birçok BM polisi, kendi ülkelerinde mükemmel polis olsalar bile uluslararası görevler için gereken tüm şartları tamamen karşılama konusunda genellikle yetersiz bir şekilde barışı koruma operasyonlarına gönderilmektedir. BM, belirlenen polis sayısını karşılamak, personeli zamanında sahada görevlendirebilmek ve daha fazla devletten katkı almak için gereksinimlerin tamamen karşılanmasında mesleki kaliteden sıkça ödün verebilmektedir. Bu konuda sorumluluk sadece BM'ye değil aynı zamanda belirlenen standartları göz ardı ederek uygun personeli göndermede isteksiz davranan üye devletlere de aittir. Araç kullanabilme ve misyonun dilini konuşabilme gibi temel gereksinimler bile düzenli olarak karşılanmamaktadır.[148]

BM polisinin karşılaştığı en belirgin sorunlardan biri, barış operasyonlarında görevlendirilen polislerin resmi misyon dilinde iletişim kurabilmeleri şart olmasına rağmen yabancı dil bilgilerinin yetersiz olmasıdır. Gerekli dil becerilerinden yoksun olan polisler en basit raporları yazmakta, verilen sözlü ve yazılı talimatları anlamakta ve hem kendi aralarında hem de yerel halkla iletişim kurmakta güçlük çekmiş, bu durum görevlerini ciddi anlamda olumsuz etkilemiştir.[149] Dil bariyeri olarak da adlandırılan bu iletişim sorunu, uzun yıllardır tekrar eden bir problem olmuştur. BM polisi içinde iletişimde yaşanan en belirgin zorluklardan biri, FPU ile IPO'lar arasında olandır. Komuta kademesi dışındaki FPU personelinin misyon dilini tamamen bilmesi zorunlu değildir. En küçük FPU birimi olan on kişilik grup (section) liderleri, seçim aşamasında komuta kademesindeki diğer FPU personeli gibi kapsamlı bir yabancı dil sınavına tabi tutulmamakta sadece kısa bir mülakat aşamasından (operational interview) geçirilmektedir. Misyonda yürütülen devriye görevlerinde IPO'lar en küçük bu FPU birimi birlikte görev yaptıkları için görev öncesi, esnası ve sonrasında aralarında iletişim sorunları yaşanmaktadır.

[148] Chuck Call, Michael Barnett, "Looking for a Few Good Cops: Peacekeeping, Peacebuilding and CIVPOL", **International Peacekeeping**, Vol.6, Issue:4, 1999, pp. 43-68.
[149] Broer, Emery, **a.g.e.**, p. 375.

BM polisinin karşılaştığı bir diğer yaygın sorun ise yetersiz sürüş becerileridir. Barış operasyonlarında görevli polisler görevlerini yerine getirirken BM araçlarını kullanmak zorundadır ve bunun için BM sürüş sınavını geçtikten sonra verilen bir BM sürücü belgesi gereklidir. Trafik kuralları, yollar ve arazi, birçok polisin kendi ülkelerindeki koşullardan oldukça farklıdır. BM operasyonlarında en fazla kaybın trafik kazaları veya zorlu arazi koşullarında araç kullanmaktan kaynaklandığı göz önünde bulundurulduğunda ekstra dikkat gerekmektedir.[150] Tıpkı dil becerilerindeki eksiklikler gibi, yetersiz sürüş becerileri polisin görevini etkili bir şekilde yapma yeteneğini sınırlamakla kalmayıp, hayatı tehdit eden sonuçlara da yol açabilmektedir. Ayrıca sık sık yaşanan kazalar, zaten kısıtlı olan lojistik kaynaklar üzerinde ekstra bir yük oluşturmaktadır.[151]

Ülkelerinde sürüş değerlendirmesine tabi tutulan BM polisi adaylarının, misyon bölgesindeki sürüş ve yol koşulları kendi ülkesindekinden muhtemelen farklı olduğundan, BM sürücü belgesi alabilmek için misyon alanında ikinci bir sürüş testini geçmeleri gerekmektedir.[152] Ancak, ülkelerinde yapılan sınavı geçen adayların misyon alanındaki sınavda başarısız oldukları durumlarla da karşılaşılmaktadır. Bu tür personel genellikle ülkelerine geri gönderilmekte, bu da zaman ve kaynak israfına yol açmaktadır. Her iki sınavı geçen adaylar arasında bile, aracı tamamen güvenli ve emniyetli kullanabilecek personel oranı düşük kalmaktadır. Zayıf altyapı ve yollar ortak bir endişe kaynağı iken bu şekilde uygun sürüş becerilerine sahip olmadan görevlendirilen polisler diğer meslektaşları üzerinde de stres kaynağı oluşturmakta bu da durumu daha kötüleştirmektedir.

Temel bilgisayar bilgisi, misyonda görev yapacak personelde mutlaka bulunması gereken bir diğer beceridir.[153] Görevlendirme için, iyi bilgisayar becerilerine sahip adayların diğerlerine göre öncelikli tercih edilmesi gerektiği belirtilse de, misyondaki personel arasında bilgisayar becerileri bakımından ciddi

[150] United Nations, **United Nations Civilian Police Handbook,** United Nations Department of Peace-keeping Operations, 1995, pp. 131-132.
[151] Broer, Emery, **a.g.e.**, p. 376.
[152] UN DPO/DOS, **Standard Operating Procedure (Revised) Assessment for Mission Service of Individual Police Officers**, 2019.
[153] UN DPKO/PD, **Guidelines for United Nations Police Officers on Assignment with Peacekeeping Operations**, 2007, para. 52.

farklılıklar vardır. Barış operasyonlarına polis katkısı sağlayan devletler genellikle gelişmekte olan devletler olduğundan, BM polisleri arasında bilgisayar becerilerinde standart bir bilgi düzeyi bulunmamaktadır. Bu durum, yetersiz dil becerileriyle birleştiğinde, en basit raporların bile yazılmasının uzun sürmesine neden olmakta ve rapor edilmesi gereken önemli olaylar olsa dahi genellikle önceki raporların kopyaları gönderilmektedir.

Bir diğer sorun kültürel farklılıklardır. Davranışlar ve göreve ilişkin tutumlardaki kültürel farklılıklar, birçok farklı devletten gelen BM polisleri arasında ve BM polisi ile yerel polis veya halk arasında gerginliklere neden olabilmekte ve görevlerin başarılı bir şekilde uygulanmasının önünde büyük engeller oluşturabilmektedir.[154] Farklı devletlerin polislik yöntemleri, polis standartlarındaki çeşitlilik ve kültürel etkenler nedeniyle iş birliği ve iletişim kurmak karmaşık hale gelebilmektedir.[155] Genellikle bir görev alanında en az 15 ila 20 farklı milletten personel bulunmakta ve bu görevlilerin değişik polis gelenekleri, dini inançları, çalışma disiplinleri, hijyen alışkanlıkları, beslenme biçimleri ve öncelikleri bulunmaktadır.[156] 2025 itibarıyla 78 devlet BM polis misyonlarına polis memuru göndermiştir.[157] BM polis memurları, milliyetlerine göre ayrılarak değil organizasyon yapısına tamamen entegre edilerek aynı birimlerde görev yapmakta, aynı ofislerde çalışmakta, birlikte devriyeye çıkmakta ve reform ile kapasite geliştirme faaliyetlerini ortaklaşa yürütmektedir. Bir BM polisi normal bir iş günü boyunca onlarca farklı devletten polis memurlarıyla çalışabilir. Bu nedenle, çok çeşitli ve bazen çatışan kültürel yaklaşımlarla karşılaşabilmektedir. Ancak bu konuda kültürel bir eğitim almadığı için dünyanın dört bir yanından gelen meslektaşları ile çalışma becerilerini geliştirmek, görev süresi boyunca karşılaştığı en büyük zorluklardan biri olmaktadır.

FPU'lar aynı devlet mensubu olduklarından, farklı kültürlerden gelmenin ve farklı eğitimler almanın getirdiği dezavantajları yaşamadan daha uyumlu bir şekilde çalışabilmektedirler. Ancak bazı yerleşmiş alışkanlıkların kırılması da daha zor

[154] Stodiek, **a.y.**
[155] Mobekk, **a.g.e.**, p. 16.
[156] Broer, Emery, **a.g.e.**, p. 377.
[157] United Nations, "Police Contributors", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/police-contributors, 13 Mayıs 2025.

olabilmektedir. Özellikle komuta kademesinin toplumsal olaylar konusundaki deneyimi yetersiz olduğunda, BM standartlarını karşılamada istenilen ilerlemenin sağlanmasında sorunlar açığa çıkmaktadır.

3.6.2. Sistem Kaynaklı Sorunlar

BM polisinin barışı koruma görevlerinde kendilerine verilen yetkiler doğrultusunda başarılı olmalarını olumsuz etkileyen sistem kaynaklı sorunlar da bulunmaktadır. Her operasyondan elde edilen deneyimlerle sistemsel sorunlarda iyileştirmeler yapılsa da, operasyonların çok yönlü ve karmaşık problemleri zamanında ve etkin bir şekilde çözmesi beklendiği için bu sorunların tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmamaktadır. Ayrıca sistem kaynaklı sorunlar sadece BM'den değil üye devletlerden de kaynaklanmaktadır. Bu sorunlar genellikle etkili polis bileşenlerinin oluşturulmasını ve görevlerini başarılı şekilde yerine getirmelerini olumsuz olarak etkileyen personel temini, görevlendirme ve yetki belgeleriyle ilgili problemler olarak ortaya çıkmaktadır.

Barış operasyonlarında polis bileşenleri oluşturulurken karşılaşılan birçok zorluk arasında, doğru yetenek ve deneyime sahip yeterli personeli bulmak, cinsiyet dengesini sağlamak ve korumak, daha az demokratik devletlerden gelen BM polisleriyle demokratik polis teşkilatları kurmak, ayrıca işe alım ve sahada kalite kontrolünü sürdürmek yer almaktadır.[158]

BM polisi sayısal anlamda görevlendirilmesi talep edilen polis ile görevlendirilen polis arasında sürekli bir uyumsuzluk sorunu ile karşı karşıyadır. Bu arz-talep boşluğuna etki eden birkaç faktör bulunmaktadır. Polisler kendi devletlerinde aktif olarak görev yapmaktadır ve üye devlet polis teşkilatları, yerel polis ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda deneyimli polis memurlarını uluslararası görevlere göndermekte genellikle isteksiz davranmaktadır. Bu durum, özellikle kendi ülkelerinde değer verilen uzmanlaşmış bilgi ve becerilere sahip polisler için geçerlidir. Arz ve talep arasındaki bu boşluk, 1990'ların sonlarından itibaren gelişmiş batılı devletlerin BM barışı koruma operasyonlarına üniformalı personel katkılarını büyük

[158] Durch, Ker, **a.g.e.**, p. 15.

oranda azaltmasıyla daha da karmaşık bir hal almıştır. Batılı devletler mali destek sağlarken, iyi eğitimli ve donanımlı personelinin barışı koruma operasyonlarından uzak kalması, BM'nin ihtiyaç duyduğu yeterli sayıda kalifiye polisi temin etme konusunda yaşadığı zorlukları artırmıştır.[159]

Bir diğer problem ise yeterli sayıda kadın polis memurunun görevlendirilmesindeki güçlüktür. Kadın polislerin barış operasyonlarına katılması, sivillerin özellikle kadın ve çocukların korunmasında operasyonel etkinliği artırmakta ve kadınlara yönelik suçlara daha iyi müdahale edilmesini sağlamaktadır; bu nedenle barışı koruma başarısı açısından büyük öneme sahiptir. Kadın memurların yetersiz temsil edilmesi, BM polisinin görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmesini zorlaştırmaktadır.[160]

BM misyonlarından, kapasite geliştirme ve kurum inşası gibi uzun vadeli, niteliksel ve yapısal sorunları çözmeleri beklenmektedir. Ancak mevcut sistem, genellikle bir yıl gibi kısa süreli rotasyonlarla çok sayıda IPO'nun görevlendirilmesine dayanmaktadır. IPO'ların görev süreleri en fazla üç yıla kadar uzatılabilmekte, fakat bu uzatmalar yalnızca istisnai durumlarda talep edilip onaylanmakta ve bir yıldan uzun süre görev garantisi verilememektedir. Bir polis bileşeni şefinin (Head of Police Component, HOPC) de ifade ettiği gibi, gerçek durum polis bileşenlerinin misyon alanında 10 yıl kalması değil, aslında birer yıl on kez orada bulunmalarıdır. Personelin bu görev için yeterince eğitilmemiş olması da göz önünde bulundurulduğunda uzun vadeli kurumsal gelişim çabaları için öngörülebilirlik olumsuz yönde etkilenmektedir.[161]

Bir barışı koruma operasyonunda görev yapmaya başlayan BM polisinin uyum sağlaması ve öğrenmesi için belli bir zamana ihtiyacı vardır. Eğer bu polis daha önce BM görevinde bulunmamışsa hem BM polisliği hem de misyona özgü zorluklar hakkında bilgisi sınırlı olduğundan bu süre uzayabilir. Bu sorunu aşmak için, kendi

[159] Caparini, **Challenges in Deploying Effective Police to International Peace Operations**, pp. 20-21.
[160] **A.e**., pp. 21-22.
[161] United Nations, **External Review of the Functions, Structure and Capacity of the UN Police Division**, 2016, (Çevrimiçi) https://police.un.org/sites/default/files/external-review-2016_0.pdf, 28 Nisan 2025.

ülkelerinde aldıkları görev öncesi eğitim ile misyon bölgesine ulaştıktan sonra verilen bir haftalık oryantasyon eğitimi yeterli olmamaktadır. Bunun birkaç nedeni vardır. Görev öncesi eğitimin kalitesi, katkıda bulunan devletin bu konuya verdiği önem ve sunduğu imkanlarla sınırlıdır. Misyon bölgesinde verilen eğitim ise IPO'lar tarafından sağlanmaktadır. Bu eğitimde, her misyonun yetki belgesiyle kendisine verilen özel görevlerden çok, personelin temel ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı üzerinde durulmaktadır. Göreve başlayan personelin barınma, maaş, gıda ve sağlık gibi kaygılardan uzaklaşıp görevine odaklanması aylar sürebilmektedir. Görev süresinin sonuna doğru, yaklaşık bir ay süren çıkış işlemleri de dikkate alındığında, standart olarak belirlenen bir yıllık görev süresi verimli şekilde kullanılamamaktadır. FPU'lar ise hem ev sahibi devlete hem de devlet içindeki görev bölgelerine gidip gelmeleri ve oryantasyon eğitimleri nedeniyle, on iki aylık görev sürelerinin yaklaşık on ayında aktif olarak görev yapabilmektedir.

Diğer bir sistemsel sorun yetki belgelerinden kaynaklanmaktadır. Barışı koruma operasyonları Güvenlik Konseyi tarafından yetki belgesi ile kurulmaktadır. Bu belgede, operasyonun süresi, verilen yetki ve sorumluluklar, personel sayısı, üstlenilecek görevler ve tahsis edilen lojistik ile mali destek miktarı belirtilmektedir.[162] Barış operasyonlarında görevlendirilen polisin etkinliği, kendisine verilen yetkiye bağlıdır. Yetki belgelerinde BM polisinin görev tanımının net olması gerekir. Aksi takdirde belirsiz yetkiler nedeniyle, misyonun farklı bölgelerinde görevler farklı yorumlanabilir veya polislik, izleme ve eğitim alanlarında tutarsız yaklaşımlar ortaya çıkabilir. Ayrıca, yetkiler misyonun karşılaşacağı zorluklar doğrultusunda kapsamlı ve gerçekçi olmalıdır.[163] Güvenlik Konseyi yetki belgelerinde tekrarlayan bir dil yer almaktadır. Konuşlandırma alanlarında ve kapasiteleri dahilinde, gerekli tüm araçlar, gerekli tüm eylemler ve ev sahibi hükümetin sorumluluklarına zarar vermeden gibi uyarı ifadeleri sıkça kullanılmaktadır.[164] Birçok operasyon görev süresi boyunca yetki değişiklikleri ile de karşılaşmıştır. Bazı durumlarda bu değişiklik, yetkilerle ilgili

[162] Aslantaş, **a.g.e.**, p. 108.
[163] Mobekk, **a.g.e.**, pp. 11-12.
[164] Langholtz, **a.g.e.**, pp. 151-153.

belirsizlikten kaynaklanırken, diğer durumlarda görev ortamındaki değişen koşullar nedeniyle olmuştur.[165]

Yetki belgelerinden doğan sorunlar içinde en çok tartışılanı güç kullanımıyla ilgilidir. Buradaki zorluk, BM barış güçlerinin görevlerini yerine getirmek için ne zaman, nerede ve nasıl güç kullanabileceklerinin birçok durumda net olmamasından kaynaklanmaktadır. Temel problem, meşru müdafaanın kapsamı ile sivilleri korumak için güç kullanımını düzenleyen kuralların belirsiz olmasıdır.

Barışı koruma görevlilerinin güç kullanımı başlangıçta sadece kendini savunmayla sınırlı olmuş, ancak 1990'ların başındaki Somali deneyimi ile Bosna ve Ruanda'daki başarısızlıkların ardından, 2000 Brahimi Raporu ile asgari güç kullanımı ilkesi, verilen yetkilerin savunulması amacıyla da güç kullanımını kapsayacak şekilde genişletilerek barışı koruma ilkelerinde değişiklik meydana gelmiştir. 2009'da BM Barışı Koruma Operasyonları Dairesi, 'güçlü barışı koruma' (robust peacekeeping) kavramını geliştirerek, misyonun kendilerine verilen yetkileri savunma ve barış sürecini koruma amacıyla sivillerin korunmasına engel oluşturan ve barış sürecini baltalayan bozgunculara karşı taktik güç kullanmasını öngörmüştür.[166] Değişen ve gelişen yetkiler ile ilkelerin sahada uygulamaya yansıması her zaman kolay olmamıştır.

BM polisinin yetkilerinin temel dayanağı BM Güvenlik Konseyi kararları olmakla beraber güç kullanımı ile alakalı bağlı olunması gereken birçok düzenleme mevcuttur. Bunlar arasında tüm misyonları kapsayan UNPOL Stratejik Rehberlik Çerçevesi (SGF), her misyona özel düzenlenen Operasyon Konsepti (Concept of Operations, CONOPS) ve Güç Kullanım Direktifi (Directive on the Use of Force, DUF), ev sahibi devlet ile yetki belgesi hükümlerinin uygulanmasında genel usul ve esasları belirlemek için imzalanan Kuvvetlerin Statüsü Antlaşması (Status of Forces Agreement, SOFA), ev sahibi devlet yasaları, uluslararası insan hakları normları, BM suç önleme ve ceza adaleti standartları ile uluslararası polislik standartları

[165] Mobekk, **a.y.**
[166] Charles T Hunt, "All Necessary Means to What Ends? The Unintended Consequences of the 'Robust Turn' in UN Peace Operations", **International Peacekeeping**, Vol.24, Issue:1, 2017, pp. 108-131.

bulunmaktadır.[167] Bunlar, kolluk kuvvetlerinin görevlerinin yerine getirilmesine ilişkin özellikle güç kullanımı ile ilgili detaylı yönergeler sağlasa da uygulamada yetersiz eğitim ile birleştiğinde kafa karışıklığına neden olmaktadır. Örneğin, UNMISS (United Nations Mission in South Sudan) 2020 yılında, ülkedeki yerinden edilmiş kişilerin yaşadığı kamplarda kanun ve güvenliğin sağlanması sorumluluğunu ev sahibi devlet hükümetine devretmiş, ancak Malakal'daki kamp, karmaşık siyasi ve güvenlik durumları nedeniyle UNMISS'in sorumluluğunda kalmıştır. Bu nedenle, BM polisi aynı misyon kapsamında yalnızca Malakal'daki kampla sınırlı olmak üzere fiili kolluk yetkileriyle donatılmıştır. Fiili kolluk yetkilerine dair yetersiz anlayış ve karmaşık güç kullanma talimatları sonucunda, Malakal'daki kamp devriyesi sırasında kamp sakinleri tarafından bir IPO kaçırılmış ve devriyeye eşlik eden FPU personeli gerekli müdahaleyi yapmaktan çekindiği için söz konusu IPO rehin alınmıştır. BM, yaptırım olarak FPU komutanını ülkesine geri göndermiştir.

BM polisine verilen görevler genellikle mevcut lojistik kapasitelerini önemli ölçüde aşmaktadır. Örneğin, UNMISS'te BM polisi, Malakal'daki 30.000'den fazla yerinden edilmiş kişiye ev sahipliği yapan kamp sahasının giriş çıkış noktalarını kontrol etmek ile 24 saat devriye yapmak için yeterli araç sayısına sahip değildir ve az sayıdaki IPO ve bir FPU ile bu görevleri yerine getirmeye çalışmaktadır.[168] Bu kaynaklar, sivillere yönelik tehditlere hem önlem almak hem de müdahale etmek için yetersiz kalmaktadır. DRC'de BM polisi, 150.000'den fazla ulusal polisle çalışmak üzere sadece 2.000'den az memura sahiptir. Mali'de ise BM polisi, mevcut tehdit ortamında görev yapmak için yeterli araç ve ekipmana sahip olmadan faaliyet göstermiştir.[169]

Uluslararası polislik açısından, çatışma sonrası dönemde görev yapmanın getirdiği yargı ve ceza adaleti sistemi reformları ile geleneksel adalet mekanizmalarına ilişkin çeşitli zorluklar, BM polisinin görevlerini yerine getirmesinde engeller

[167] Taheri, **a.g.e.**, pp. 198-199.
[168] Görev yaptığım süre zarfında Malakal'da artan şiddet olaylarına müdahale edebilmek için mevcut FPU sayısı yetersiz kalmış ve Juba'da bulunan bir FPU'nun yarısı takviye olarak Malakal'a gönderilmiş ancak lojistik zorluklar nedeniyle bu süreç aylar sürmüştür.
[169] Charles T. Hunt, **Protection Through Policing: The Protective Role of UN Police in Peace Operations**, International Peace Institute, 2020, p. 19.

yaratmaktadır. Daha önce belirttiğimiz gibi, işleyen bir yargı sistemi olmadan uluslararası polislik sürdürülemez. BM polisinin yetkileri ister doğrudan kolluk gücü olarak olsun, ister sadece eğitim ve denetimle sınırlı olsun, uzun vadede başarılı olmak ve yerel polis güçlerinin çatışma sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde başarısız olmasını önlemek için etkili bir yargı sistemine ihtiyaç vardır.

Yargı reformunun önemi artık kabul edilse de, polis reformuna kıyasla çok daha uzun sürdüğü için çatışma sonrası toplumlarda reform tamamlanana kadar yargı boşluğu yaşanmaktadır. Durumu daha da karmaşık hale getiren ise, yargı reformunun bir güvenlik meselesi değil, kalkınma sorunu olarak görülmesidir. Bu nedenle yargı reformu, operasyonun başından itibaren ele alınmalı ve güvenlik sorunu olarak kabul edilmelidir. Etkili bir ceza adaleti sistemi olmadan yerel polisi eğitmek ve reform yapmak sonuç vermemektedir. Çatışma sonrası toplumlarda hapishaneler genellikle aşırı kalabalık olup, kadınlar, erkekler ve çocuklar aynı hücrelerde tutulmakta ve istismar vakaları yaygınlaşmaktadır. Hapishane sistemindeki bu istismarı görmezden gelerek insan haklarına saygılı, demokratik ve sivil bir polis gücü kurmaya çalışmak, polisin meşruiyetinin zayıflamasına, halkın güveninin azalmasına ve faillerin hem yargı hem de ceza sistemleri tarafından haksız muameleye uğraması nedeniyle istikrarsızlığın artmasına yol açmaktadır. İşleyen bir yargı ve ceza adaleti mekanizmalarının yokluğu nedeniyle BM polisi, çoğu barış operasyonunda görevleri sırasında günlük olarak geleneksel adalet mekanizmalarıyla karşılaşmakta ve etkileşimde bulunmaktadır. Geleneksel adalet mekanizmaları, bir köy ya da kabile konseyi veya toplumun ileri gelenlerinin, yerleşik gelenek ve göreneklere dayanarak toplum içindeki suç veya haksızlıkları gidermeye yönelik bir adalet biçimidir ve hem onarıcı hem de cezalandırıcı olabilir. Bu durum, yerel polis memurlarına insan haklarına saygı göstermeyi öğreten BM polisinin görevlerini oldukça güçleştirmektedir.[170] Örneğin, Juba'da bulunan ve yaklaşık elli bin kişinin yaşadığı ülke içi yerinden edilmiş kişilerin yaşadığı kampta, kamp sakinlerinden oluşan yönetim suç işleyenleri kendileri gözaltına alarak, derme çatma prefabrik yapılarda yerel polis devralana kadar belirsiz süreyle tutmaktadır. Yerel polis ise personel ve

[170] Mobekk, **a.g.e.**, pp. 7-11.

yakıt eksikliği nedeniyle uzun süre bu kişileri teslim alamamaktadır. Teslim alsalar bile, suçu soruşturacak savcılar ve mahkemeler yetersizdir. BM polisi, icracı yetkileri olmadığı için bu kişilerin tutulduğu yerleri sadece günlük olarak ziyaret etmekte ve kamp yönetimi ile yerel polis arasında bilgi akışı sağlamaktadır. Kırsal alanlarda durum daha da vahimdir.

SONUÇ

I. ve II. Dünya Savaşlarının yıkıcı deneyimleri neticesinde kurulan Birleşmiş Milletler uluslararası barış ve güvenliği korumak amacıyla, anlaşmazlıkların savaşa dönüşmesini önlemek, tarafları zorla değil barışçıl yollarla çözüm bulmaya teşvik etmek ve silahlı çatışma çıktığında barışı yeniden sağlamak için BM Kurucu Antlaşması'ndan kaynaklanan yetkilerini Antlaşmadaki amaç ve ilkeler doğrultusunda kullanmaya çalışmıştır. Antlaşmada öngörülen sisteme göre öncelikle barışçıl çözüm yöntemlerinin kullanılması bu yöntemler işe yaramadığında ise üye devletlerin kolektif bir güvenlik anlayışıyla zorlayıcı önlemler uygulaması gerekmektedir.

BM, uluslararası barış ve güvenlikten birinci derecede sorumlu organı Güvenlik Konseyi'nin karar alma mekanizmasının Soğuk Savaş nedeniyle tıkanması karşısında hareketsiz kalmak yerine, Antlaşma'nın sağladığı imkanları kullanarak uluslararası çatışmaları sınırlamak ve barışçıl çözümleri desteklemek amacıyla barışı koruma operasyonlarını pratik ve alternatif bir yöntem olarak hayata geçirmiştir. Başlangıçta daha çok doğaçlama yöntemlerle yürütülen operasyonlar, uluslararası güvenlik ortamında meydana gelen değişimler neticesinde verilen görevler ve görevlendirilen personel türü ve sayısı anlamında ciddi değişim geçirmiştir.

BM'nin uluslararası güvenliğin tesisi bağlamında en görünür ve etkili araçlarından biri haline gelen barışı koruma operasyonları, rıza, tarafsızlık ve meşru müdafaa dışında güç kullanmama ilkeleri temelinde yürütülmektedir. Erken aşamalarda genellikle devletler arasında yaşanan anlaşmazlıklarda sınırlı izleme ve denetleme faaliyetleri yapılmıştır. Devlet içi çatışmaların artarak yaygın şiddet olaylarına sebep olmasıyla çatışmaların önlenmesi, siyasi çözümlerin geliştirilmesi, sivillerin korunması, hukukun üstünlüğü ve güvenlik kurumlarının tesisi, insan haklarının geliştirilmesi ve insani yardımların ulaştırılması gibi daha geniş kapsamlı görevler üstlenilmeye başlanmıştır. Bu süreçte BM polisinin rolü de giderek artmış, sivillerin korunması, toplum destekli polislik faaliyetleri ve ev sahibi devlet polisinin kapasitesinin geliştirilmesi gibi görevlerle anahtar aktörlerden biri haline gelmiştir. BM polisinin mavi bere giymesi nedeniyle, barışı koruma görevlilerini tanımlamak

için başlangıçta askerlerle ilişkilendirilen mavi miğferliler ifadesi yerine mavi bereliler ifadesi daha çok kullanılmaya başlanmıştır.

Çalışmamız kapsamında BM polisinin uluslararası güvenliğin tesisi ve barış ortamının sağlanmasındaki rolü tarihsel bir perspektifle incelenerek görevlerinin arkasında yatan temel felsefe ile karşı kaşıya olduğu temel ve operasyonel sorunlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Barışı koruma operasyonlarının tarihi, temelde uluslararası toplumun İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana karşılaştığı çatışma türlerinin tarihidir. BM polisinin tarihi ise, ilk barışı koruma operasyonundan itibaren uluslararası polislik alanında ortaya çıkan ihtiyaçlar ve karşılaşılan zorluklardan öğrenilen derslerin tarihidir. Bu operasyonlar gelişir ve dönüşürken mantığı askeri faaliyetlerden giderek sivillerin daha önde olduğu faaliyetlere doğru kaymıştır. Bu süreçte hem en kapsamlı hem de en zorlu değişim BM polisinin rolü ve görevlerinde meydana gelmiştir.

BM polisinin görevleri ve tarihsel süreçte yaşadığı fonksiyonel değişimlerin temel belirleyicisi, Güvenlik Konseyi tarafından çıkarılan yetki belgeleridir. Güvenlik Konseyi, bir operasyonun ne zaman ve nerede konuşlandırılacağını, yerine getirilmesi gereken görevleri ve tahsis edilen kaynakları yetki belgesiyle belirlemektedir. Yeni bir barışı koruma operasyonu kurulması ve olası etkileri stratejik olarak değerlendirilirken, birçok farklı faktör göz önünde bulundurulmaktadır. Sekreterlik, stratejik değerlendirme sürecinde önemli rol bir rol oynamakta ve üye devletler, ev sahibi devlet, çatışmanın tarafları, bölgesel aktörler ve katkıda bulunabilecek devletler ile görüşmeler yürütmektedir. Ayrıca, operasyonun konuşlandırılacağı devlet veya bölgeye teknik değerlendirme ekipleri göndererek sahadaki genel güvenlik, siyasi, insani ve askeri durum ile operasyonun büyüklüğü ve kaynakları hakkında öneriler içeren bir rapor hazırlayarak nihai karar verici Güvenlik Konseyi'ne sunmaktadır. Bu süreçte, hem bir barışı koruma operasyonu konuşlandırmanın en uygun eylem yolu olup olmadığı hem de olası konuşlandırmanın çerçevesi belirlenmeye çalışılmaktadır. Burada özellikle üye devletlerin operasyonu finanse etmeye, gerekli askeri ve polis personelini sağlamaya ve siyasi desteği sürekli olarak sürdürmeye ikna edilmesi için geçerli gerekçelerin ortaya konması gerekmektedir. Çünkü üye devletlerin katkısı

olmadan operasyonları başlatmak ve sürdürmek mümkün değildir ve Sekreterlik her yeni operasyon için bunları aslında sağlama yükümlülüğü olmayan üye devletlerden asker, polis ve diğer personel katkıları talep etmektedir. Dolayısıyla uluslararası toplumun politik öncelikleri, BM'nin ilgili devlete yönelik stratejisi ve elindeki kaynaklar, Güvenlik Konseyi tarafından BM polisine verilen görevlerin ve kaynakların boyutunda da belirleyici olmaktadır.

Her yeni operasyon kapsamında önceki operasyonda karşılaşılan sorunların tekrar yaşanmaması için önlemler alınmaya çalışılmıştır. Ancak yetki belgelerinde verilen yeni görevler ile ev sahibi devlete özgü güvenlik koşulları farklı sorunlarla karşılaşılmasına neden olmuştur. Bu durum, BM polisinin barışı koruma çabalarını bir yandan geliştirirken diğer yandan yaşadığı sorunları artırmıştır. Ayrıca BM'nin kendi emrinde sürekli görev yapacak bir polis birliği olmaması ve personel temini konusunda üye devletlere bağımlı olması nedeniyle ilk görevlendirilen operasyonlardan itibaren polislerin seçimi, eğitilmesi ve görevlendirilmesi ile mesleki yeterlilik alanlarında sürekli benzer sorunlarla karşılaşmış bu da misyonların başarısını doğrudan etkilemiştir. Örneğin, sıkça karşılaşılan sorunlardan biri, yetki belgeleriyle belirlenen polis kadro sayısına hemen hemen hiçbir dönemde tam olarak ulaşılamaması ya da ulaşmanın çok uzun sürmesidir. 2025 Nisan ayı itibarıyla belirlenen kadro sayısı 7.690 iken, misyonlarda görev yapan polis sayısı 6.032'dir. Bu soruna etki eden çeşitli faktörler mevcuttur.

Öncelikle, BM polisi ülkelerinden oldukça uzak ve zorlu coğrafyalarda görev yapmaktadır. Geçmiş deneyimlerine ve yeteneklerine göre barışı koruma operasyonlarında istihdam edilmeyen personel, bir yıllık görev süresini tamamladıktan sonra ülkelerine dönmek istemekte, bu da personelin sık sık rotasyona uğraması ve BM'nin sürekli yeni personel araması anlamına gelmektedir. Özellikle IPO olarak görevlendirilen personelin, misyonlarda sahip oldukları becerilerden çok genel görevlerde değerlendirildiği yönündeki gelişmiş devletlerin çekinceleri nedeniyle görev süreleri bir yıl ile sınırlandırılmaktadır. Bu durum, BM polisinin gelişmiş devlet polislerinden de yeterince yararlanamaması anlamına gelmektedir.

BM'nin uzun yıllardır personel istihdam yöntemlerini geliştirmek için çaba sarf etmesine rağmen ihtiyaç duyulan sayıda ve özellikte personel bulmada sorun yaşaması daha fazla devletten ya da bir devletten daha fazla personel katkısı sağlayabilmek adına belirlediği standartlardan uygulamada taviz vermesine neden olmaktadır. Bu durum BM emrinde görevlendirilecek FPU'ların seçimi için Afrika genelinde farklı ülkelerde FPAT üyesi olarak görevlendirildiğimde tarafımdan bizzat gözlemlenmiştir. FPU gönderen devletlerden bazılarının polis teşkilatları içinde toplumsal olaylara müdahale ile görevli ayrı birimleri olmamasına rağmen, toplumsal olay tecrübesine sahip olmayan memurlardan sadece dört aylık kısıtlı eğitim ile BM için sıfırdan FPU oluşturularak misyonlarda görevlendirilmektedir. Özellikle komuta kademesinde uygun profesyonel geçmişe sahip personel bulmakta zorluklar yaşanmaktadır. Personelde aranacak standartların en alt seviyede tutulması, FPU'nun görevlendirilememesi halinde ortaya çıkacak lojistik ve diplomatik krizlere tercih edilmektedir.

BM polisinin karşılaştığı en büyük zorluklardan biri, güç kullanımıyla ilgili ortaya çıkmaktadır. Barışı koruma operasyonlarında sivillerin korunması, BM'nin insani faaliyetlerine destek olunması ve çatışma ortamlarında yürütülen çalışmalara güvenlik sağlanması için zaman zaman güç kullanılması gereken durumlar açığa çıkabilmektedir. BM, askeri birliklerin sadece yoğun çatışma anlarında devreye girmesini istediğinden, polisin operasyonel kabiliyetlerini geliştirmeye yönelmiş ve silahlı, kendi kendine yetebilen düzenli polis birlikleri görevlendirmeye başlamıştır. Ancak, barışı koruma operasyonlarının başlatılabilmesi ve uzun vadede sürdürülebilmesi için temel ilkelerden biri olan rızanın kaybolmaması adına güç kullanımında son derece dikkatli olunması gerekmektedir. Bu nedenle, tüm barışı koruma operasyonlarında geçerli olacak genel ilke ve kurallar ile her bir misyonun koşullarına uygun ayrı düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Güç kullanımını sıkı kurallara bağlamak amacıyla yapılan bu ayrıntılı ve çok sayıda düzenlemenin ise kafa karışıklığına yol açtığı görülmektedir. Öte yandan, BM'nin başarısız olduğu bazı operasyonlarda güç kullanılmasında geç veya yetersiz kalınması nedeniyle sivil kayıplarının önlenememesi, sonraki operasyonlarda icracı kolluk yetkisi verilmese bile, güçlü barışı koruma anlayışı çerçevesinde taktik düzeyde güç kullanımını içeren

daha ayrıntılı yetki belgelerinin düzenlenmesine neden olmuştur. Örneğin görevin savunulması amacıyla güç kullanımı gibi tanımı net olmayan ifadelerin, BM polisinin güç kullanımı konusunda yeterli kabiliyete sahip olsa bile tereddüt yaşamasına sebep olduğu görülmektedir.

Bu kafa karışıklıklarını gidermek için, Güvenlik Konseyi yetki belgeleri, Stratejik Rehberlik Çerçevesi, sivillerin korunması, toplum destekli polislik ve kapasite geliştirmeye yönelik özel politika belgeleri ile her misyona özgü uygulama talimatlarının birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sivil ve askeri unsurlar, yerel halk ve polisle işbirliği içinde çalışılması önemlidir. Bu durum misyon öncesi ve sırasında verilen eğitimlerin yetersizliği ve görev sürelerinin kısıtlı olmasıyla birleştiğinde BM polisi üzerinde ciddi bir iş yükü ve stres yaratmaktadır. BM polisi, ev sahibi devlet polisinin kapasitesini artırmaya çalışırken kendi kapasitesinin çok altında bir performans göstermektedir.

Modern barışı koruma operasyonları, karmaşık ve değişken koşullarda, çözülmesi zorlu ve şiddetli çatışmaların sürdüğü, personel güvenliğinin risk altında olduğu ortamlarda gerçekleştirildiğinden, BM polisinin karşılaştığı zorluklarla başa çıkabilmesi ve görevlerini etkili şekilde yerine getirebilmesi için kapasitelerinin ve performanslarının geliştirilmesi gerekmektedir. Sınırlı kaynaklara rağmen ev sahibi devletin kapasitesinin artırılmasında elde edilen başarıların, barışı koruma operasyonlarının genel başarısına katkısının yüksek olduğu görülmektedir. BM polisinin geçirdiği tarihsel süreç, kolluk kuvveti faaliyetlerinin sağlıklı ve işleyen bir toplum için ne kadar hayati önemde olduğunu ortaya koymuştur. Günümüzde BM polisi tarafından yürütülen görevler, uluslararası polislik ilkeleri ve uygulamalarına da önemli katkılar sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Adamczyk, Sarah: **Twenty Years of Protection of Civilians at the UN Security Council**, Policy Brief, 2019, pp. 1-13.

Aslantaş, Alptekin, Özdal, Barış: "The Effectiveness of the United Nations Peacekeeping Operations in Building the Capacity of Local Police Forces: Case of Kosovo", **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, 2023, Vol.19, Issue:45, pp. 255-298.

Aslantaş, Alptekin: **Haiti ve Kosova'da Görev Yapan Birleşmiş Milletler Polis Barış Gücü Misyonlarının Karşılaştırmalı Analizi**, Bursa, Dora Yayınevi, 2025.

Asmussen, Jan: "United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP)", **The Oxford Handbook of United Nations Peacekeeping Operations,** Ed. by. Joachim A. Koops, et. al., New York, Oxford University Press, 2015, pp. 197-213.

Avcı, Ümit Mustafa: "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekâtı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin Rolü", Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2012.

Badmus, Isiaka Alani, Jenkins, Bert: "Basic Concepts And Theories in International Peacekeeping: An Analytic Review", **Austral: Brazilian Journal of Strategy & International Relations**, Vol. 8, Issue: 16, 2019, pp. 51-80.

Bamidele, Oluwaseun: "The Challenges of Peacekeeping in Africa: A Revisit", **The Strategic Review for Southern Africa**, Vol.35, Issue:2, 2013, pp. 117-134.

Bellamy, Alex J., Hunt Charles T.: "Twenty-First Century UN Peace Operations: Protection, Force and the Changing Security Environment", **International Affairs**, Vol.91, Issue:6, 2015, pp. 1277-1298.

Bellamy, Alex J., Williams, Paul D., Griffin, Stuart:	**Understanding Peacekeeping**, 2. bs., Cambridge, Polity Press, 2010.
Bennett, A. LeRoy, Oliver, James K.:	**Uluslararası Örgütler: İlkeler ve Meseleler**, Çev. Nasuh Uslu, 2. bs., Ankara, Serbest Kitaplar, 2020.
Berman, Eric G., Sams, Katie E.:	**Peacekeeping in Africa: Capabilities and Culpabilities**, Geneva, United Nations Institute for Disarmament Research, 2000.
Birleşmiş Milletler:	Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşması.
Blair, Robert A., Di Salvatore, Jessica, Smidt, Hannah M.:	"When do UN Peacekeeping Operations Implement Their Mandates?", **American Journal of Political Science**, Vol.66, Issue:3, 2022, pp. 664-680.
Blair, Robert A.:	"UN Peacekeeping and the Rule of Law", **American Political Science Review**, Vol.115, Issue:1, 2021, pp. 51-68.
Bleiker, Christoph, Krupanski, Marc:	**The Rule of Law and Security Sector Reform: Conceptualising a Complex Relationship**, London, Ubiquity Press, 2012.
Boutros-Ghali, Boutros:	**An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping**, New York, United Nations, 1992.
Broer, Harry, Emery, Michael:	"Civilian Police in UN Peacekeeping Operations", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, pp. 365-398.
Call, Chuck, Barnett, Michael:	"Looking for a Few Good Cops: Peacekeeping, Peacebuilding and CIVPOL", **International Peacekeeping**, Vol.6, Issue:4, 1999, pp. 43-68.

Cameron, Lindsey: **The Privatization of Peacekeeping: Exploring Limits and Responsibility Under International Law**, Cambridge University Press, 2017.

Candemir, Aytekin: "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekâtlarının Hukuki Esaslarının Değerlendirilmesi", İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul, 2007.

Caparini, Marina, Osland, Kari M.: **SGBV Capacity-building in Peace Operations: Specialized Police Teams**, Norwegian Institute for International Affairs, 2016.

Caparini, Marina: **Challenges in Deploying Effective Police to International Peace Operations**, Norwegian Institute of International Affairs, 2017.

Caparini, Marina: **UN Police and Conflict Prevention**, Stockholm International Peace Research Institute Discussion Paper, 2018.

Caparini, Marina: **UN Police and the Challenges of Organized Crime**, Stockholm International Peace Research Institute Discussion Paper, 2019.

Center for International Peace Operations: **ZIF Glossary: Peace Operations**, 2010, (Çevrimiçi) www.zif-berlin.org/sites/zif-berlin.org/files/inline-files/ZIF_Glossary.pdf, 22 Şubat 2025.

Chappell, Duncan, Evans, John: "The Role, Preparation and Performance of Civilian Police in United Nations Peacekeeping Operations", **Criminal Law Forum**, Vol.10, 1999, pp. 171-271.

Chetail, Vincent: "Ad-Hocism and The Rules of Collective Security: Is Peacekeeping Still Relevant for Maintaining International Peace and Security?", **Refugee Survey Quarterly**, 2004, Vol.23, Issue:4, pp. 77-110.

Ciğer, Mehmet: "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları", Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Cox, Katherine E.: "Beyond Self-Defense: United Nations Peacekeeping Operations & (and) The Use of Force", **Denver Journal of International Law & Policy**, Vol.27, Issue:2, 1999, pp. 239-273.

Cutillo, Alberto: **Deploying the Best: Enhancing Training for United Nations Peacekeepers**, New York, International Peace Institute, 2013.

Day, Adam, Caus, Jessica: **Rule of Law and Sustaining Peace: Towards More Impactful, Effective Conflict Prevention**, New York, United Nations University, 2021.

Day, Adam, et. al.: **The Political Practice of Peacekeeping: How Strategies for Peace Operations are Developed and Implemented**, New York, United Nations University, 2020.

Day, Adam, Malone, David M.: "The Role of the United Nations in Shaping Global Security Law", **The Oxford Handbook of the International Law of Global Security**, Ed. by. Robin Geiss, Nils Melzer, New York, Oxford University Press, 2021, pp. 1071-1088.

Demirdöğen, Ülkü Demirtürk: "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları ve Güç Kullanma Olgusu (1946-1996)", **Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Vol.6, Issue:11, 2006, pp. 236-257.

Demirel, Tufan: "Birleşmiş Milletler Uluslararası Barış Misyonları ve Türk Polis Teşkilatının Etkileşimi: Katkı, Kazanım ve Karşılaştığı Güçlükler", Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, 2006.

Den Heyer, Garth: **The Role of Civilian Police in Peacekeeping: 1999-2007**, Washington, Police Foundation, 2012.

Denk, Erdem: **Uluslararası Örgütler Hukuku: Birleşmiş Milletler Sistemi**, 3. bs., Ankara, Siyasal Kitabevi, 2024.

Di Salvatore, Jessica, et. al.: "Introducing the Peacekeeping Mandates (PEMA) Dataset", **Journal of Conflict Resolution**, Vol.66, Issue:4-5, 2022, pp. 924-951.

Diehl, Paul F.: "Peacekeeping Operations And The Quest For Peace", **Political Science Quarterly**, Vol.103, Issue:3, 1988, pp. 485-507.

Dobbie, Charles: "A Concept for Post-Cold War Peacekeeping", **Survival**, Vol.36, Isssue:3, 1994, pp. 121-148.

Doyle, Michael W., Sambanis, Nicholas: **Making War And Building Peace: United Nations Peace Operations**, Princeton University Press, 2006.

Duran, Hasan: "Birleşmiş Milletler ve Barışın Korunması", **AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Vol.4, Issue:1, 2002, pp. 123-138.

Durch, William J., et. al.: **The Brahimi Report and the Future of UN Peace Operations**, Washinton, Stimson Center, 2003.

Durch, William J.: **United Nations Police Evolution, Present Capacity and Future Tasks**. GRIPS Policy Research Center Discussion Papers, 2010.

Durch, William J., Ker, Michelle: **Police in UN Peacekeeping: Improving Selection, Recruitment, and Deployment**, New York, International Peace Institute, 2013.

Duursma, Allard, et. al.: "UN Peacekeeping at 75: Achievements, Challenges, and Prospects", **International Peacekeeping**, Vol.30, Issue:4, 2023, pp. 415-476.

Dwan, Renata: "Introduction", **Executive Policing: Enforcing the Law in Peace Operations**, Ed. by. Renata Dwan, New York, Oxford University Press, 2002, pp. 1-10.

Dziedzic, Michael J.: "Introduction", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, pp. 3-18.

Erendor, Mehmet E.: "Peacekeeping Operations and The United Nations", **Journal of Security Studies and Global Politics**, Vol.2, Issue:1, 2017, pp. 61-67.

Findlay, Trevor: **The Use of Force in UN Peace Operations,** New York, Oxford University Press, 2002.

Franck, Thomas M.: **Recourse to Force: State Action Against Threats and Armed Attacks,** Cambridge, Cambridge University Press, 2004.

Goulding, Marrack: "The Evolution of United Nations Peacekeeping", **International Affairs**, Vol.69, Issue:3, 1993, pp. 451-464.

Greener, Bethan K.: "The Rise of Policing in Peace Operations", **International Peacekeeping**, Vol.18, Issue: 2, 2011, pp. 183-195.

Greener, Bethan K.: "UNPOL: UN Police as Peacekeepers", **Policing & Society**, Vol.19, Issue:2, 2009, pp. 106-118.

Gregory, Julie, Sharland, Lisa: **Host-Country Consent in UN Peacekeeping**, Washington, D.C., The Stimson Center, 2023.

Hansen, Annika S.: **From Congo to Kosovo: Civilian Police in Peace Operations**, New York, Routledge, 2013.

Hansen, Annika S.: **Operationalizing Conflict Prevention: The Role of United Nations Police**, Berlin, ZIF Center for International Peace Operations, 2019.

Hansen, Wibke, Ramsbotham, Oliver, Woodhouse, Tom: "Hawks and Doves: Peacekeeping and Conflict Resolution", **Transforming Ethnopolitical Conflict: The Berghof Handbook**, Ed. by. Alex Austin, Martina

Fischer, Norbert Ropers, Wiesbaden, VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2004. pp. 295-319.

Hatto, Ronald: "From Peacekeeping to Peacebuilding: The Evolution of the Role of the United Nations in Peace Operations", **International Review of the Red Cross**, Vol.95, Issue:891-892, 2013, pp. 495-515.

Hilmy, Hanny: **Decolonization, Sovereignty, and Peacekeeping: The United Nations Emergency Force (UNEF), 1956–1967**, Switzerland, Springer International Publishing, 2020.

Holt, Victoria, Taylor Glyn, Kelly Max: **Protecting Civilians in The Context of UN Peacekeeping Operations: Successes, Setbacks and Remaining Challenges**, New York, United Nations, 2009.

Howe, Brendan, Kondoch, Boris, Spijkers, Otto: "Normative and Legal Challenges to UN Peacekeeping Operations", **Journal of International Peacekeeping**, Vol.19, Issue:1-2, 2015, pp. 1-31.

Hughes, Bryn, Hunt, Charles T., Curth-Bibb, Jodie: **Forging New Conventional Wisdom Beyond International Policing: Learning from Complex Political Realities**, Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2013.

Hunt, Charles T.: "All Necessary Means to What Ends? The Unintended Consequences of the 'Robust Turn' in UN Peace Operations", **International Peacekeeping**, Vol.24, Issue:1, 2017, pp. 108-131.

Hunt, Charles T.: "Is it Time to Review the Basis for UN Peacekeeping 71 Years on?", (Çevrimiçi) https://theconversation.com/is-it-time-to-review-the-basis-for-un-peacekeeping-71-years-on-117517, 03 Haziran 2025.

Hunt, Charles T.: "To Serve and Protect: The Changing Roles of Police in the Protection of Civilians in UN Peace Operations", **Civil Wars**, Vol.26, Issue:1, 2024, pp. 98-125.

Hunt, Charles T.: **Protection through Policing: The Protective Role of UN Police in Peace Operations**, International Peace Institute, 2020.

Hunt, Charles T.: **Specialized Police Teams in UN Peace Operations: A Survey of Progress and Challenges**, International Peace Institute, 2024.

Hunt, Charles T.: **The Future of Police in UN Peace Operations**, UN Department of Peace Operations, 2020.

Hunt, Charles T.: **UN Peace Operations and International Policing: Negotiating Complexity, Assessing Impact and Learning to Learn**, London, Routledge, 2015.

Hürsoy, Siret, Ada, Nesrin: **Challenges to Peace Operations in the 21st Century**, İzmir, Izmir University of Economics Press, 2007.

Isely, Efram R.: **United Nations Peacekeeping in The 21st Century**, New York, Nova Science Publishers, 2010.

Johnstone, Ian: "The Role of The UN Secretary-General: The Power of Persuasion Based On Law", **Global Governance**, Vol.9, Issue:4, 2003, pp. 441-458.

Karns, Margaret P., Mingst, Karen A.: **International Organizations: The Politics and Processes of Global Governance**, 2. bs., London, Lynne Rienner Publishers, 2010.

Kenkel, Kai Michael: "Five Generations of Peace Operations: From The" Thin Blue Line" to" Painting a Country Blue"", **Revista Brasileira de Política Internacional**, Vol.56, Issue:1, 2013, pp. 122-143.

Kılıç, Yusuf: "Birleşmiş Milletler Barış Operasyonları ve Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletler Barış Operasyonlarının Değişiminin İncelenmesi", Süleyman

Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2014.

Kiani, Maria: "The Changing Dimensions of UN Peacekeeping", **Strategic Studies**, Vol.24, Issue:1, 2004, pp. 177-209.

Kihara-Hunt, Ai: **Holding UNPOL to Account: Individual Criminal Accountability of United Nations Police Personnel**, Boston, Brill Nijhoff, 2017.

Kille, Kent J., Lyon, Alynna J.: **The United Nations: 75 Years of Promoting Peace, Human Rights and Development**, California, ABC-CLIO, 2020.

Kutbay, Elif Yeneroğlu: "Maintenance of International Peace and Security: A Historical Assessment of the Evolution of United", **Ege Academic Review**, Vol.4, Issue:1, 2004, pp. 125-132.

Labuda, Patryk I.: **Peacekeeping and Peace Enforcement. Max Planck Encyclopedia of Public International Law (MPEPIL)**, online edition, 2015, (Çevrimiçi) https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e364, 20 Mart 2025.

Lambourne, Wendy: "Post-Conflict Peacebuilding: Meeting Human Needs for Justice and Reconciliation", **Peace, Conflict and Development**, Issue:4, 2004, pp. 1-24.

Langholtz, Harvey J.: **Comprehensive Protection of Civilians Training Materials for United Nations Peace Operations: Police Version**, Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2008.

Langholtz, Harvey J.: **Principles and Guidelines for UN Peacekeeping Operations**, New York, Peace Operations Training Institute, 2010.

Lewis, William, Marks, Edward, Perito, Robert: **Enhancing International Civilian Police in Peace Operations,** Washington**,** US Institute of Peace, 2002.

Malan, Mark: "Peacekeeping in the New Millennium: Towards 'Fourth Generation' Peace Operations?", **African Security Review**, Vol.7, Issue:3, 1998, pp. 13-20.

Malone, David M., Wermester, Karin: "Boom and Bust? The Changing Nature of UN Peacekeeping", **International Peacekeeping**, Vol.7, Issue:4, 2000, pp. 37-54.

McCormick, David H.: "From Peacekeeping to Peacebuilding: Restructuring Military and Police Institutions in El Salvador", **Keeping the Peace: Multidimensional UN Operations in Cambodia and El Salvador**, Ed. by. Michael W. Doyle, Ian Johnstone, Robert C. Orr, Cambridge University Press, 1997, pp. 282-311.

Mobekk, Eirin: **Identifying Lessons in United Nations International Policing Missions**. Geneva, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2005.

Murphy, Sean D.: **Principles of International Law**, 3. bs., Concise Hornbook Series, USA, West Academic Publishing, 2018.

Nalcıoğlu, Orhan: **Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekâtının Hukuksal Esasları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1997.

Nordin, N. N. H., Husin, Wan, Salleh, M. Z.: "Challenges in United Nations Peacekeeping Operations", **International Journal of Social Science Research**, Vol.10, Issue:1, 2022, pp. 59-73.

Nuhiç, Hazir: "Uluslararası Hukuk ve Birleşmiş Milletler Kararları Çerçevesinde Saldırı Kavramı", İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

O'Bryan, Tom, Rendtorff-Smith, Sara, Donati, Marco: **The Role of United Nations Peacekeeping Operations in Addressing Local Conflicts**, United Nations Departments of Peacekeeping Operations and Field Support Policy, Evaluation and Training Division Policy and Best Practices Service, 2017.

Osland, Kari M.: "UN Policing: The Security–Trust Challenge", **United Nations Peace Operations in a Changing Global Order**, Ed. by. Cedric de Coning, Mateja Peter, Springer Nature, 2019, pp. 191-209.

Oswald, Bruce, Bates, Adrian: "Privileges and Immunities of United Nations Police", **Journal of International Peacekeeping**, Vol.14, Issue:3-4, 2010, pp. 375-402.

Özer, Çağlar: "Temel Kavramlar Çerçevesinde Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonları", **Sosyal Gelişim Dergisi**, Vol.1, Issue:1, 2023, pp. 169-180.

Paddon Rhoads, Emily: "Putting Human Rights Up Front: Implications for Impartiality and the Politics of UN Peacekeeping", **International Peacekeeping**, Vol.26, Issue:3, 2019, pp. 281-301.

Perito, Robert M.: "The Role of International Police in Peace Operations", **Cornwallis V Conference Analysis for Crisis Response and Societal Reconstruction**, Nova Scotia, Lester B. Pearson Canadian International Peacekeeping Training Center, 2000, pp. 110-127.

Peter, Mateja: "Between Doctrine and Practice: The UN Peacekeeping Dilemma", **Global Governance**, Vol.21, Issue:3, 2015, pp. 351-370.

Peter, Mateja: "Peacekeeping: Resilience of an Idea", **United Nations Peace Operations in a Changing Global Order**, Ed. by.

Cedric de Coning, Mateja Peter, Springer Nature, 2019, pp. 25-44.

Peter, Mateja: "UN Peace Operations: Adapting to a New Global Order?", **United Nations Peace Operations in a Changing Global Order**, Ed. by. Cedric de Coning, Mateja Peter, Springer Nature, 2019, pp. 1-22.

Piccolino, Giulia, Karlsrud, John: "Withering Consent, But Mutual Dependency: UN Peace Operations and African Assertiveness", **Conflict, Security & Development**, Vol.11, Isssue:4, 2011, pp. 447-471.

Pingeot, Lou: **Police Peacekeeping: The UN, Haiti, and the Production of Global Social Order**, New York, Oxford University Press, 2023.

Pinto Arena, Maria do Céu: "A Blurring of Roles: Use of Force in UN Peacekeeping", **Perspectivas - Journal of Political Science**, 2017, pp. 51-62.

Ram, Sunil: **The History of United Nations Peacekeeping Operations During the Cold War: 1945 to 1987**, Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2008.

Roberts, Adam: "The Crisis in UN Peacekeeping", **Survival**, Vol.36, Issue:3, 1994, pp. 93-120.

Ryan, Stephen: "United Nations Peacekeeping: A Matter of Principles", **International Peacekeeping**, Vol.7, Issue:1, 2000, pp. 27-47.

Salverda, Nynke: "Blue Helmets as Targets: A Quantitative Analysis of Rebel Violence Against Peacekeepers, 1989–2003", **Journal of Peace Research**, Vol.50, Issue:6, 2013, pp. 707-720.

Sanchez, Michael R.: "Coordinating Police Responses to Critical Events in United Nations Mission Areas", **Policing Major Events:**

Perspectives from Around the World, Ed. by. James F. Albrecht, et. al., CRC Press, 2014, pp. 152-177.

Sarjoon, Athambawa, Yusoff, Mohammed Agus: "The United Nations Peacekeeping Operations and Challenges", **Academic Journal of Interdisciplinary Studies**, Vol.8, Issue:3, 2019, pp. 202-211.

Sarwar, Nadia: "Emerging Challenges to the UN Peacekeeping Operations: Post-2000", **Strategic Studies**, Vol.27, Issue:4, 2007, pp. 210-234.

Schmidl, Erwin A.: "Police Functions in Peace Operations: An Historical Overview", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, pp. 19-40.

Schmidl, Erwin A.: **Police in Peace Operations**, Vienna, Landesverteidigungsakademie, 1998.

Scott, P. Sheeran: **Contemporary Issues in UN Peacekeeping and International Law**, Colchester Unpublished Briefing Paper, 2010.

Sebastian, Sofia: **The Role of Police in UN Peace Operations: Filling the Gap in the Protection of Civilians From Physical Violence**, Stimson Center, 2015.

Sharland, Lisa: **Women, Peace, and Security Mandates for UN Peacekeeping Operations: Assessing Influence and Impact**, New York, International Peace Institute, 2021.

Shaw, Malcolm N.: **Uluslararası Hukuk**, Çev. İbrahim Kaya, 8. bs., Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi, 2018.

Sismanidis, Roxane D.V.: **Police Functions in Peace Operations**, United States Institute of Peace, 1997.

Smith, Joshua G., Holt, Victoria K., Durch, William J.: **Enhancing United Nations Capacity to Support Post-Conflict Policing and Rule of Law**, Washington, Stimson Center, 2010.

Stodiek, Thorsten: "International Police Forces in Peace Operations", **International Peacekeeping: The Yearbook of International Peace Operations**, Ed. by. Harvey Langholtz, Boris Kondoch, Alan Wells, Leiden, Koninklijke Brill NV, 2004, pp. 93-107.

Taheri, Ramona: **United Nations Specialised Training Materials on United Nations Police,** Williamsburg, Peace Operations Training Institute, 2024.

Thakur, Ramesh Schnabel, Albrecht: **"**Cascading Generations of Peacekeeping: Across the Mogadishu Line to Kosovo and Timor"**, United Nations Peacekeeping Operations: Ad Hoc Missions, Permanent Engagement,** Ed. by. Ramesh Thakur, Albrecht Schnabel, USA, United Nations University Press, 2001, pp. 3-25.

Thakur, Ramesh: **The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect**, 2. bs., Cambridge, Cambridge University Press, 2017.

The Editors of Encyclopaedia Britannica: "Military Police", **Encyclopedia Britannica**, 2025, (Çevrimiçi) https://www.britannica.com/topic/military-police, 20 Nisan 2025.

Thorn, Judith: "United Nations Police Missions and Human Rights", **The Police and International Human Rights Law**, Ed. by. Ralf Alleweldt, Guido Fickenscher, Springer, 2018, pp. 245-278.

Topaktaş, Gültekin: "Policing Peace Operations: Filling the Security Gap Between Military and Police", PhD Thesis, Rutgers University-Graduate School, Newark, 2016.

Tsagourias, Nicholas: "Consent, Neutrality/Impartiality and the Use of Force in Peacekeeping: Their Constitutional Dimension", **Journal of Conflict and Security Law**, Vol.11, Issue:3, 2006, pp. 465-482.

Tshiband, Stean A.N.: "Peacekeeping: A Civilian Perspective?", **Journal of Conflictology**, Vol.1, Issue:2, 2010, pp. 1-10.

UN DPKO/DDCPO: **Directives for Disciplinary Matters Involving Civilian Police Officers and Military Observers**, 2003.

UN DPKO/DFS: **Guidelines on the Role of United Nations Police in Protection of Civilians**, 2017.

UN DPKO/DFS: **Policy on Police Operations in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2015.

UN DPKO/DFS: **Policy on United Nations Police in Peacekeeping Operations and Special Political Missions**, 2014.

UN DPKO/PD: **Guidelines for United Nations Police Officers on Assignment with Peacekeeping Operations**, 2007.

UN DPO/DFS: **Guidelines on Police Capacity-Building and Development**, 2015.

UN DPO/DFS: **Manual on Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations**, 2018.

UN DPO/DFS: **Policy (Revised) on Formed Police Units in United Nations Peacekeeping Operations**, 2016.

UN DPO/DOS: **Guidelines on Specialized Police Teams on Assignment with United Nations Peace Operations**, 2019.

UN DPO/DOS: **SOP (Revised) on Assessment of Operational Capability of Formed Police Units for Service in United Nations Peacekeeping Operations and Special Political Missions,** 2017.

UN DPO/DOS: **Standard Operating Procedure (Revised) Assessment for Mission Service of Individual Police Officers**, 2019.

UN DPO: **Policy on The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping**, 2023.

UN DPO: **The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping Handbook**, 2020.

United Nations: "Advancing Political Solutions to Conflict", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/advancing-political-solutions-to-conflict, 19 Mart 2025.

United Nations: "Building Rule of Law and Security Institutions", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/building-rule-of-law-and-security-institutions, 18 Mart 2025.

United Nations: "Core Pre-Deployment Training Materials (CPTM) 2025", **(**Çevrimiçi) https://peacekeepingresourcehub.un.org/en/training/pre-deployment/cptm, 21 Şubat 2025.

United Nations: "DATA", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/data, 17 Mart 2025.

United Nations: "Department of Peace Operations", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/department-of-peace-operations, 24 Aralık 2024.

United Nations: "Getting Involved", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/police/recruitment.shtml, 3 Mayıs 2025.

United Nations: "Main Bodies", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/about-us/main-bodies, 05 Ocak 2025.

United Nations: "Our History", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/our-history, 13 Mart 2025.

United Nations: "Our History", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/our-history, 30 Nisan 2025.

United Nations: "Past Peace Operations", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/past-peacekeeping-operations, 15 Mart 2025.

United Nations: "Peacekeeping Operations Fact Sheet February 2025", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/data, 02 Mayıs 2025.

United Nations: "Police Contributors", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/police-contributors, 13 Mayıs 2025.

United Nations: "Principles of Peacekeeping", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping, 10 Mart 2025.

United Nations: "Protection of Civilians Mandate", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/protection-of-civilians-mandate, 17 Mart 2025.

United Nations: "Protection of Civilians", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/protection-of-civilians, 08 Mayıs 2025.

United Nations: "Secretariat", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/about-us/secretariat, 06 Ocak 2025.

United Nations: "Strategic Guidance Framework for International Police Peacekeeping", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/police/initiatives/framework.shtml, 30 Nisan 2025.

United Nations: "Strategic Guidance Framework for International Policing", (Çevrimiçi) https://police.un.org/en/strategic-

guidance-framework-international-policing, 30 Nisan 2025.

United Nations: "Terminology", (Çevrimiçi) https://peacekeeping.un.org/en/terminology, 08 Şubat 2025.

United Nations: "The Department of Operational Support (DOS), Background", (Çevrimiçi) https://operationalsupport.un.org/en/background-0, 26 Aralık 2024.

United Nations: "The Department of Political and Peacebuilding Affairs (DPPA): What we do", (Çevrimiçi) https://dppa.un.org/en/what-we-do, 07 Ocak 2025.

United Nations: "The Role of the Secretary-General", (Çevrimiçi) https://www.un.org/sg/en/content/the-role-of-the-secretary-general, 24 Aralık 2024.

United Nations: "Trusteeship Council", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/about-us/trusteeship-council, 04 Ocak 2025.

United Nations: "UN System Chart", (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/delegate/page/un-system-chart, 04 Ocak 2025.

United Nations: "UNFICYP Timeline", (Çevrimiçi) https://unficyp.unmissions.org/timeline, 23 Nisan 2025.

United Nations: "What is the Security Council?", (Çevrimiçi) https://main.un.org/securitycouncil/en/content/what-security-council, 06 Ocak 2025.

United Nations: **A More Secure World: Our Shared Responsibility, Report of The High-Level Panel on Threats, Challenges and Change**, 2004.

United Nations: **Basic Facts About the United Nations**, 42. bs., New York, UN Department of Public Information, 2017.

United Nations: **Comprehensive Review of the Whole Question of Peace-keeping Operations in All Their Aspects: United Nations Police, Report of the Secretary-General**, 2011.

United Nations: **External Review of the Functions, Structure and Capacity of the UN Police Division**, 2016, (Çevrimiçi) https://police.un.org/sites/default/files/external-review-2016_0.pdf, 28 Nisan 2025.

United Nations: **Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations**, New York, 2003.

United Nations: **Policy on Authority, Command and Control in United Nations Peacekeeping Operations**, 2008.

United Nations: **Policy on Authority, Command and Control in United Nations Peacekeeping Operations**, 2019.

United Nations: **Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operations on Uniting Our Strengths for Peace: Politics, Partnership and People**, UN General Assembly & Security Council, 2015.

United Nations: Report of the Secretary-General on Strengthening of the United Nations System A/72/772 (2018).

United Nations: Report of the Secretary-General on United Nations Policing S/2016/952.

United Nations: **Secretary-General's Bulletin on the Organization of the Department of Peacekeeping Operations**, 2010.

United Nations: Security Council Resolution 1183 (2018).

United Nations: Security Council Resolution 2098 (2013)

United Nations: Security Council Resolution 2185 (2014).

United Nations: Specialised Training Materials for UN Police 2021.

United Nations: **The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping**, 3. bs., New York, United Nations Publication, 1996.

United Nations: **United Nations Civilian Police Handbook,** United Nations Department of Peace-keeping Operations, 1995.

United Nations: **United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines,** United Nations Department of Peacekeeping Operations, 2008.

UNODC, UN DPKO: **United Nations Criminal Justice Standards for United Nations Police**, New York, United Nations, 2009.

Usden, Rebecca, Juergenliemk, Hubertus: **History of UN Peacekeeping Factsheet,** Global Governance Institute, 2012.

Van der Laan, Franca, et al.: **Future of Police Missions,** Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2016.

Voorhoeve, Joris: **From War to the Rule of Law: Peace Building After Violent Conflicts,** Amsterdam, Amsterdam University Press, 2007.

Williams, Paul D., Bellamy, Alex J.: "Contemporary Peace Operations: Four Challenges for the Brahimi Paradigm", **Journal of International Peacekeeping**, Vol.11, Issue:1, 2007, pp. 1-28.

Woods, James L.: "Mozambique: The CIVPOL Operation", **Policing The New World Disorder: Peace Operations and Public Security**, Ed. by. Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, Eliot M. Goldberg, Washington, National Defense University Press, 1998, pp. 143-174.

Yaw Tchie, Andrew E.: "Generation Three and a Half Peacekeeping: Understanding the Evolutionary Character of African-Led

Peace Support Operations", **African Security Review**, Vol.32, Issue:4, 2023, pp. 421-439.